Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1930 kl. 6 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m. ävensom i ämnet väckta motioner.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 100, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna förslag till

1) lag om församlingsstyrelse;
2) lag om församlingsstyrelse i Stockholm;
3) lag om införande av lagen om församlingsstyrelse m. m.; samt
4) lag om skolstyrelse i vissa kommuner.

I samband med dessa förslag har utskottet till behandling förehaft följande i ämnet väckta motioner:

inom första kammaren

nr 246 av herr *Klefbeck;*
nr 253 av herrar *Norling* och *Carl Carlsson;*
nr 254 av herr *Norling;*
nr 270 av herr *Johan August Larsson m. fl.;*
nr 277 av herr *Westman;*
nr 279 av herr *Stendahl*, i vad den avser ändringar i förslagen till lag om församlingsstyrelse och lag om församlingsstyrelse i Stockholm;
nr 280 av *densamme;*
nr 289 av herr *Möller m. fl.;*
nr 290 av *desamma;*
nr 291 av *desamma;*
nr 293 av herr *Per Andersson m. fl.;*
nr 294 av herr *Emil Johanson m. fl.;*
nr 295 av herr *Fredrik Ström;*
nr 296 av *densamme;*
nr 299 av herr *Johan Nilsson* i Malmö; samt

inom andra kammaren

nr 174 av herr *Magnusson* i Tumhult *m. fl.*, i vad den avser ändringar i förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm;
nr 404 av herrar *Ericson* i Boxholm och *Andersson* i Katrineholm;
nr 406 av *desamma;*
nr 422 av herr *Källman;*

nr 423 av *densamme;*
nr 432 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.;*
nr 437 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp;
nr 447 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.;*
nr 448 av *desamma;*
nr 449 av *desamma;*
nr 452 av herr *Selberg;*
nr 454 av herr *Hage;*
nr 455 av herr *Eklund m. fl.;*
nr 456 av herr *Dahlén m. fl.;*
nr 457 av herr *Wallerius*, i vad den avser ändring i förslaget till lag om församlingsstyrelse;
nr 458 av *densamme;*
nr 459 av herr *Thomson m. fl.;*
nr 460 av herr *Petersson* i Lerbäcksbyn
nr 462 av herr *Pehrsson* i Göteborg;
nr 463 av herr *Weijne m. fl.;*
nr 465 av herr *Svensson* i Grönvik;
nr 470 av herr *Nilsson* i Hörby; och
nr 471 av *densamme.*

Beträffande de skäl, som ligga till grund för de av Kungl. Maj:t framlagda lagförslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen jämte därvid fogat utdrag av protokoll över ecklesiastikärenden den 31 januari 1930. Vad motionärerna hemställt återgives i det följande antingen i samband med utskottets redogörelse för de föreliggande förslagen eller vid behandlingen av desamma i de delar, som yrkandena i varje särskilt fall avse. I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Historik.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 december 1918, nr 40, anhöll riksdagen om utredning, huruvida och i vad mån representativt system kunde införas jämväl inom den kyrkliga kommunen. Med anledning härav uppdrog chefen för ecklesiastikdepartementet, enligt därtill den 31 december 1918 erhållet bemyndigande, åt särskilda sakkunniga att inom departementet biträda med utredning i berörda fråga.

Genom beslut den 23 maj 1919 uppdrog Kungl. Maj:t åt nämnda sakkunniga — de så kallade kyrkofullmäktigsakkunniga — att verkställa utredning och avgiva förslag jämväl rörande frågan, huruvida och i vilken utsträckning ekonomiska angelägenheter, även i vad de avsåge kyrkliga ändamål, kunde handläggas av den myndighet, som ägde besluta om den borgerliga kommunens ekonomiska angelägenheter.

Åt de sakkunniga uppdrogs även att lämna förslag om så kallade kyrkliga samfälligheter. I skrivelse den 23 mars 1917, nr 42, hade riksdagen hem-

ställt om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av bestämmelser därom, huru i pastorat, bestående av mer än en församling, skulle förfaras med de funktioner, som dels i §§ 11, 22 och 26 i lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning dels i kungörelsen den 24 juli 1914 angående utbetalning från kyrkofonden av vissa anslag till prästerskapets avlöning och redovisning av vissa för prästerskapets avlöning avsedda medel, som uppbäras av vederbörande kyrkoråd, ålagts kyrkorådet. Sedan yttranden inhämtats över framställningen, uppdrog Kungl. Maj:t den 3 februari 1922 åt de sakkunniga att avgiva utlåtande i ärendet.

Till fullgörande av sitt uppdrag avlämnade de sakkunniga den 30 december 1922 betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse och till lag om församlingsstyrelse i Stockholm jämte flera i samband därmed stående författningar. Enligt de sakkunnigas förslag skulle församling äga att, med undantag för vissa grupper av ärenden, överlåta den församlingen tillkommande beslutanderätten åt fullmäktige. Vidare skulle ärenden rörande folk- och fortsättningsskoleundervisningen med dithörande anstalter samt angående församlings- och skolbibliotek överflyttas från den kyrkliga till den borgerliga kommunen. I förslaget upptogos även vissa bestämmelser rörande kyrkliga samfälligheter. — Över de sakkunnigas förslag inhämtades yttranden från ett stort antal myndigheter och enskilda sammanslutningar.

Den av de sakkunniga behandlade frågan om överflyttande av skolärendena till den borgerliga kommunen upptogs ånyo av 1925 års riksdag, som i skrivelse den 13 mars 1925, nr 72, anhöll, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande frågan om utsträckning av lagen den 25 juni 1909 rörande folkskoleväsendet i vissa städer att gälla även för landsbygden. — Över framställningen avgåvos utlåtanden av åtskilliga myndigheter med flera.

Hos Kungl. Maj:t anhöll riksdagen i skrivelse den 23 mars 1928, nr 86, om upptagande till prövning av frågan om införande av en kyrkofullmäktigeinstitution i samband med den allmänna revisionen av kommunallagarna och den därmed enligt erhållen upplysning sammanförda frågan om skolärendenas möjliga överflyttning till den borgerliga kommunen. — Jämväl över denna skrivelse infordrades yttranden från myndigheter.

I utlåtande rörande en vid 1929 års riksdag väckt motion med förslag till lag angående folkskoleväsendet i vissa kommuner på landet yttrade konstitutionsutskottet bland annat, att då det, enligt vad utskottet erfarit, med bestämdhet kunde antagas, att förslag i frågan om skolärendenas överflyttning till den borgerliga kommunen vid 1930 års riksdag komme att framläggas i samband med förslag till en allmän revision av kommunalförfattningarna och om kyrkofullmäktiginstitutionens införande, finge utskottet, i förväntan att så komme att ske, hemställa, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Utskottets mening biträddes av riksdagen.

Vad angår den här berörda frågan om en allmän revision av kommunallagarna må erinras, att, sedan Kungl. Maj:t den 20 juni 1924 uppdragit åt landshövdingen Hj. L. Hammarskjöld att inom socialdepartementet biträda

med verkställande av en allmän, i huvudsak formell revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse på landet och i stad m. m., landshövdingen Hammarskjöld den 10 februari 1928 avgav yttrande och förslag i ämnet. Därvid framlade landshövdingen Hammarskjöld förslag till bland annat lag om kommunalstyrelse (kommunallag); lag innefattande vissa bestämmelser om allmänna val (vallag); lag om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting, å kommunalstämma m. m. samt lag om valsedelsförsändelser. — Sedan utlåtanden över förslagen inhämtats från ett stort antal myndigheter och enskilda sammanslutningar överarbetades förslagen inom socialdepartementet.

Med anledning av de förslag och framställningar, som sålunda förelågo, och i anslutning till det inom socialdepartementet pågående arbetet med revision av förordningarna om kommunalstyrelse på landet och i stad verkställdes under våren 1929 inom ecklesiastikdepartementet en omarbetning av gällande bestämmelser rörande den kyrkliga kommunen. Till grund för detta arbete lades omförmälda förslag och framställningar, ävensom de yttranden, som avgivits däröver av myndigheter och sammanslutningar. Vid arbetet åsyftades *dels* en formell revision av förordningarna den 21 mars 1862 om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd och den 20 november 1863 om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm, varigenom dessa författningar till uppställning och form bragtes i nära överensstämmelse med det av landshövdingen Hammarskjöld framlagda förslaget till kommunallag, *dels* införande av bestämmelser om ett representativt system i församlingarna, *dels ock* meddelande av vissa föreskrifter rörande kyrkliga samfälligheter. De stadganden om val av fullmäktige inom församlingarna, som med anledning härav blevo erforderliga, sammanfördes med bestämmelserna om kommunala val i det av landshövdingen Hammarskjöld avgivna förslaget till vallag. Ur förslaget uteslötos emellertid föreskrifterna om riksdagsmannaval. Däremot inarbetades däri bestämmelserna om valsedelsförsändelser, såvitt angår kommunala val. Det av landshövdingen Hammarskjöld framlagda förslaget till lag om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting, å kommunalstämma m. m. utsträcktes att gälla även val inom kyrkofullmäktige. I lagen den 13 juni 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning föreslogos vissa ändringar betingade av de ifrågasatta ändringarna i kommunalförfattningarna. En omarbetning verkställdes jämväl av lagen den 25 juni 1909 angående folkskoleväsendet i vissa städer, varigenom lagens bestämmelser gjordes tillämpliga även å landskommuner. Tillika vidtogos i lagen vissa, huvudsakligen formella jämkningar i syfte att bringa densamma i överensstämmelse med de ändrade bestämmelserna om församlingarnas styrelse.

Det sålunda verkställda arbetet ledde till uppgörande av utkast till: lag om församlingsstyrelse; lag om församlingsstyrelse i Stockholm; lag om kommunala val; lag om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m.; lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ordning och villkor för ändring i kommunal och

ecklesiastik indelning; lag om införande av lagen om församlingsstyrelse m. m.; samt lag om skolstyrelse i vissa kommuner.

Över förslagen inhämtades yttranden från åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Med anledning av de erinringar, som därvid framställdes, överarbetades utkasten till lag om församlingsstyrelse, lag om församlingsstyrelse i Stockholm, lag om införande av lagen om församlingsstyrelse m. m. samt lag om skolstyrelse i vissa kommuner inom ecklesiastikdepartementet. Vid detta arbete beaktades även de ändringar, som inom socialdepartementet vidtogos i de av landshövdingen Hammarskjöld framlagda förslagen till bestämmelser rörande den borgerliga kommunen. Resultatet av nämnda överarbetning har genom förevarande proposition framlagts för riksdagen. Tillika har Kungl. Maj:t genom särskild proposition, nr 99, förelagt riksdagen förslag till lag om kommunalstyrelse på landet; lag om kommunalstyrelse i stad; lag om kommunala och kyrkliga val; lag om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m.; lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning; samt vissa därmed sammanhängande författningar.

Förslagens grundlinjer.

De genom förevarande proposition framlagda lagförslagen avse i främsta rummet dels införande av ett fullmäktigsystem i församlingarna, dels skolärendenas överflyttande i viss omfattning från den kyrkliga till den borgerliga kommunen, dels ock meddelande av föreskrifter rörande kyrkliga samfälligheter.

Enligt förslaget till lag om församlingsstyrelse skall i församling med mera än 3,000 invånare den församlingen tillkommande beslutanderätten — med undantag för vissa grupper av ärenden — uppdragas åt valda kyrkofullmäktige. Församling med mindre invånarantal än nu nämnts äger, där församlingen finner lämpligt, uppdraga sin beslutanderätt åt fullmäktige. I Stockholms församlingar skola kyrkofullmäktige alltid finnas. Antalet fullmäktige bestämmes för varje församling av kyrkostämman inom vissa i lagen angivna gränser. För huvudstadens församlingar bestämmes antalet fullmäktige av konsistorium. Rörande val av kyrkofullmäktige samt angående formerna för deras verksamhet föreslås i huvudsak samma regler, som nu gälla för kommunalfullmäktige. Rösträtt vid kyrkofullmäktigval tillkommer envar, som äger rösträtt å kyrkostämma. Kyrkofullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skedde. För val av kyrkofullmäktige skall församling med mera än 10,000 invånare indelas i valkretsar. Val äger rum på landet inför valnämnden och i stad inför magistraten eller dess deputerade. Vid val tillämpas proportionell metod. Valsedelsförsändelse får användas av äkta makar samt av personer tillhörande vissa yrkes- och tjänstegrupper. Bestämmelserna om landskommuns rätt att besluta om reseersättning åt kommunalfullmäktig skola i

tillämpliga delar gälla jämväl ifråga om församlings befogenhet att besluta sådan ersättning åt kyrkofullmäktig.

I fråga om ordförandeskapet i kyrkostämma innebär Kungl. Maj:ts förslag bibehållande av nu gällande regel, att kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar eller den präst inom församlingen, som kyrkoherden utser, eller då någon därtill ej är utsedd den präst, som är kyrkoherden närmast i ämbetet, i regel är ordförande i kyrkostämman. Utgöra församlingar tillhörande olika pastorat eller delar av sådana församlingar en kyrklig samfällighet, skall domkapitlet förordna en av församlingarnas kyrkoherdar eller annan inom någon av församlingarna tjänstgörande präst att vara ordförande i kyrkostämman för samfälligheten och en annan sådan präst att vid hinder för honom föra ordet. Detsamma gäller där eljest församlingar, tillhörande olika pastorat, skola sammanträda till gemensam kyrkostämma. Kungl. Maj:ts förslag innebär vidare, att vad som föreslagits beträffande pastors självskrivenhet såsom ordförande i kyrkostämma skall äga motsvarande tillämpning ifråga om kyrkofullmäktige. Även ifråga om ordförandeskap i kyrkoråd och skolråd föreslås i propositionen bibehållande av nu gällande regel, att kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar eller den präst inom församlingen, som kyrkoherden därtill förordnar, skall vara ordförande i kyrkorådet.

Vad angår skolväsendets överförande till den borgerliga kommunen innebär det framlagda förslaget till lag om skolstyrelse i vissa kommuner, att reglerna i lagen den 25 juni 1909 angående folkskoleväsendet i vissa städer skola i huvudsak erhålla tillämpning även för landskommunerna. Lagförslaget avser sålunda att möjliggöra en fakultativ överflyttning av skolärendena till den borgerliga kommunen även på landsbygden. Enligt förslaget må i landskommun, som sammanfaller med skoldistrikt och där kommunalfullmäktige finnas, folk- och fortsättningsskoleväsendet utgöra en för kommunen gemensam angelägenhet, vilken kommunen såsom sådan har att vårda. Förordnande härom meddelas av Kungl. Maj:t efter framställning av kommunalfullmäktige, kyrkostämma eller kyrkofullmäktige. Sedan överflyttning skett, skola kostnaderna för folk- och fortsättningsskoleväsendet beslutas och utgöras enligt reglerna om kommunalutskylder samt förvaltningen tillkomma en folkskolestyrelse. Denna styrelse består av kyrkoherden i det pastorat, till vilket kommunen hör eller, där kommunen tillhör mer än ett pastorat, kyrkoherden i det pastorat, som domkapitlet bestämmer, samt ett av kommunalfullmäktige bestämt, jämt antal ledamöter minst fyra och högst tjugu, utsedda till hälften af kommunalfullmäktige och till hälften av kyrkostämma eller kyrkofullmäktige. Folkskolestyrelsen väljer inom sig för varje år ordförande och vice ordförande.

Beträffande handläggning av ärenden, som äro gemensamma för två eller flera församlingar, avser förslaget införande av ett nytt begrepp: kyrklig samfällighet. Dylik samfällighet kan enligt förslaget omfatta två eller flera församlingar eller delar av skilda församlingar. Den kan avse antingen alla i lagen berörda angelägenheter, varvid således en fullständig kyrklig gemen-

skap inträder, eller ock vara mindre omfattande och avse vissa bestämda angelägenheter, till exempel församlingarnas ekonomi eller deras skolväsen. Beträffande samfällighet skall, i den mån ej annat är föreskrivet, i tillämpliga delar gälla vad i lagen stadgas om församling. Härav följer, att för samfälligheten skola finnas kyrkostämma, eventuellt kyrkofullmäktige, samt kyrkoråd och, där samfälligheten omfattar skolväsendet, skolråd. Därjämte skola i regel de särskilda församlingarna hava sina beslutande och förvaltande organ för handhavande av de angelägenheter, som ej omfattas av gemenskapen. Endast därest gemenskapen är fullständig, skola dylika organ icke finnas i de särskilda församlingarna. Om bildande av kyrklig samfällighet förordnar Kungl. Maj:t. Sådant förordnande må ej meddelas, med mindre församlingarna samtyckt därtill eller åtgärden finnes vara påkallad av betydande allmänt behov. Ärenden, som äro gemensamma för två eller flera församlingar, vilka icke utgöra en kyrklig samfällighet, skola enligt förslaget handläggas å gemensam kyrkostämma med församlingarna. Tillika hava dylika församlingar erhållit rätt att vid sidan av sina särskilda verkställande organ utse gemensamt kyrkoråd.

I samband med införande av bestämmelser i de ämnen, som nu berörts, har en formell revision verkställts av gällande regler rörande den kyrkliga kommunen. Härvid hava dessa regler i stora delar utformats i överensstämmelse med de i propositionen nr 99 framlagda förslagen till lagar rörande den borgerliga kommunen. Tillika hava beaktats vissa spörsmål, i vilka framställningar föreligga från riksdagen eller kyrkomötet eller till vilka riksdagen eljest tagit ställning. En omarbetning har även såsom redan berörts verkställts av 1909 års lag om folkskoleväsendet i vissa städer.

Uti den av herr *Dahlén m. fl.* väckta motionen II: 456 har hemställts, att riksdagen måtte dels avslå de genom förevarande proposition framlagda lagförslagen dels ock »uppdraga åt regeringen att verkställa utredning samt till riksdagen inkomma med förslag till sådan lagstiftning på området ifråga,

a) att kyrkostämmas beslutanderätt väsentligen vidgas fram till full suveränitet beträffande församlings kyrkliga angelägenheter;

b) att skolan helt lägges under den borgerliga kommunens beslutanderätt och förvaltning samt ledes av en skolstyrelse, vilken väljes genom direkta val efter samma grunder som kommunalfullmäktige; samt

c) att kyrkoherde eller annan prästmans självskrivenhet såsom ordförande i kyrkostämma samt kyrko- och skolråd helt avskaffas.»

Utskottet.

Såsom utskottet i det följande kommer att närmare utveckla tillstyrker utskottet en lagstiftning rörande kyrkofullmäktige och kyrkliga samfälligheter i huvudsaklig anslutning till de i propositionen framlagda principerna. Med hänsyn härtill anser sig utskottet även böra förorda en allmän revision av gällande förordningar om kyrkostämma m. m. Ett infogande i dessa förordningar av erforderliga bestämmelser i nämnda ämnen utan en genom-

gripande omarbetning torde vara förenat med betydande olägenheter. Det synes lämpligt, att de nya författningarna såvitt möjligt ansluta sig till de av utskottet tillstyrkta förslagen till lagar rörande den borgerliga kommunen. Då utskottet jämväl tillstyrker, att skolärendena i viss omfattning överflyttas till den borgerliga kommunen, torde i detta sammanhang en omarbetning böra ske av 1909 års lag om folkskoleväsendet i vissa städer, varigenom denna blir tillämplig å landsbygden. Att intaga bestämmelserna om folkskoleväsendet på landet i en särskild lag synes icke lämpligt, då denna i allt väsentligt måste bliva likalydande med den för städerna gällande författningen. Märkas bör även, att till följd av den av utskottet förordade överflyttningen av skolväsendet till den borgerliga kommunen betydande ändringar måste ske i 1909 års lag. Utskottet finner de i propositionen framlagda lagförslagen ägnade att i huvudsak läggas till grund för den sålunda förordade revisionen och avstyrker alltså det i motionen II: 456 framställda yrkandet. Emellertid har utskottet ansett sig böra föreslå betydelsefulla ändringar i förslagen. För dessa ändringar kommer redogörelse att lämnas i det följande.

Skolärendenas överflyttande.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, David Bergström, Thulin*[1], *G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1], *Vennerström*[1], *Sundberg,* greve *Lagerbjelke, Engberg, Persson* i Trången, *Pehrsson* i Göteborg, *Hallén, Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1], *Olsson* i Mora[1], *Fast, Alströmer* och *Björck* i Kristianstad.

---

[1] Ej närvarande vid justeringen.

Beträffande folkskoleväsendet har i de likalydande motionerna I: 291 av herr *Möller m. fl.* och II: 449 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* föreslagits sådan ändring i förslaget till lag om skolstyrelse i vissa kommuner, att obligatorisk överflyttning av skolväsendet skall äga rum i alla med skoldistrikt sammanfallande kommuner, där kommunal- eller stadsfullmäktige finnas. Herr *Nilsson* i Hörby har i motionen II: 471 hemställt om sådan ändring i sistnämnda förslag, att »i skoldistrikt, där kyrkofullmäktige icke blivit före viss tid efter lagens ikraftträdande inrättade, folk- och fortsättningsskolväsendet skall utgöra en för den stads- eller landskommun, dit skoldistriktet hör, gemensam angelägenhet, vilken kommunen som sådan har att vårda, oavsett huruvida framställning härom gjorts eller icke, dock endast för det fall att kommunen har mer än 3,000 invånare».

Såsom av den i statsrådsprotokollet lämnade redogörelsen framgår kunna vägande skäl anföras för skolväsendets överförande till den borgerliga kommunen. Folkundervisningen är en allmän medborgerlig angelägenhet och dess handhavande bör därför tillkomma en gemenskap, av vilken alla, oberoende av trosbekännelse, äro medlemmar. Visserligen var i äldre tid kyrkan bäst skickad att tillvarataga undervisningens intressen, men förhållandena på detta område hava numera undergått en betydande förändring. Prästerna intaga icke längre ställningen såsom de enda eller mest betydande målsmännen för den högre bildningen, och den borgerliga kommunens organ

kunna för visso i vår tid på ett tillfredsställande sätt handhava skolans administrativa ledning. Härtill kommer, att inom undervisningen allt större vikt kommit att läggas på de icke religiösa delarna därav. Över huvud synes en överflyttning av skolväsendet till den borgerliga kommunen även på landsbygden utgöra ett naturligt fullföljande av den utveckling, som hittills ägt rum och som för stadskommunerna kommit till uttryck i 1909 års lag om folkskoleväsendet i vissa städer.

Ett överförande av skolväsendet till den borgerliga kommunen jämväl på landsbygden är påkallat också av praktiska hänsyn. Genom en sådan överflyttning skapas förutsättningar för en enhetlig budgetbehandling i kommunen. Kostnaderna för skolväsendet utgöra numera en högst betydande del av de kommunala utgifterna, och det måste anses lämpligt, att behandlingen av dithörande frågor bör tillkomma de organ, som hava att i övrigt pröva de kommunala utgiftsbehoven. Härigenom skapas större möjlighet att väga dessa behov mot varandra och att vid deras tillgodoseende taga tillbörlig hänsyn till kommunens ekonomiska bärkraft.

Beaktas bör även, att en överflyttning av skolärendena kan komma att bliva till fördel jämväl för kyrkan i den mån prästerna därigenom befrias från det omedelbara ansvaret för skolväsendet. Ett överförande till borgerliga myndigheter av de administrativa bestyr, som nu åvila kyrkoherden i hans egenskap av ordförande i skolrådet, skulle giva honom ökade möjligheter att ägna sig åt sitt egentliga kall.

Ett starkt skäl för vidtagande av den föreslagna åtgärden är den utveckling, som redan ägt rum i städerna. Såsom departementschefen framhållit utgör skolväsendet för närvarande en borgerligt kommunal angelägenhet i 95 av rikets städer. Erfarenheten från dessa städer ger vid handen, att överflyttningen medfört betydande fördelar av praktisk och ekonomisk art.

Mot den ifrågasatta överflyttningen har huvudsakligen anmärkts, att hävandet av det omedelbara sambandet mellan kyrkan och skolan samt framför allt upphävandet av pastors befattning med skolväsendet skulle komma att menligt inverka på den etiska och religiösa fostran, som skolan avser att skänka. Erfarenheten från nyssnämnda städer, där skolväsendet redan handlägges av den borgerliga kommunens organ, torde emellertid visa, att denna farhåga icke är grundad.

Av det anförda framgår, att utskottet i princip ansluter sig till tanken, att skolärendena böra överflyttas till den borgerliga kommunen. Men utskottet kan icke biträda det i propositionen framlagda förslaget, att denna överflyttning skall vara allenast fakultativ och beroende av prövning från fall till fall. Såväl principiella som praktiska skäl tala för en mera omfattande överflyttning. Redan den omfattning, i vilken överföringen av skolärendena enligt nu gällande lag ägt rum, visar att handhavandet därav numera övervägande betraktas såsom en borgerlig angelägenhet. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra förorda, att överflyttningen för såväl landsbygd som stad göres obligatorisk i alla kommuner, där kommunal- eller stadsfullmäktige finnas. Tillika torde som villkor för överflyttning böra

krävas, att kommunen sammanfaller med skoldistrikt. Någon form för den borgerliga kommunens övertagande av skolväsendet i de fall, då indelningen i skoldistrikt icke sammanfaller med kommunernas gränser, lärer nämligen för närvarande icke kunna anvisas. Visserligen torde, därest en dylik omfattande överflyttning beslutes, vissa svårigheter kunna uppstå vid den nya ordningens ikraftträdande, men dessa olägenheter torde till väsentlig del kunna undanröjas genom lämpligt avvägda övergångsbestämmelser. Utskottet tillstyrker sålunda beträffande skolangelägenheternas överflyttning de yrkanden, som i denna del framställts i motionerna I: 291 och II: 449.

De kyrkliga ärendenas överflyttande.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Vennerström*[1]), *Sandegård, Sundberg, Thorén, Wagnsson*[1]), *Engberg, Persson* i Trången, *Pehrsson* i Göteborg, *Hallén, Olsson* i Mora[1]), *Fast, Alströmer, Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Herr *Johan Nilsson* i Malmö har i sin motion, I: 299, föreslagit, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition i den del, som avser införandet av kyrkofullmäktige, samt i skrivelse hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag om den borgerliga kommunens övertagande av beslutanderätten även vad angår ekonomiska frågor och utgifter för de kyrkliga församlingarna.

Då utskottet förordar en överflyttning av skolväsendet till den borgerliga kommunen, förutsätter utskottet emellertid, att de kyrkliga ärendena alltjämt skola handläggas av församlingarna. Utskottet kan nämligen icke tillstyrka det i motionen I: 299 framförda förslaget att till den borgerliga kommunen överflytta beslutanderätten rörande församlingarnas alla utgifter och ekonomiska frågor i övrigt. En dylik överflyttning skulle innebära en återgång till förhållandena före ikraftträdandet av nu gällande kommunalförordningar och ytterligare komplicera den kommunala förvaltningen.

Fullmäktigsystem i församlingarna.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Vennerström*[1]), *Sandegård, Sundberg, Thorén, Wagnsson*[1]), *Engberg, Persson* i Trången, *Pehrsson* i Göteborg, *Hallén, Olsson* i Mora[1]), *Fast, Alströmer, Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Vad härefter angår frågan om införande av fullmäktigsystem i församlingarna finner utskottet lika med föredragande departementschefen, att den nu gällande formen för utövande av församlingarnas beslutanderätt i en del fall är föga tillfredsställande. Olägenheterna av primärstämmans bibehållande såsom beslutande organ hava under senare år särskilt i de större församlingarna allt mera gjort sig gällande. På grund härav har också behovet av fullmäktige i församlingarna starkare framträtt. Härvid hava åberopats de skäl, som föranlett införande av fullmäktige i den borgerliga kommunen. Vid flera tillfällen har också riksdagen uttalat sig för inrättande av en kyrkofullmäktiginstitution. En dylik institution synes påkallad även om skolärendena överföras till den borgerliga kommunen. Jämväl, efter genomförande

av en sådan överflyttning, återstår för handläggning av församlingarna ett betydande antal ärenden, av vilka många äro av stor betydelse för församlingsverksamheten. Att behov föreligger av kyrkofullmäktige, även då församlingarna befriats från omsorgen om skolväsendet, bestyrkes av erfarenheten från de stora städerna, särskilt Stockholm, där olägenheterna av beslutanderättens utövande på stämma särskilt framträtt. Utskottet anser sig sålunda böra — ehuru utskottet i den omfattning, som redan berörts, förordar skolärendenas överflyttande till den borgerliga kommunen — i princip tillstyrka införande av kyrkofullmäktige. Rörande frågan om obligatoriskt tillsättande av fullmäktige i vissa fall kommer utskottet att yttra sig i det följande.

Kyrkoherdens självskrivenhet.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg*[1], *von Geijer*[1], *David Bergström*[1], *G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1], *Vennerström*[1], *Isak Svensson*[1], *Fredrik Ström*[1], greve *Lagerbjelke, Magnusson* i Tumhult[1], *Engberg, Pehrsson* i Göteborg, *Hallén, Lindmark, Olsson* i Mora[1], *Fast, Petersson* i Broaryd[1], *Wallerius* och *Weijne.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Närvarande vid behandlingen av frågan om kyrkoherdens självskrivenhet såsom ordförande i skolrådet: Herrar *Reuterskiöld, David Bergström*[1], *Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg*[1], *Sandegård*[1], *Sundberg*[1], *Larsén,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1], *Persson* i Trången, *Hallén*[1], *Andersson* i Igelboda[1], *Olsson* i Mora[1], *Fast, Alströmer, Wallerius, Weijne* och *Skoglund*[1].

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Herr *Fredrik Ström* har i den av honom väckta motionen I: 296 föreslagit införandet av sådana bestämmelser i lag om församlingsstyrelse, att varje form av självskrivet ledamotskap i församlingsinstitution därmed förhindras. I motionen I: 253 av herrar *Norling* och *Carl Carlsson* samt de likalydande motionerna I: 289 av herr *Möller m. fl.* och II: 447 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* har hemställts om sådana ändringar i de föreslagna bestämmelserna i förslaget till lag om församlingsstyrelse att kyrkoherdes självskrivenhet såsom ordförande i kyrkostämman och i kyrkofullmäktige måtte upphöra samt bemyndigande för domkapitlet att i vissa fall utse ordförande i gemensam kyrkostämma måtte utgå. Samma förslag har beträffande kyrkofullmäktige framställts i motion II: 406 av herrar *Ericson* i Boxholm och *Andersson* i Katrineholm. I motionerna I: 289 och II: 447 har tillika föreslagits stadgande av följande innehåll: »Utgöra två eller flera församlingar eller delar av församlingar en kyrklig samfällighet, skall den som är ordförande i kyrkostämman i den till folkmängden största av de i samfälligheten ingående församlingarna vara ordförande i kyrkostämma i samfälligheten. Vid förfall för ordföranden skall vice ordföranden föra ordet. Vad sålunda stadgats skall ock sålunda gälla där eljest två eller flera församlingar skola sammanträda till gemensam kyrkostämma.» Vidkommande förslaget till församlingslag i Stockholm har i de ävenledes likalydande motionerna I: 290 av herr *Möller m. fl.* och II: 448 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* motsvarande förslag framställts, som motionärerna framlagt i berörda ämne beträffande förslaget till allmän församlingslag.

Herr *Klefbeck* har i motionen I: 246 i anledning av förslaget till lag om för-

samlingsstyrelse i Stockholm föreslagit, att kyrkoherdes självskrivenhet såsom ordförande i kyrkofullmäktige måtte upphöra och att föreskrifterna härom skola ersättas av bestämmelser, att dessa inom sig skulle äga välja ordförande, men att kyrkoherden skall vara självskriven ledamot av kyrkofullmäktige. I sistnämnda motion framställes motsvarande förslag i fråga om ordförande- och ledamotskap i kyrko- och skolråd. I motionerna I: 289—290 och II: 447—448 föreslås vidare, att pastors självskrivenhet såsom ordförande i skolråd skall upphöra, och att detta i stället inom sig skall äga utse ordförande. I samma motioner föreslås vidare, att kyrkorådets ordförande, även om han icke är kyrkofullmäktig, skall äga rätt att vara tillstädes vid kyrkofullmäktiges sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Herr *Fredrik Ström* har i motionen I: 295 föreslagit, att den i förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm upptagna bestämmelsen, att inom församlingen tjänstgörande präst, ändå att han icke är kyrkofullmäktige, äger rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten, måtte utgå. I motionerna I: 291 av herr *Möller m. fl.* och II: 449 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* har hemställts, att stadgandet om kyrkoherdens självskrivenhet såsom ledamot i folkskolestyrelse måtte utgå.

Herr *Petersson* i Lerbäcksbyn har i motionen II: 460 yrkat, att första stycket i allmänna församlingslagens 1 § måtte erhålla följande lydelse: »Varje territoriell församling äger att, för vården av sina medlemmars gemensamma kyrkliga angelägenheter samt folk- och fortsättningsskoleväsendet i församlingen, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan, sammanträda med kyrkoherden till överläggning och beslut, efter vad i denna lag närmare bestämmes.»

På olika områden har tillämpningen av självskrivenhetsprincipen i fråga om allmänna värv blivit allt mera begränsad. Det måste anses överensstämmande med nutida uppfattning, att en beslutande församling äger att själv utse sin ordförande. Den kommunala självstyrelsen har numera nått en sådan utveckling och allmänheten förvärvat sådan vana att handhava kommunala angelägenheter, att det synes naturligt, att ordföranden även i församlingens beslutande organ tillsättes genom val.

Ej heller synes beskaffenheten av de ärenden, vilkas handläggning ankommer på kyrkostämman eller kyrkofullmäktige påkalla, att kyrkoherde är ordförande i desamma. För utövande av ordförandeskapet i stämman eller fullmäktige torde i regel krävas samma kvalifikationer, som erfordras hos ordföranden i den borgerliga kommunens beslutande organ. Det har visserligen gjorts gällande, att det skulle vara en betydande fördel, att ordförandeskapet utövades av en ämbetsman, vilken handhade detsamma såsom ett tjänsteåliggande, men det lärer icke med fog kunna påstås, att ordförandeskapet i den borgerliga kommunens organ skötes på ett mindre tillfredsställande sätt, därför att det innehaves av valda förtroendemän. Däremot kan det ej förnekas, att i en del fall kyrkoherden på grund av hög ålder eller särskilda personliga egenskaper icke är skickad att tjänstgöra såsom ordförande. I dylika fall kan självskrivenheten medföra betydande olägenheter för församlingen och för kyrkoherden kännas såsom en tryckande

börda. Märkas bör även att på många håll kyrkoherdens befriande från ordförandeskapet i stämman eller fullmäktige anses önskvärt för att bereda honom ökad tid att ägna sig åt sin egentliga uppgift. Därest självskrivenheten avskaffas, torde för övrigt i många församlingar kyrkoherden, om han är lämplig för uppdraget och villig att åtaga sig detsamma, komma att väljas till ordförande i stämman. Det måste för honom vara mera tillfredsställande att innehava ordförandebefattningen på grund av sina församlingsbors förtroende än i kraft av sitt ämbete.

Av nu anförda skäl finner sig utskottet böra föreslå sådan ändring i förslaget, att ordföranden liksom även vice ordföranden i kyrkostämman eller kyrkofullmäktige skall tillsättas genom val. Med hänsyn därtill, att i församlingar, där kyrkofullmäktige finnas, kyrkostämma endast undantagsvis torde komma att hållas, synes det lämpligt, att fullmäktiges ordförande och vice ordförande tjänstgöra jämväl i stämman.

Nu angivna regler böra naturligen gälla även i fråga om kyrklig samfällighet. För de fall, där församlingar, vilka icke utgöra en dylik samfällighet, skola sammanträda till gemensam kyrkostämma, torde det icke vara erforderligt att föreskriva särskilt val av ordförande och vice ordförande. Det synes vara lämpligare, att ordföranden och vice ordföranden i den största församlingens stämma innehava samma befattningar i den gemensamma stämman.

De skäl, som anförts för kyrkoherdens självskrivenhet såsom ordförande i kyrkostämma eller kyrkofullmäktige, äro emellertid av den beskaffenhet, att utskottet anser sig böra föreslå, att kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar skall kunna utses till ordförande i stämman eller fullmäktige, även om han icke är röstberättigad, respektive fullmäktig. Öppnandet av en dylik möjlighet finner utskottet önskvärd särskilt vad landsförsamlingarna beträffar, då tillfälle härigenom beredes dem att kunna utse en dugande och intresserad prästman till ordförande i stämman eller fullmäktige, vilken nyss inflyttat till församlingen och därför ännu icke förvärvat rösträtt å stämman eller kunnat väljas till fullmäktige.

Vidkommande ordförandeskapet i kyrkorådet synes detta enligt utskottets mening böra tillkomma kyrkoherden på grund av hans ämbetsställning enligt gällande kyrkolag. Med hänsyn såväl till den ställning pastor intager i församlingen som till arten av de uppgifter vilkas fullgörande ankommer på kyrkorådet — utskottet behöver endast erinra om att detta i avseende på religionens och sedernas vård skall vaka över efterlevnaden av gällande författningar — torde det för undvikande av motsättning mellan ämbetsförvaltning och självförvaltning vara riktigt, att han även i fortsättningen kvarstår såsom rådets självskrivne ordförande.

Vad däremot angår frågan om kyrkoherdens självskrivenhet såsom ordförande i skolrådet anser utskottet lämpligt, att man tillmötesgår en på olika håll framträdande allt starkare önskan, att det obligatoriska sambandet mellan kyrkoherdebefattningen och ordförandeskapet i skolrådet upplöses. Utskottet anser denna sin ståndpunkt vara en direkt konsekvens av vad utskottet föreslår i fråga om skolväsendets obligatoriska överflyttning i vissa

fall till den borgerliga kommunen, enligt vilket förslag kyrkoherden icke skall vara självskriven ordförande i folkskolestyrelse. Även bortsett från den möjligheten, att pastor skulle sakna fallenhet och intresse för den honom nu åliggande uppgiften att vara ordförande i skolråd, kan det nu ofta inträffa, att ett fullgörande av pastors övriga egentliga tjänsteåligganden på ett nöjaktigt sätt icke låter sig väl förena med ordförandeskapet i skolrådet. Särskilt gäller naturligtvis det sagda i de fall, att pastor på grund av sjuklighet eller hög ålder har sin arbetsförmåga nedsatt eller att redan hans prästerliga ämbetsgöromål helt uppfylla hans tid.

Med hänsyn till att utskottet sålunda tillstyrker upphävandet av kyrkoherdens självskrivna ordförandeskap i skolråd respektive ledamot av folkskolestyrelse anser emellertid utskottet av skäl som redan anförts ifråga om ordförandeskapet i kyrkostämma eller kyrkofullmäktige, att kyrkoherden, även om han icke är ledamot av skolråd eller folkskolestyrelse, må kunna väljas till ordförande i desamma. Öppnandet av en dylik möjlighet torde vara särskilt betydelsefullt för vissa mindre församlingar å landsbygden. Slutligen vill utskottet erinra, att det ämbetsansvar, som hittills åvilat skolrådets självskrivne ordförande, även i det följande kan anses enligt strafflagens 25 kap. 22 § förefinnas i fråga om vald ordförande.

Då utskottet tillstyrker upphävandet av kyrkoherdens självskrivenhet som ordförande i kyrkostämma, kyrkofullmäktige och skolråd samt hans självskrivna ledamotskap av folkskolestyrelse, har utskottet, som icke ansett sig böra föreslå hans självskrivenhet såsom ledamot av fullmäktige, rådet eller styrelsen, med hänsyn till pastors ämbetsställning och arten av de angelägenheter, som handläggas av kyrkostämma, kyrkofullmäktige, skolråd eller folkskolestyrelse, ansett sig böra föreslå, att kyrkorådets ordförande, men däremot icke annan inom församlingen tjänstgörande prästman, skall äga rätt påfordra kyrkostämmas hållande — dock ej i församling i Stockholm på grund av denna stämmas egenartade karaktär — eller kyrkofullmäktiges sammankallande samt äga rätt yttra sig och framställa förslag i stämman, fullmäktige, rådet eller styrelsen, ändå att han icke är röstberättigad, respektive ledamot. På detta sätt undanröjes ock den invändning mot självskrivenhetens avskaffande, som möjligen kunde göras med stöd av bestämmelsen i § 23 av gällande prästerliga privilegier, att kyrkoherden äger hålla vissa stämmor med församlingen.

Med hänsyn till vad utskottet ovan anfört i fråga om kyrkoherdens självskrivenhet, anser utskottet sig icke kunna tillstyrka det i motionen II: 460 framlagda förslaget.

Kyrkliga samfälligheter.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, Stendahl, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1], *Vennerström*[1], *Sundberg, Thorén, Åkerberg*[1], *Hansén, Engberg*[1], *Persson* i Trången, *Pehrsson* i Göteborg, *Hallén, Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Olsson* i Mora[1], *Fast, Alströmer* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Herr *Pehrsson* i Göteborg har i den av honom väckta motionen II: 462 föreslagit borttagande av den i förslaget till lag om församlingsstyrelse in-

tagna bestämmelsen, att förordnande om bildande av kyrklig samfällighet må — även om församlingarna icke samtyckt därtill — meddelas, där åtgärden finnes vara påkallad av betydande allmänt behov.

Jämväl i fråga om formerna för handläggning av ärenden, som äro gemensamma för två eller flera församlingar, kan utskottet i huvudsak ansluta sig till de i propositionen framlagda förslagen. Den omfattande gemenskap mellan vissa församlingar, som nu består företrädesvis i en del större städer, torde kunna på ett tillfredsställande sätt regleras genom det föreslagna institutet kyrklig samfällighet. Genom detsamma skapas möjlighet att med bibehållande av de särskilda församlingarna enhetligt ordna förvaltningen antingen i dess helhet eller såvitt angår vissa bestämda angelägenheter. Då befogenhet tillagts Kungl. Maj:t att beträffande samfälligheter meddela de ytterligare bestämmelser, som finnas erforderliga, kan behörig hänsyn tagas till de särskilda förhållanden, som kunna råda på skilda platser.

Kyrklig samfällighet torde i allmänhet böra bildas endast då de församlingar, som helt eller delvis skola ingå däri, samtyckt till åtgärden. Emellertid bör möjlighet finnas att även i annat fall förena församlingen eller delar därav, därest en sådan förening är påkallad av betydande allmänt behov. Om ett dylikt behov föreligger, bör det icke vara möjligt för en enskild församling att förhindra ett ändamålsenligt ordnande av förvaltningen. Utskottet kan sålunda icke tillstyrka det i motionen II: 462 framställda yrkandet, att bildande av samfällighet skall vara begränsat till de fall, då församlingarna samtyckt därtill.

Beträffande härefter formen för behandling av ärenden gemensamma för två eller flera församlingar, vilka icke bilda en kyrklig samfällighet, finner utskottet lämpligt, att dylika ärenden behandlas å gemensam kyrkostämma med församlingarna. Att för utövande av beslutanderätt i dessa ärenden, vilka på en del håll förekomma jämförelsevis sällan, skapa en särskild organisation, synes icke lämpligt. Märkas bör, att därest på något håll dylika ärenden förekomma i större omfattning, möjlighet finnes att bilda en kyrklig samfällighet för handläggning av desamma. Däremot synes det ändamålsenligt, att tillfälle gives församlingarna att vid sidan av sina egna verkställande organ utse ett gemensamt kyrkoråd för handhavande av viss eller vissa angelägenheter. Ett dylikt kyrkoråd torde med fördel kunna tillsättas för att i pastorat bestående av mera än en församling omhänderhava förvaltning, utbetalning och redovisning av medel avsedda för prästerskapets avlöning.

I fråga om den gemenskap, som består mellan församlingarna i Göteborg, skall utskottet yttra sig i det följande.

Församlings skyldighet att införa fullmäktige.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Vennerström*[1]), *Sandegård, Sundberg, Thorén, Wagnsson*[1]), *Engberg*[1]), *Persson* i Trången, *Pehrsson* i Göteborg, *Hallén, Olsson* i Mora[1]), *Fast, Alströmer, Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Såsom redan berörts innebär Kungl. Maj:ts förslag, att kyrkofullmäktiginstitutionen obligatoriskt skall införas i församlingar med mera än 3,000 invånare. I mindre församlingar är tillsättandet av fullmäktige fakultativt.

Herr *Nilsson* i Hörby har i den av honom väckta motionen II: 470 hemställt, att riksdagen ville besluta sådan ändring i nämnda bestämmelser, att det i varje fall måtte ankomma på församlingens beslut, huruvida där skola finnas kyrkofullmäktige eller icke.

I de likalydande motionerna I: 289 av herr *Möller m. fl.* och II: 447 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* har hemställts, att den befolkningssiffra, vid vilken skyldighet att införa kyrkofullmäktige skulle inträda, måtte bestämmas till 10,000. Herr *Wallerius* har i sin motion, II: 458, förordat antalet 5,000.

Vidare har herr *Norling* i motionen I: 254 föreslagit sådan ändring i det framlagda förslaget, att församling, som anslutit sig till kyrklig samfällighet, måtte, därest Kungl. Maj:t funne skäl därtill föranleda, kunna befrias från den församlingen annars åliggande skyldigheten att utse egna kyrkofullmäktige för handläggning av sådana kyrkliga angelägenheter, som icke enligt den träffade överenskommelsen skulle vårdas av samfälligheten.

Behovet av kyrkofullmäktige gör sig, såsom redan påpekats, särskilt gällande i de större församlingarna. Beträffande flertalet av dessa äro olägenheterna av kyrkostämmans bibehållande såsom beslutande organ så betydande, att det synes lämpligt att för stora församlingar föreskriva obligatoriskt införande av kyrkofullmäktige.

Vid bestämmande av den folkmängdssiffra, vid vilken införande av kyrkofullmäktige skall göras obligatoriskt, bör främst beaktas, att enligt utskottets förslag skolärendena i det övervägande flertalet församlingar med över 1,500 invånare skola överflyttas till den borgerliga kommunen. Med hänsyn härtill synes det lämpligt, att nämnda tal sättes något högre än av Kungl. Maj:t föreslagits. Enligt utskottets mening bör gränsen sättas vid ett befolkningstal av 5,000. Erinras må, att mindre församlingar äga möjlighet att, om de finna lämpligt, övergå till fullmäktigsystem.

Därest församling ingår i kyrklig samfällighet, torde det emellertid i många fall vara onödigt, att särskilda kyrkofullmäktige väljas för församlingen. De ärenden, som återstå för behandling av församlingen, äro nämligen i regel så fåtaliga och av den art, att de lämpligen kunna handläggas på kyrkostämma. Av departementschefens uttalande vid behandling av frågan om kyrkliga samfälligheter synes framgå, att Kungl. Maj:t med stöd av stadgandet i kap. 1 § 6 skulle beträffande församling, som ingår i dylik samfällighet, kunna medgiva undantag från stadgandet att församling av viss storlek skall hava kyrkofullmäktige. Emellertid synes det utskottet lämpligt, att uttryckligt stadgande härom infogas i lagen. Utskottet har därför i anslutning till motionen I: 254 föreslagit införande av bestämmelse, att beträffande församling, som helt eller delvis ingår i kyrklig samfällighet, Kungl. Maj:t må medgiva undantag från regeln, att kyrkofullmäktige alltid skola finnas i församlingar med mera än 5,000 invånare.

Biblioteksväsendet.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Sundberg, Larsén, Granström,* greve *Lagerbjelke, K. A. S. Nylander, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda[1]), *Laurén, Lindmark, Olsson* i Mora[1]), *Fast, Källman*[1]), *Wallerius* och *Weijne*[1]).

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I motionen II: 459 har herr *Thomson m. fl.* föreslagit, att, för så vitt skolväsendet överflyttats till den borgerliga kommunen, till kyrkliga angelägenheter enligt den allmänna församlingslagen ej skola höra frågor om upprättande och underhåll av församling tillhörigt folkbibliotek (församlingsbibliotek), byggnad och underhåll av lokal för eller avgifter till sådant bibliotek. Vidare har i motionen hemställts, att de bestämmelser, som i förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm föreslagits i fråga om folkbibliotek och biblioteksstyrelse, måtte utgå. Liknande förslag har framställts av herr *Fredrik Ström* i motionen I: 295 med hänsyn till att Stockholms stad upprättat ett stadens eget bibliotek.

Det kan ifrågasättas, huruvida ett sådant samband består mellan folkskoleundervisningen och biblioteksväsendet, att en överflyttning av den förra till den borgerliga kommunen bör innebära en överflyttning jämväl av det senare. Enligt utskottets åsikt är det önskvärt, att största möjliga frihet beredes för biblioteksväsendets ordnande. Folkbiblioteken anser utskottet därför i fortsättningen liksom hittills böra kunna omhänderhavas av den kyrkliga eller den borgerliga kommunen, oberoende av vem förvaltningen av skolväsendet tillkommer. Vad förhållandena i Stockholm beträffar, hava vissa församlingar även efter Stockholms stadsbiblioteks inrättande bibehållit sina församlingsbibliotek, varför utskottet icke heller i förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm ansett sig böra företaga de av motionärerna föreslagna jämkningarna.

Rösträttsvillkor.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Sundberg, Larsén, Granström,* greve *Lagerbjelke, K. A. S. Nylander, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda[1]), *Laurén, Lindmark, Olsson* i Mora[1]), *Fast, Källman*[1]), *Wallerius* och *Weijne*[1]).

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I propositionen föreslås bibehållandet av nu gällande regel, att från rösträtt å kyrkostämma undantagas bland andra främmande religionsbekännare och de som anmält sig till utträde ur svenska kyrkan. För rösträtt vid val av kyrkofullmäktige föreslås i propositionen motsvarande bestämmelser.

I motionerna I: 289—90 av herr *Möller m. fl.* och II: 447—48 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* föreslås uteslutandet av sagda bestämmelser.

Det måste efter utskottets tanke anses i princip oriktigt att tillerkänna personer, som tillhöra främmande religion eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan, rätt att deltaga i överläggningar och beslut rörande denna

kyrkas angelägenheter. En ändring i angivna riktning framstår såsom särskilt opåkallad, då enligt föreliggande förslag skolärendena i stor utsträckning komma att överföras till den borgerliga kommunen, och församlingarna, där dylik överflyttning kommer att ske, hava att handlägga så gott som uteslutande rent kyrkliga ärenden. Att tillerkänna medlemmar av främmande religionssamfund rösträtt å kyrkostämma strider även mot den tanke, som ligger till grund för gällande bestämmelser angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning, nämligen att dessa trosbekännare skola i viss utsträckning befrias från avgifter till kyrkliga ändamål. Märkas bör slutligen, att ett bifall till motionerna skulle medföra, att personer, varom nu är fråga, skulle erhålla rösträtt vid prästval.

Kvinnas rätt att avsäga sig förtroendeuppdrag.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1]), *Vennerström*[1]), *Sundberg,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén, Fast, Wallerius, Weijne*[1]) och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I propositionen föreslås bibehållande av nu gällande bestämmelse att kvinna skall äga rätt avsäga sig uppdrag att vara ordförande eller vice ordförande i kyrkostämma samt ledamot av kyrkoråd eller skolråd. Detsamma skall gälla ordförandeskap i kyrkofullmäktige.

Under hänvisning till de skäl, som utskottet anfört i sitt utlåtande nr 30 i anledning av förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. för upphävande av kvinnas rätt att avsäga sig kommunalt förtroendeuppdrag, avstyrker utskottet även motsvarande i förevarande proposition föreslagna rätt för kvinna.

Tid för kyrkostämmosammanträden.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Thorén, Wagnsson*[1]), greve *Lagerbjelke, Kropp*[1]), *Gustafson* i Kasenberg[1]), *Persson* i Trången, *Hallén, Forssell*[1]), *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Lundén, Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall i församling, där kyrkofullmäktige icke finnas, årligen hållas tre ordinarie kyrkostämmor, därav den andra i oktober månad för fastställande av utgifts- och inkomststat för kyrka och skola samt församlingsbibliotek. Vidare föreslås i propositionen, att den tredje ordinarie kyrkostämman under året skall äga besluta å vilken dag ordinarie kyrkostämma eller kyrkostämmor under nästföljande år skola hållas eller huruvida stämma skall hållas på sön- eller helgdag.

I en av herr *Wallerius* väckt motion II: 457 föreslås, att den av de ordinarie kyrkostämmorna, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skall utsättas i oktober månad, i stället skall hållas före den 15 november. Herr *Hage* har i motio-

nen II: 454 hemställt, att kyrkostämma skall hållas, där intet beslut i denna fråga fattats, å sön- eller helgdag, som kyrkostämmans ordförande bestämmer. I motionen II: 404 hava herrar *Ericson* i Boxholm och *Andersson* i Katrineholm föreslagit, att den »tredje ordinarie kyrkostämman under året, vilken intill dess stämman annorlunda beslutar hålles å sön- eller helgdag må beträffande ordinarie kyrkostämma eller kyrkostämmor under nästföljande år besluta, å vilken dag sådan stämma skall hållas eller huruvida stämma skall hållas å sön- eller helgdag».

De i propositionen föreslagna bestämmelserna beträffande tid för stämmas hållande överensstämma i huvudsak med vad som föreslagits i motsvarande del i förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet. De skäl, som utskottet i sitt i anledning härav avgivna utlåtande anfört för att fastställa tiden för den andra ordinarie kommunalstämman till mellan den 1 oktober och den 15 november, anser utskottet även äga giltighet i fråga om kyrkostämma, varför utskottet, under åberopande av dessa skäl, i anledning av motionen II: 457 uppgjort förslag till lagtext i överensstämmelse härmed. Vad beträffar motionerna II: 404 och 454 hava förslag i huvudsak överensstämmande med desamma framställts rörande kommunalstämma. De skäl, som utskottet i sitt utlåtande nr 30 anfört för avstyrkande av dessa förslag, torde äga giltighet även i fråga om här förevarande motioner, varför ut. skottet avstyrker ifrågavarande förslag.

Omröstning i kyrkostämma och kyrkofullmäktige.

Närvarande: Herrar *Sävström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Valfrid Eriksson, Alexander Nilsson, Wagnsson*[1]), greve *Lagerbjelke, Hansén, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Persson* i Trången, *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Olsson* i Mora, *Fast, Alströmer, Källman* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I propositionen föreslås att, därest å kyrkostämma eller vid kyrkofullmäktigsammanträde omröstning begäres, den vid val, så ock i annat ärende, där sådant äskas, skall ske med slutna sedlar. Enligt förslaget skola de röstande vid omröstning avgiva sina röster efter upprop eller, om ordföranden så bestämmer, i den tur de anmäla sig hos honom.

I motionen II: 454 har herr *Hage* föreslagit, att de röstande vid omröstning skola »avgiva sina röster i den tur de anmäla sig hos ordföranden, såvida icke denne bestämmer att de röstande skola avgiva sina röster efter upprop».

Utskottet har yttrat sig i motsvarande ämne i sitt utlåtande nr 30 i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. Under hänvisning till vad utskottet där anfört avstyrker utskottet förevarande motion i denna del samt tillstyrker bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen föreslagits, dock med tillägg av ett uttryckligt stadgande, att vid omröstning för tillsättande av tjänstebefattning skall förfaras såsom vid val.

Proportionell valmetod.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1]), *Sundberg, Larsén, Isak Svensson, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1]), *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda[1]), *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Alströmer* och *Björck* i Kristianstad[1]).

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Vid val å kyrkostämma eller hos kyrkofullmäktige av kyrkoråd, skolråd, fortsättningsskolestyrelse, biblioteksstyrelse och församlingsdelegerade i Stockholm samt av revisorer och revisorssuppleanter ävensom av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden skall enligt propositionen proportionell valmetod tillämpas, därest sådant begäres av minst så många väljande, som motsvarar det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser ökad med 1.

Under hänvisning till vad utskottet anfört i sitt utlåtande nr 30 i anledning av förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. i hithörande ämne tillstyrker utskottet vad i propositionen föreslagits beträffande proportionell valmetods användning vid val av ovannämnda råd, styrelser, nämnder och revisorer.

Kvalificerad majoritet vid vissa beslut.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1]), *Sundberg, Larsén, Isak Svensson,* greve *Lagerbjelke, Hansén, Kropp*[1]), *Gustafson* i Kasenberg[1]), *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1]), *Andersson* i Igelboda[1]), *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Petersson* i Broaryd[1]), *Alströmer, Källman*[1]) och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser frågan om kvalificerad majoritet av de i omröstning å kyrkostämma eller i kyrkofullmäktige deltagande för besluts fattande tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen.

I de likalydande motionerna I: 289 och II: 447 samt I: 290 och II: 448 hava herr *Möller m. fl.*, respektive herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.*, i anslutning till vad de anfört om kvalificerad majoritet i samtidigt väckta motioner i anledning av förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet m. m., föreslagit ändrade bestämmelser i detta hänseende även vid beslut av kyrkostämma samt av kyrkofullmäktige i församling i Stockholm. Herr *Klefbeck* har vidare i motionen I: 246 hemställt, att de i förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm föreslagna bestämmelserna angående kvalificerad majoritet måtte utgå.

Under hänvisning till vad utskottet anfört i sitt utlåtande nr 30 i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. avstyrker utskottet motionärernas förslag samt tillstyrker utskottet i huvudsak vad i propositionen i denna del föreslagits.

Ersättning för förtroendeuppdrag.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1]), *Sundberg, Larsén, Isak Svensson,* greve *Lagerbjelke, Hansén, Kropp*[1]), *Gustafson* i Kasenberg[1]), *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1]), *Andersson* i Igelboda[1]), *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Petersson* i Broaryd[1]), *Alströmer, Källman*[1]) och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I förevarande proposition föreslås i huvudsak samma bestämmelser rörande ersättning för där ifrågakommande förtroendeuppdrag som föreslagits i förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet. Då emellertid enligt Kungl. Maj:ts förslag kyrkoherden skulle på grund av sitt ämbete vara självskriven ordförande såväl i kyrkostämman som hos kyrkofullmäktige, hava i förslaget icke upptagits några bestämmelser om ersättning åt ordföranden för skrivmaterialier m. m.

I de likalydande motionerna I: 289 av herr *Möller* m. fl. och II: 447 av herr *Hansson* i Stockholm m. fl. har föreslagits ett tillägg till förslagets till allmän församlingslag bestämmelser om gottgörelse för förtroendeuppdrag av följande lydelse: »Kyrkostämmas ordförande är icke i denna sin egenskap berättigad att uppbära arvode eller ersättning för andra med uppdraget förenade kostnader än för skrivhjälp, skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för församlingens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Kyrkostämma må för ett år i sänder besluta, att sådan ersättning skall utgå med visst belopp, vilket icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräkneliga utgifter av nämnda art.» Samma förslag hava av motionärerna väckts i motionerna I: 290 och II: 448 i fråga om kyrkofullmäktiges ordförande i församling i Stockholm.

Utskottet har i sitt utlåtande nr 30 i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. yttrat sig över det i propositionen framlagda förslaget beträffande gottgörelse för kommunalt förtroendeuppdrag. Då utskottet föreslagit att ordförande och vice ordförande i kyrkostämma och hos kyrkofullmäktige skola tillsättas genom val, tillstyrker utskottet, utöver vad i propositionen föreslagits, i anledning av motionerna, att ordförande i kyrkostämma och hos kyrkofullmäktige beträffande ersättning likställes med ordförande i den borgerliga kommunens beslutande organ.

Tillkännagivande av justering av beslut.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Sundberg, Larsén, Granström,* greve *Lagerbjelke, K. A. S. Nylander, Engberg*[1]), *Gustafson* i Kasenberg[1]), *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda[1]), *Laurén, Lindmark, Olsson* i Mora[1]), *Fast, Källman*[1]), *Wallerius* och *Weijne.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Enligt det i propositionen ingående förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm skall en förteckning över de vid sammanträde med kyrkostämma, kyrkofullmäktige, kyrkoråd eller skolråd fattade besluten anslås vid församlingens pastorsexpedition samt införas i den tidning, vari över-

ståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas och i minst två andra av huvudstadens dagliga tidningar.

I en av herr *Fredrik Ström* väckt motion, I: 295, föreslås, att ifrågavarande förteckning över de vid sammanträde med kyrkofullmäktige eller med kyrkoråd och skolråd för församling i Stockholm fattade besluten skall införas i samtliga huvudstadens dagliga tidningar, respektive i minst tre av dessa. Herr *Klefbeck* har i motionen I: 246 hemställt, att den i propositionen upptagna bestämmelsen att förteckningen skall införas »i minst två andra dagliga tidningar» måtte utgå.

Utskottet anser ej tillräckliga skäl hava anförts av motionärerna för frångående av det i propositionen föreslagna sättet för tillkännagivande av beslut varom här är fråga och tillstyrker därför i förevarande hänseende Kungl. Maj:ts förslag.

Offentlighet vid kyrkostämma.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, Stendahl, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1], *Vennerström*[1], *Sundberg, Thorén, Hansén, Engberg*[1], *Persson* i Trången, *Pehrsson* i Göteborg[1], *Hallén, Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Olsson* i Mora[1], *Fast, Alströmer* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I propositionen föreslås att kyrkostämmas förhandlingar skola vara offentliga.

Herr *Hage* har i motionen II: 454 hemställt, att ett tillägg måtte göras till detta stadgande av följande innehåll: »Dock må kyrkostämma kunna besluta, att vid behandlingen av viss fråga medlem av annan kommun icke äger närvara.»

Motionären har framställt motsvarande förslag i fråga om kommunalstämmas offentlighet. På skäl som vid behandlingen därav anförts avstyrker utskottet motionen i förevarande del.

Valkretsindelning.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1], *Sundberg, Larsén, Hansén, Gustafson* i Kasenberg[1], *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1], *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda[1], *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Alströmer, Björck* i Kristianstad[1]) och *Källman*[1]).

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I Kungl. Maj:ts förslag till lag om församlingsstyrelse föreslås, att församling med mera än 10,000 innevånare för val av kyrkofullmäktige skall indelas i valkretsar, därvid bl. a. skall iakttagas, att varje krets kommer att utse minst tio högst tjugo fullmäktige samt att valkretsarna såvitt möjligt sammanfalla med valkretsarna vid kommunal- eller stadsfullmäktigeval. Vid val av fullmäktige för kyrklig samfällighet skall dock enligt propositionen varje i samfälligheten ingående församling eller del av församling utgöra en valkrets. I förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm föreslås,

att församling skall indelas i valkretsar, där mer än 30 fullmäktige skola väljas.

I motionen I: 279 av herr *Stendahl* hemställes, att de föreslagna bestämmelserna angående valkretsindelning måtte uteslutas, och i motionen I: 295 av herr *Fredrik Ström* göres samma framställning beträffande förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm. I motionen II: 454 har herr *Hage* yrkat, att församling ej obligatoriskt skall utan endast »må kunna indelas i valkretsar». Herr *Pehrsson* i Göteborg har i motionen II:462 hemställt, att den i propositionen föreslagna bestämmelsen, att vid valkretsindelning skall iakttagas att valkretsarna såvitt möjligt sammanfalla med valkretsarna vid kommunal- eller stadsfullmäktigeval, måtte uteslutas.

Utskottet har i sitt utlåtande nr 30 över förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. biträtt Kungl. Maj:ts förslag, att kommun med mera än 10,000 innevånare skall indelas i valkretsar vid val av kommunal- eller stadsfullmäktige. De skäl, som utskottet härför anfört, anser utskottet även äga giltighet i fråga om församlings indelning i valkretsar vid val av kyrkofullmäktige. Under hänvisning till där åberopade skäl avstyrker utskottet därför motionerna I: 279 och 295 samt II: 454. Vad härefter beträffar det i motionen II: 462 framställda förslaget, anser utskottet avgörande praktiska skäl tala för att valkretsarna såvitt möjligt skola sammanfalla vid val av kyrkofullmäktige och av kommunal- eller stadsfullmäktige, varför utskottet i förevarande hänseende avstyrker motionen och tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

Beslutanderätt angående valkretsindelning m. m.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Sundberg, Larsén, Hansén, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1]), *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda[1]), *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Alströmer, Björck* i Kristianstad[1]) och *Källman*[1]).

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall beslutanderätten ifråga om valkretsindelning tillkomma länsstyrelsen — eller för Stockholm magistraten — efter av kyrkofullmäktige gjord framställning eller efter inhämtande av deras yttrande i ämnet.

I motionen II: 462 har herr *Pehrsson* i Göteborg föreslagit, att beslutanderätten beträffande valkretsindelningen och det antal kyrkofullmäktige, som skall utses av varje i kyrklig samfällighet ingående församling eller församlingsdel, skall tillkomma domkapitlet.

Utskottet har i annat sammanhang förordat, att val av kyrkofullmäktige skola äga rum inför borgerlig valförrättare och med iakttagande även i övrigt av de regler, som gälla för kommunala val. Med hänsyn härtill synes det lämpligt, att beslutanderätt, varom nu är fråga, tillägges länsstyrelsen och i Stockholm magistraten.

Böter för utevaro från sammanträden.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Sundberg, Thorén, Stenberg*[1], *Wagnsson*[1], greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1], *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Wallerius, Weijne* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall ledamot av kyrkofullmäktige, kyrkoråd eller skolråd ävensom av församlingsdelegerade i Stockholm, som utan anmält och godkänt förhinder avhålla sig från sammankomst, böta fem kronor och dubbelt så mycket om sammanträdet i anseende till de närvarandes fåtalighet måste inställas eller upplösas.

I motionen II: 452 har herr *Selberg* hemställt, att ifrågavarande bötesbelopp beträffande ledamot av kyrkofullmäktige, kyrko- eller skolråd i Stockholm måtte fastställas till respektive två och fyra kronor.

Utskottet, som i sitt yttrande över förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. anslutit sig till motionärens synpunkter i motsvarande ämne, anser bötesbeloppet även i församlingslagarna i förevarande fall böra fastställas till två, respektive fyra kronor.

Yttranderätt inom kyrkofullmäktige för andra än medlemmar.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Sundberg, Thorén, Stenberg*[1], *Wagnsson*[1], greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1], *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Källman*[1]) och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I motionerna I: 289—90 av herr *Möller m. fl.* och II: 447—48 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* hava förslag framställts, att rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten med kyrkofullmäktige skall tillkomma ordförande och vice ordförande i annan församlingens styrelse, nämnd eller beredning, vid behandling av ärende, som beretts av styrelsen, nämnden eller beredningen, så ock revisor vid granskning av den av honom avgivna revisionsberättelsen.

Utskottet har redan i annat sammanhang föreslagit, att kyrkorådets ordförande skall äga förslags- och yttranderätt vid kyrkofullmäktiges sammanträden. Utskottet anser det önskvärt, att jämväl ordförande eller vice ordförande i annan församlingens styrelse, nämnd eller beredning erhåller yttranderätt vid behandlingen av ärende som beretts av styrelsen etc., ävensom revisor vid granskning av den av honom avgivna revisionsberättelsen.

Gemensamt kyrko- och skolråd m. m.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, David Bergström, Hellberg, K. J. Ekman*[1], *Vennerström*[1], *Sandegård, Sundberg, Larsén, K. A. S. Nylander, Persson* i Trången, *Pehrsson* i Göteborg, *Andersson* i Igelboda[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Lindmark, Olsson* i Mora[1]), *Alströmer* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I propositionen föreslås, att kyrkoråd och skolråd, där sådant lämpligen låter sig göra, liksom hittills må förenas till ett gemensamt kyrko- och skolråd.

I motionerna I: 289—90 av herr *Möller m. fl.* och II: 447—48 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* har hemställts, att denna bestämmelse måtte utgå.

Med hänsyn till att utskottet föreslagit att kyrkoherden även i fortsättningen skall vara självskriven ordförande i kyrkorådet men att hans självskrivenhet såsom ordförande i skolrådet skall upphöra, anser utskottet det vara nödvändigt, att bestämmelserna om gemensamt kyrko- och skolråd upphävas.

Herr *Pehrsson* i Göteborg har i motionen II: 462 föreslagit en bestämmelse av innehåll, att vid gemensamt kyrkoråd eller skolråd med två eller flera församlingar, varje församling i samfälligheten bör vara företrädd av minst en ledamot.

Utskottet ansluter sig i huvudsak till motionärens synpunkter och föreslår därför ett stadgande av innehåll, att så vitt möjligt varje församling i samfälligheten bör vara företrädd i rådet. Detsamma bör gälla då eljest kyrkoråd skall utses för två eller flera församlingar. Däremot kan utskottet icke tillstyrka ett i samma motion framställt förslag att ledamöterna i gemensamt kyrkoråd skola utses av de särskilda församlingarnas kyrkostämmor.

Kyrkorådets befogenheter.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, David Bergström, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Vennerström*[1]), *Sandegård, Sundberg, Larsén, K. A. S. Nylander, Persson* i Trången, *Pehrsson* i Göteborg, *Andersson* i Igelboda[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Lindmark, Olsson* i Mora[1]), *Alströmer* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I motionen II: 462 hemställer herr *Pehrsson* i Göteborg, under åberopande av vad som föreslagits i förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm, att i allmänna församlingslagen bland bestämmelserna om kyrkorådets befogenheter måtte införas rätt för detta att tillsätta och avskeda andra kyrkobetjänte än organist, kyrkosångare och klockare samt att i alla frågor, som angå församlingens egendom eller eljest dess gemensamma rätt, bevaka och utföra församlingens talan vid alla tillfällen, då icke särskilt ombud av församlingen förordnats för sådant ändamål.

Utskottet anser, att vad motionären föreslagit i fråga om rätt för kyrkorådet att tillsätta vissa tjänstebefattningar icke endast såsom i propositionen föreslagits bör gälla för kyrkoråd i församling i Stockholm utan även för kyrkoråd i församlingar, för vilka den allmänna församlingslagen skall vara tillämplig. På samma sätt finner utskottet vad motionären föreslagit i fråga om rätt för kyrkorådet att bevaka och utföra församlings talan vara välgrundat; dock anser utskottet regeln böra utsträckas att gälla även för skolråd i andra än Stockholmsförsamlingar.

I propositionen föreslås i huvudsak bibehållandet av nu gällande regel i fråga om kyrkorådets befogenhet att vaka över att spridande av vilseförande läror såvitt möjligt är må förekommas och kyrklig tvedräkt och söndring förhindras

samt att i frågor rörande religionens och sedernas vård göra föreställningar och tilldela varningar ävensom i dylika ärenden kalla personer till inställelse inför sig och, om de utebliva, fälla dem till böter ävensom utdöma viten.

Dessa bestämmelser föreslås i motionerna I: 289—90 av herr *Möller m. fl.* och II: 447—48 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* böra utgå.

Utskottet anser, att föreskriften om kyrkorådets befogenhet att vaka över att spridande av vilseförande läror förekommes bör utgå, men att stadgandet om rådets behörighet att vaka över att kyrklig tvedräkt och söndring förhindras bör bibehållas. Vidare finner utskottet det sammanhänga med kyrkorådets allmänna uppgift, att detta i frågor, som röra religionens och sedernas vård, äger befogenhet att göra föreställningar och tilldela varningar. Däremot bör det enligt utskottets åsikt anses olämpligt att genom böter och viten bringa personer till inställelse inför kyrkorådet, varför utskottet föreslår att bestämmelsen härom måtte uteslutas.

Valbarhetskvalifikationer för ledamöter av kyrkoråd, skolråd och folkskolestyrelse m. m.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, David Bergström, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Vennerström*[1]), *Sandegård, Sundberg, Larsén, K. A. S. Nylander, Persson* i Trången, *Pehrsson* i Göteborg, *Hallén, Andersson* i Igelboda[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Lindmark, Olsson* i Mora[1]), *Alströmer* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I propositionen föreslås bland annat såsom villkor för valbarhet till kyrkoråd visat intresse att främja det kyrkliga församlingslivet, och till skolråd och folkskolestyrelse visat intresse att befordra skolväsendet.

I motionerna I: 289—90 av herr *Möller m. fl.* och II: 447—48 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* föreslås borttagande av detta behörighetsvillkor för valbarhet till kyrkoråd och skolråd. Samma förslag framställes av motionärerna i motionerna I: 291 och II: 449 för valbarhet till folkskolestyrelse.

Utskottet, som icke kan tillstyrka de i propositionen föreslagna valbarhetskvalifikationerna, anser likvisst vissa behörighetsvillkor böra uppställas för valbarhet till rådet eller styrelsen och föreslår därför, att endast den som kan anses vilja främja församlingslivet eller befordra skolväsendet bör kunna väljas till ledamot av kyrkoråd, respektive skolråd eller folkskolestyrelse.

Däremot kan utskottet ej tillstyrka ett av herr *Pehrsson* i Göteborg i motionen II: 462 framställt förslag, att de för ledamöterna i kyrkoråd och skolråd föreskrivna kvalifikationerna skola krävas jämväl hos ordföranden i kyrkostämman.

Rätt för suppleant att närvara vid sammanträden.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Sundberg, Thorén, Stenberg, Wagnsson*[1]), *K. A. S. Nylander, Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Brännberg*[1]), *Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Utskottet har i sitt yttrande över förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet föreslagit införandet av uttryckliga bestämmelser om rätt för supp-

leant i kommunalnämnd att närvara vid nämndens sammanträden. Under hänvisning till vad utskottet där anfört tillstyrker utskottet införandet av motsvarande bestämmelser i fråga om rätt för suppleant i kyrkoråd, skolråd eller folkskolestyrelse att närvara vid rådets eller styrelsens sammanträden.

Revision och kassaförvaltning.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Thorén, Stenberg, Wagnsson*[1], greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1], *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Källman*[1] och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall kyrkostämma eller kyrkofullmäktige årligen utse två eller flera revisorer samt lika många suppleanter för granskning av det nästföljande årets förvaltning.

I motionerna I: 289—290 av herr *Möller m. fl.* och II: 447—448 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* föreslås införande av följande bestämmelse rörande revision: »Revisorerna äga att när som helst under året inventera församlingens kassor och övriga tillgångar samt taga del av räkenskaper och andra handlingar, som beröra förvaltningen.» Herrar *Westman* och *Olsson* i Kullenbergstorp hemställa i motionen respektive I: 277 och II: 437, att revisorerna i församlingslagarna tilläggas befogenheter som i tillämpliga delar motsvara dem, som enligt aktiebolagslagens 74 § tillkomma där omförmälda revisorer.

Beträffande revision och kassaförvaltning anser utskottet samma principer böra gälla i församlingslagarna som i de egentliga kommunallagarna. Under hänvisning till vad utskottet anfört i sitt utlåtande nr 30 föreslår utskottet därför, att i församlingslagarna utöver vad i propositionen föreslagits införas bestämmelser dels om att revisorerna när som helst skola äga inventera församlingens kassor och övriga tillgångar samt taga del av räkenskaper och andra handlingar, som beröra förvaltningen, dels om att penningar eller värdehandlingar, som för församlingens räkning innehavas av kyrkorådet eller skolrådet, skola förvaras utan sammanblandning med andra penningar eller värdehandlingar, dels om att dylika penningmedel som ej erfordras för verkställande av nära förestående utbetalningar skola för församlingens räkning insättas hos bank eller å postgirokonto.

Ansvar.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1], *Vennerström*[1], *Sundberg, Larsén, K. A. S. Nylander, Gustafson* i Kasenberg[1], *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1], *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda[1], *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Alströmer* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I de lika lydande motionerna I: 293 av herr *Per Andersson* och II: 465 av herr *Svensson* i Grönvik har föreslagits, att bland församlingslagens bestämmelser om kyrkoråd och skolråd måtte införas ett stadgande av följande lydelse: »Envar ledamot av kyrkorådet eller skolrådet ansvarar gemensamt

med de övriga för de medel, detsamma haft under sin förvaltning, ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet.»

I sitt utlåtande nr 30 i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. har utskottet tillstyrkt införandet av liknande ansvarighetsbestämmelser som de i motionen föreslagna. Under åberopande av där anförda skäl tillstyrker utskottet ävenledes införandet av bestämmelser i församlingslagarna i huvudsak överensstämmande med de i motionerna föreslagna.

Uppbördsprovision.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Thorén, Stenberg, Fredrik Ström*[1], *Wagnsson*[1], greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1], *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Källman*[1] och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm föreskrives, att uppbördsprovisionen vid indrivning av utskylder skall beräknas till tre öre å varje full krona av slutsumman å de utskylder, som skolat erläggas vid uppbördsstämman, då nämnda slutsumma ej överstiger tjugufem kronor, dock ej mindre än tjugufem öre, och efter sex öre å berörda slutsumma, när denna överstiger tjugufem kronor.

I de likalydande motionerna I: 290 av herr *Möller m. fl.* och II: 448 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* föreslås, att uppbördsprovisionen i församlingslagen för Stockholm vid indrivning av utskylder skall beräknas efter tre öre för varje full krona av slutsumman å de utskylder, som skolat erläggas vid uppbördsstämman, dock ej mindre än tjugufem öre.

Under åberopande av vad utskottet anfört angående uppbördsprovision i sitt utlåtande nr 30 föreslår utskottet, att ifrågavarande provision fastställes till tre öre för varje full krona av det oguldna beloppet, dock ej mindre än tjugufem öre.

Underställning av beslut.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Sundberg, Thorén, Stenberg, Wagnsson*[1], *Hansén, Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Brännberg*[1], *Källman*[1], *Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Utskottet har i sitt yttrande över förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. föreslagit, att länsstyrelsens godkännande icke skall erfordras för att giva gällande kraft åt beslut om arvode för förtroendeuppdrag, om beslutet blott innefattar förnyande av dylikt för nästföregående år fattat lagligen gällande beslut. I enlighet härmed framställer utskottet motsvarande förslag även beträffande församlingslagarna.

Besvär.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, Stendahl, G. W. Hansson, Sundberg, Thorén, Stenberg, Wagnsson*[1]), *Hansén, Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Brännberg*[1]), *Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I motionen II: 454 av herr *Hage* föreslås beträffande besvär över kyrkostämmas eller kyrkofullmäktiges beslut, att om besvär, som grundas därpå, att klagandens enskilda rätt blivit kränkt, godkännas, rättelsen icke skall gälla endast för den som klagat utan beslutet förklaras ogiltigt i sin helhet. I anslutning till vad utskottet anfört i anledning av samma motionärs motsvarande hemställan rörande förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet, avstyrker utskottet motionen i förevarande hänseende.

Den kyrkliga samfälligheten i Göteborg.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Sundberg, Larsén, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Pehrsson* i Göteborg, *Andersson* i Igelboda[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Lindmark, Olsson* i Mora[1]), *Fast, Petersson* i Broaryd[1]), *Alströmer* och *Weijne.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Enligt promulgationsbestämmelserna till förslaget till lag om församlingsstyrelse skall samtidigt med sistnämnda lags ikraftträdande förordningen den 5 maj 1882 angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg upphöra att gälla. Såsom motiv härför har bland annat anförts, att den gemenskap, som för närvarande består mellan församlingar i Göteborg, helt faller inom det begrepp kyrklig samfällighet, som behandlas i förslaget till lag om församlingsstyrelse, varför det enligt departementschefens åsikt näppeligen kan anses påkallat, att sedan allmängiltiga regler sålunda föreslagits, bibehålla särskilda föreskrifter för en speciell samfällighet.

Enligt 1882 års förordning utgör Göteborg i kyrkligt hänseende en enhet med i stort sett samma organisation som enligt förslaget till lagen om församlingsstyrelse skall tillkomma samfällighet. Utskottet finner uppenbart, att den gemenskap, som sålunda under en tid av omkring femtio år bestått mellan Göteborgs församlingar, icke kan upplösas. Den bör enligt utskottets mening i huvudsak bibehållas i sin nuvande form, även om såsom kyrkofullmäktige i Göteborg i sitt yttrande framhållit den ändringen vidtages, att rätt tillerkännes de särskilda församlingarna att besluta rörande smärre, vederbörande församling enskilt avseende utgifter. Med hänsyn härtill och då de kyrkliga förhållandena i Göteborg hittills reglerats genom en av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antagen författning, finner utskottet mindre lämpligt, att samfällighetens fortbestånd göres beroende av en i administrativ ordning meddelad föreskrift. Det synes utskottet riktigare, att bestämmelser härutinnan givas i en särskild lag. En dylik lag, vilken skulle ersätta 1882 års förordning, torde böra i huvudsak inne-

hålla, att de i församlingsstyrelselagen givna föreskrifterna om samfällighet samt kommunala vallagens regler om val av kyrkofullmäktige — med de ändringar och tillägg, som kunna finnas påkallade av lokala förhållanden — göras tillämpliga på den kyrkliga gemenskapen i Göteborg. Frågan om lagens innehåll torde emellertid icke kunna avgöras utan en närmare utredning. Utskottet föreslår därför, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och framläggande av förslag till nya bestämmelser rörande omförmälda gemenskap. Vid denna utredning torde hänsyn böra tagas till de förslag, som framkommit rörande jämkningar i den nuvarande organisationen. Utskottet förutsätter, att utredningsarbetet bedrives på sådant sätt, att förslag kan framläggas för 1931 års riksdag. I avbidan på utfärdande av lagbestämmelser i ämnet torde 1882 års förordning böra bibehållas och föreskrift meddelas, att nyssnämnda stadganden i församlingsstyrelselagen och kommunala vallagen tillsvidare icke skola gälla beträffande nu ifrågavarande samfällighet.

Tid för fullmäktigval m. m.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sundberg, Larsén,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Lindmark, Olsson* i Mora[1]), *Fast, Alströmer, Wallerius* och *Weijne.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Bland promulgationsbestämmelserna har i Kungl. Maj:ts förslag införts en föreskrift om att allmänna val av kyrkofullmäktige i enlighet med de nya bestämmelserna skola äga rum under år 1931. Detta förslag grundar sig på uppfattningen, att dylika allmänna val böra äga rum året efter det, då kommunala val ägt rum.

I de likalydande motionerna I: 289 av herr *Möller m. fl.* och II: 447 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* har föreslagits, att de allmänna valen till kyrkofullmäktige, som skola hållas år 1931, skola gälla endast för tre år räknat från och med den 1 januari 1932. Herr *Stendahl* har i motion I: 280 hemställt, att första valperioden för kyrkofullmäktige i Stockholm måtte utgå med år 1934.

Utskottet anser det önskvärt, att valen till kyrkofullmäktige utom Stockholm i fortsättningen komma att äga rum samma år som de allmänna kommunala valen. I huvudstaden böra kyrkofullmäktigvalen äga rum året före valen av stadsfullmäktige. Utskottet avstyrker därför i förevarande del propositionen och tillstyrker motionerna I: 280 och 289 samt II: 447.

I motionerna I: 289 och II: 447 har vidare föreslagits, att val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd och skolråd, som ägt rum under år 1932, skall gälla för tre år räknade från den 1 januari 1933. Utskottet tillstyrker bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse härmed.

Vidare föreslår utskottet, att ett stadgande införes i promulgationsbestämmelserna, att, om kyrkoråd eller skolråd i en församling äro förenade till ett gemensamt kyrko- och skolråd, därvid må fortbliva till och med den 31 december 1932.

Skolstyrelseförslagets detaljer.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Sundberg, Larsén,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Lindmark, Olsson* i Mora[1]), *Fast, Alströmer, Wallerius* och *Weijne.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Såsom följd av att utskottet föreslagit, att skolärendena i vissa kommuner obligatoriskt skola överflyttas till den borgerliga kommunen, hava vissa jämkningar i de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna angående skolstyrelse i vissa kommuner befunnits erforderliga.

Kungl. Maj:t föreslår, att det skall tillkomma folkskolestyrelse, såvitt angår folk- och fortsättningsskoleväsendet, bland annat att tillsätta och avskeda lärare samt tjänstebiträden, vilka ställts till styrelses förfogande; dock skall i fråga om tillsättandet av lärarebefattning, med vilken är förenad organist- eller klockarsyssla eller båda dessa sysslor eller kyrkosångarbefattning, gälla, vad särskilt är stadgat. I motionerna I: 294 och II: 463 av respektive herr *Emil Johansson m. fl.* och herr *Weijne m. fl.* har i anledning härav hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med »anhållan om sådana åtgärders vidtagande att folkskolestyrelsen i kommunen, där sådan finnes, tillförsäkras det inflytande på tillsättning av läraretjänst, som är förenad med någon här åsyftad kyrklig befattning, vilket eljest skulle tillkomma skolrådet».

Då motionärernas yrkande, i den mån det berör kommunallagstiftningen, sammanhänger med det mera omfattande spörsmålet om en fullständig revision av gällande bestämmelser rörande förening av lärarbefattning med kyrkliga bisysslor, och då nämnda spörsmål icke kan i detta sammanhang upptagas till prövning, finner sig utskottet böra föreslå, att motionerna lämnas utan bifall.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall folkskolestyrelsen ävensom fortsättningsskolestyrelse, där sådan finnes, före den 15 september varje år till kommunal- eller stadsfullmäktige avgiva förslag till utgifts- och inkomststat. Herr *Källman* har i motionen II: 422 hemställt, att ifrågavarande tid för stad i stället fastställes till den 15 oktober. I motionen II: 455 föreslår herr *Eklund m. fl.* att statförslaget skall ingivas till kommunalnämnden på landet och till drätselkammaren eller annat centralt organ för budgetbehandlingen i stad. Utskottet, som ej finner tillräckliga skäl föreligga att biträda motionärernas förslag, tillstyrker i dessa delar propositionen.

Valda ledamöter av folkskolestyrelse skola enligt propositionen utses till lika antal av den borgerliga och den kyrkliga kommunens beslutande organ. I motionerna I: 291 av herr *Möller m. fl.* och II: 449 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* föreslås, att ledamöter av folkskolestyrelse skola väljas av kommunal- eller stadsfullmäktige till det antal, som dessa finna lämpligt, dock lägst fem och högst tjugo. I och med skolärendenas överflyttning till den borgerliga kommunen anser utskottet övervägande skäl tala för att dennas

beslutande organ tillsätta hela antalet ledamöter i folkskolestyrelsen. I följd härav har utskottet företagit vissa delvis även i motionerna föreslagna jämkningar i lagförslaget.

I motionen II: 423 har herr *Källman* föreslagit, att folkskolestyrelsen icke skall behöva utse kassaförvaltare, om kommunens förvaltning ordnats på ett sätt som gör sådan kassaförvaltare obehövlig. Utskottet avstyrker motionärens förslag.

I motionerna I: 291 och II: 442 har föreslagits, att lagen skall bliva tillämplig för samtliga i lagen åsyftade kommuner den 1 januari 1931. Utskottet finner emellertid, att olika övergångsbestämmelser böra gälla för det fall, att 1909 års lag angående skolväsendet i vissa städer varit gällande, och det fall, att så icke varit förhållandet. För det förra fallet torde den föreslagna lagen utan olägenhet kunna träda i kraft den 1 januari 1931, för det senare däremot torde en längre övergångstid vara erforderlig, vilken utskottet med hänsyn till de vitt skilda förhållandena i olika kommuner ansett sig böra föreslå utgå den 1 januari det år, Konungen bestämmer. Utskottet förutsätter dock, att nödiga åtgärder omedelbart vidtagas för ett så snabbt genomförande av den nya ordningen, som omständigheterna i varje fall tillåta.

Lagtexten.

I det följande lämnar utskottet en redogörelse för de viktigare ändringar i lagtexten, som utskottet företagit, dels i anslutning till den i det föregående lämnade motiveringen, dels i vissa andra fall. Vissa mindre viktiga ändringar, de flesta av formell natur, hava icke ansetts erfordra särskild motivering.

Förslaget till lag om församlingsstyrelse.

I *2 §* har utskottet företagit en mera omfattande omrubricering av redaktionell natur.

I *4 §* betingas de företagna ändringarna av utskottets uttalade ståndpunkt i fråga om *församlings skyldighet att införa fullmäktige* (sid. 15).

I *11 och 12 §§* har utskottet företagit ändringar i anslutning till utskottets uttalande i frågan om *kyrkoherdens självskrivenhet* (sid. 11) och om *kvinnas rätt att avsäga sig förtroendeuppdrag* (sid. 18).

I *14 §* har omformuleringen företagits i 1 mom. i överensstämmande med utskottets uttalade ståndpunkt i fråga *om tid* för *kyrkostämmosammanträde* (sid. 18) och i 2 mom. i anslutning till utskottets uttalanden i fråga om *kyrkoherdens självskrivenhet* (sid. 11).

I *20 § 1 mom.* äro företagna ändringar föranledda av utskottets ståndpunkt i fråga om *omröstning i kyrkostämma och kyrkofullmäktige* (sid. 19).

I *20 § 2 mom. och 21 §* betingas ändringarna av motsvarande ändringar i förslagen till lagar om den borgerliga kommunen.

I *22 §* har viss ändring företagits i anledning av utskottets förut uttalade uppfattning i fråga om *ersättning för förtroendeuppdrag* (sid. 21).

I *24 §* har den företagna omformuleringen vidtagits i anslutning till motsvarande omformulering i förslagen till lagar om den borgerliga kommunen.

I *33 och 34 §§* betingas företagen omformulering väsentligen av utskottets förut uttalade ståndpunkt i fråga om *kyrkoherdens självskrivenhet* (sid. 11).

I *35 §* har utskottet vidtagit ändring i följd av utskottets uppfattning, att samma regler böra gälla ifråga om anslående och kungörande av kyrkofullmäktigsammanträde som i motsvarande ämne beträffande kyrkostämma.

I *36 §* är den företagna ändringen gjord såsom följd av utskottets uttalade ståndpunkt beträffande *böter för utevaro från sammanträden* (sid. 24).

I *37 §* har ett nytt andra stycke insatts i överensstämmelse med utskottets uttalande i fråga om *kyrkoherdens självskrivenhet* (sid. 11) och om *yttranderätt inom kyrkofullmäktige för andra än medlemmar* (sid. 24).

I *38 §* betingas omformulering av motsvarande skäl som i fråga om *omröstning i kyrkostämma och kyrkofullmäktige* (sid. 19).

I *40 §* har andra stycket i Kungl. Maj:ts förslag uteslutits i följd av utskottets ståndpunkt i fråga om *gemensamt kyrko- och skolråd m. m.* (sid. 24).

I *41 och 42 §§* hava vissa ändringar gjorts i den föreslagna lagtexten i följd av utskottets uttalade uppfattning angående *kyrkorådets befogenheter* (sid. 25).

I *43 §* har ett nytt stycke tillagts såsom följd av utskottets uppfattning angående *gemensamt kyrko- och skolråd* (sid. 24).

I *44 §* betingas omformuleringen av utskottets ställning till frågan om *valbarhetskvalifikationer för ledamöter av kyrkoråd, skolråd och folkskolestyrelse* (sid. 26).

I *46 §* äro de föreslagna ändringarna vidtagna i överensstämmelse med utskottets uttalande angående *kyrkoherdens självskrivenhet* (sid. 11).

I *48 §* har ett nytt stycke insatts i följd av utskottets ståndpunkt i fråga om *rätt för suppleant att närvara vid sammanträden* (sid. 26).

I *49 §* äro företagna ändringar betingade av utskottets uttalade uppfattning angående *böter för utevaro från sammanträden* (sid. 24).

I *50 §* har ändringen föranletts av utskottets uppfattning, att samma regel bör gälla för val i kyrko- och skolråd som i stämma och fullmäktige. Dessutom har ett tillägg gjorts i följd av utskottets ståndpunkt i fråga om *kyrkoherdens självskrivenhet* (sid. 11).

54 och 55 §§ hava införts såsom nya stadganden på grund av utskottets i fråga om *revision och kassaförvaltning* (sid. 27) och om *ansvar* (sid. 27) uttalade uppfattning.

I *59 §* betingas ändringen i andra stycket av utskottets ståndpunktstagande till frågan om *tid för kyrkostämmosammanträde* (sid. 18).

I *61 §* har ett tillägg gjorts till propositionens motsvarande bestämmelse i följd av utskottets uppfattning angående *revision och kassaförvaltning* (sid. 27).

I *67 §* föranledes den i första stycket företagna ändringen av utskottets förut uttalade åsikt i fråga om *underställning av beslut* (sid. 28).

Förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm.

I detta förslag hava i huvudsak endast vidtagits ändringar i anslutning till utskottets framställning i anledning av förslaget till allmän församlingslag.

Förslaget till lag om skolstyrelse i vissa kommuner.

I *1 och följande §§* har utskottet vidtagit vissa ändringar i Kungl. Maj:ts förslag i följd av utskottets ståndpunkt i fråga om *skolärendenas överflyttande* (sid. 8).

I *7 §* är den av utskottet föreslagna omformuleringen betingad av utskottets ståndpunktstagande angående *skolstyrelseförslagets detaljer* (sid. 31).

I *8 §* föranledes utskottets förslag av utskottets i fråga om *valbarhetskvalifikationer för ledamöter av kyrkoråd, skolråd och folkskolestyrelse* (sid. 26) uttalade uppfattning.

I *10 §* har en förändring vidtagits i följd av utskottets ståndpunktstagande till frågan om *kyrkoherdens självskrivenhet* (sid 11).

I *12 §* har ett nytt stycke tillagts såsom följd av utskottets uttalade uppfattning angående *rätt för suppleant att närvara vid sammanträden* (sid. 26).

I *13 §* har ävenledes ett nytt stycke tillagts i anledning av utskottets ställningstagande till frågan om *kyrkoherdens självskrivenhet* (sid. 11).

21 och 22 §§:s omformulering föranledes av utskottets angående *skolstyrelseförslagets detaljer* (sid. 31) uttalade uppfattning.

Förslaget till lag om införande av lagen om församlingsstyrelse.

I *1 §* har ett nytt stycke tillagts såsom följd av utskottets angående *den kyrkliga samfälligheten i Göteborg* (sid. 29) uttalade uppfattning beträffande den kyrkliga gemenskapen mellan församlingar i Göteborg.

I *2 §* betingas den företagna uteslutningen av nyss anförda skäl.

I *3 §* föranledes ändringen av utskottets ståndpunktstagande till frågan om gemensamt kommunalt valår, uttalat i samband med behandlingen av *tid för fullmäktigval m. m.* (sid. 30).

I *4 §* har utskottet ansett det lämpligt fastslå, att kyrkoherden skall fungera såsom ordförande i kyrkostämma eller kyrkofullmäktige intill dess val av ordförande ägt rum.

I *6 §* har utskottet insatt två nya stycken såsom följd av utskottets angående *tid för fullmäktigval m. m.* (sid. 30) uttalade uppfattning.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

a) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till lag om församlingsstyrelse ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte i anledning av sagda förslag samt motionerna I: 253, 254, 277, 289, 293, 296 och II: 406, 437, 447, 457, 458, 462, 465 för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Lag
om
församlingsstyrelse.

Härigenom förordnas som följer:

Kap. 1. **Allmänna bestämmelser.**

§ 1.

Varje territoriell församling äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina *medlemmars* gemensamma kyrkliga angelägenheter samt folk- och fortsättningsskoleväsendet i församlingen, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

1 kap. **Allmänna bestämmelser.**

1 §.

Varje territoriell församling äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina gemensamma kyrkliga angelägenheter samt folk- och fortsättningsskoleväsendet i församlingen, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

Två eller flera församlingar eller delar av skilda församlingar må för vården om de i denna lag avsedda angelägenheterna eller vissa av dem förenas till en kyrklig samfällighet. Beträffande sådan samfällighet skall med avseende å vården om gemensamma angelägenheter, i den mån ej annat är föreskrivet, i tillämpliga delar gälla vad i denna lag stadgas om församling. Ingår församling i kyrklig samfällighet omfattande alla i denna lag avsedda angelägenheter, äger vad i första stycket stadgas icke tillämpning å församlingen. Om bildande av kyrklig samfällighet förordnar Konungen. Dylikt förordnande må ej meddelas, med mindre församlingarna samtyckt därtill eller åtgärden finnes vara påkallad av betydande allmänt behov.

Där Konungen förordnat, att för vården om folk- och fortsättningsskoleväsendet församling skall vara delad i skilda skoldistrikt, gäller om sådant skoldistrikt i avseende å vården om nämnda angelägenhet vad i denna lag är stadgat om församling.

Angående vården om folk- och fortsättningsskoleväsendet i vissa kommuner är särskilt stadgat.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 2.

Med kyrkliga angelägenheter samt ärenden rörande folk- och fortsättningsskoleväsendet avses i denna lag frågor om:

a) åtgärder till vidmakthållande av ordning under gudstjänsten;

b) åtgärder till främjande av församlingsvården;

c) folk- och fortsättningsskolundervisningen samt dithörande anstalter, däri inbegripet skolbibliotek;

d) upprättande och underhåll av församlingen tillhörigt folkbibliotek (församlingsbibliotek);

e) tillsättande och avskedande av lärare vid folk- och fortsättningsskolor, organister, kyrkosångare, klockare och andra kyrkobetjänte;

f) prästerskapets, skollärares och kyrkobetjäntes löneförmåner;

g) kyrkomedels användande;

h) hushållning med och vård om kyrkans och församlingens egendom;

i) byggnad och underhåll av kyrka med vad därtill hör, församlingshus, skolhus, lokal för församlingsbibliotek samt boställen för prästerskap, skollärare och kyrkobetjänte;

j) avgifter till kyrka och skola jämte dithörande anstalter samt till församlingsbibliotek;

k) fördelning av bänkrum i kyrkan; samt

l) anskaffande och ordnande av begravningsplats samt avgifter för gravplatser och för begagnande av kyrkklockor och annan kyrkans egendom.

(Utskottets förslag.)

2 §.

dels

a) åtgärder till främjande av församlingsvården;

b) tillsättande och avskedande av organister, kyrkosångare, klockare och andra kyrkobetjänte;

c) prästerskapets och kyrkobetjäntes löneförmåner;

d) kyrkomedels användande;

e) hushållning med och vård om kyrkans egendom ävensom församlingen tillhörig, för kyrkliga ändamål avsedd egendom;

f) byggnad och underhåll av kyrka med vad därtill hör, församlingshus samt boställen för prästerskap och kyrkobetjänte;

g) avgifter till kyrka jämte dithörande anstalter;

h) åtgärder till vidmakthållande av ordning under gudstjänsten;

i) fördelning av bänkrum i kyrkan; samt

j) anskaffande och ordnande av begravningsplats samt avgifter för gravplatser och för begagnande av kyrkklockor och annan kyrkans egendom;

dels

k) folk- och fortsättningsskolundervisningen samt dithörande anstalter, däri inbegripet skolbibliotek;

l) tillsättande och avskedande av lärare vid folk- och fortsättningsskolor;

m) skollärares löneförmåner;

n) hushållning med och vård om församlingen tillhörig, för skolväsendet avsedd egendom;

o) byggnad och underhåll av skolhus med vad därtill hör ävensom boställen för skollärare; samt

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

p) avgifter till skola jämte dithörande anstalter;

dels ock

q) upprättande och underhåll av församlingen tillhörigt folkbibliotek (församlingsbibliotek); samt

r) lokal för och avgifter till sådant bibliotek.

§ 3.

3 §.

Församlings beslutanderätt utövas å kyrkostämma eller av kyrkofullmäktige.

I ärende, som är gemensamt för två eller flera församlingar, vilka icke utgöra en kyrklig samfällighet, utövas beslutanderätten å gemensam kyrkostämma med församlingarna.

Förvaltning och verkställighet tillkomma kyrkoråd, skolråd, fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse eller de andra styrelser, nämnder eller personer, som äro utsedda för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr.

§ 4.

I församling med mera än *3,000* invånare skall den församlingen tillkommande beslutanderätten, med de undantag varom förmäles i § *5*, uppdragas åt kyrkofullmäktige.

Har församlingens invånarantal nedgått till *3,000* eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av kyrkofullmäktige, därest icke kyrkostämman annorlunda besluter.

Församling med *3,000* invånare eller därunder äger åt kyrkofullmäktige uppdraga beslutanderätt, som avses i första stycket. Förslag om upphävande av sådant beslut må icke väckas förrän fyra kalenderår förflutit sedan kyrkofullmäktige trädde i verksamhet

4 §.

I församling med mera än *5,000* invånare skall den församlingen tillkommande beslutanderätten, med de undantag varom förmäles i *5 §*, uppdragas åt kyrkofullmäktige. *Beträffande församling, som helt eller delvis ingår i kyrklig samfällighet, må Konungen medgiva undantag från vad sålunda stadgas.*

Har i församling, där enligt stadgandet i första stycket kyrkofullmäktige finnas, invånarantalet nedgått till *5,000* eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av kyrkofullmäktige, därest icke kyrkostämman annorlunda besluter.

Församling med *5,000* invånare eller därunder äger åt kyrkofullmäktige uppdraga beslutanderätt, som avses i första stycket. Förslag om upphävande av sådant beslut må icke väckas förrän fyra kalenderår förflutit sedan kyrkofullmäktige trädde i verksamhet

(Kungl. Maj:ts förslag.)

och skall, om det godkännes, tillämpas från utgången av det kalenderår, varunder godkännandet vunnit laga kraft.

(Utskottets förslag.)

och skall, om det godkännes, tillämpas från utgången av det kalenderår, varunder godkännandet vunnit laga kraft.

Beslut om införande eller avskaffande av kyrkofullmäktige skall ofördröjligen anmälas hos länsstyrelsen och domkapitlet.

§ 5.

Finnas kyrkofullmäktige, inskränkes kyrkostämmans befattning till följande ärenden, nämligen:

a) ärenden, för vilkas avgörande gälla särskilda bestämmelser om rösträtt;

b) ärenden, som avses i 9 och 10 §§ i lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning;

c) ärenden, som jämlikt *§ 3* andra stycket skola handläggas å gemensam kyrkostämma med två eller flera församlingar;

5 §.

c) ärenden, som jämlikt *3 §* andra stycket skola handläggas å gemensam kyrkostämma med två eller flera församlingar;

d) frågor om införande och avskaffande av kyrkofullmäktige samt om kyrkofullmäktiges antal;

e) frågor om ställe för kyrkostämma och om sättet för stämmas kungörande; samt

f) tillsättande av lärarbefattning, med vilken är förenad organist- eller klockarsyssla eller båda dessa sysslor eller kyrkosångarbefattning, så ock tillsättande i annat fall av organist-, kyrkosångar- eller klockarbefattning.

I församling, där kyrkofullmäktige icke finnas, äger kyrkostämman utöva församlingens beslutanderätt i alla dess angelägenheter.

§ 6.

Erfordras särskilda föreskrifter om tillämpning av denna lag med avseende å kyrklig samfällighet eller beträffande handläggning av ärenden, som äro gemensamma för två eller flera församlingar, vilka icke utgöra dylik samfällighet, meddelas sådana föreskrifter av Konungen.

6 §.

§ 7.

Vad i denna lag stadgas skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse jämväl för icke territoriell församling, om församlingen *önskar det.* I annat fall följes den ordning, som förut varit övlig.

7 §.

Vad i denna lag stadgas skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse jämväl för icke territoriell församling, om församlingen *så besluter.* I annat fall följes den ordning, som förut varit övlig.

§ 8.

Denna lag äger icke avseende å församling i Stockholm.

8 §.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

***Kap. 2.* Om kyrkostämma.**

§ 1.

Rättighet att deltaga i kyrkostämmas överläggningar och beslut tillkommer på landet den som är röstberättigad å kommunalstämma och i stad den som äger rösträtt å allmän rådstuga.

Sådan rättighet tillkommer dock icke:

a) främmande religionsbekännare; eller

b) den som anmält sig till utträde ur svenska kyrkan.

Den som är medlem av icke territoriell församling äger ej rösträtt å kyrkostämma i annan församling.

I ärende, som förutsätter avgifter, vilka enligt gällande författning skola utgå endast av i mantal satt jord eller av annan fastighet, må ej andra deltaga än de som innehava sådan jord eller fastighet.

Att den som är redovisningsskyldig till församlingen ej må deltaga i vissa ärenden, stadgas i *kap. 5 § 5* andra stycket.

§ 2.

I avseende å utövning av rösträtt å kyrkostämma och sådan rätts överlåtande till annan person skall vad som är stadgat för kommunalstämma på landet och allmän rådstuga i stad äga motsvarande tillämpning.

Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *lagen om kommunala och kyrkliga val.*

§ 3.

Å kyrkostämma äger *inom församlingen tjänstgörande präst,* ändå att han icke är röstberättigad, att *deltaga i överläggningarna men ej i besluten.*

§ 4.

Mom. 1. Kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar eller den präst inom församlingen, som kyrkoherden utser, eller, då någon därtill ej är utsedd, den präst, som är kyrkoherden närmast i ämbetet, är ordförande i kyrkostämman. I annex- eller kapellförsamling med särskilt anställd präst är denne eller den hans tjänst före-

(Utskottets förslag.)

***2 kap.* Om kyrkostämma.**

9 §.

Att den som är redovisningsskyldig till församlingen ej må deltaga i vissa ärenden, stadgas i *61 §* andra stycket.

10 §.

Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *kommunala vallagen.*

11 §.

Å kyrkostämma äger *kyrkorådets ordförande,* ändå att han icke är röstberättigad, att *yttra sig och framställa förslag men ej att deltaga i besluten.*

12 §.

I församling, där kyrkofullmäktige icke finnas, utser kyrkostämman bland de röstberättigade, som äro boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder, en ordförande och en vice ordförande för fyra kalenderår. Till ordförande må dock kunna utses kyrkorådets ordförande, ändå att han icke är röstberättigad. Avgår den valde

(Kungl. Maj:ts förslag.)

står ordförande i kyrkostämman, när kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar ej är tillstädes.

Utgöra församlingar tillhörande olika pastorat eller delar av sådana församlingar en kyrklig samfällighet, förordnar domkapitlet en av församlingarnas kyrkoherdar eller annan inom någon av församlingarna tjänstgörande präst att vara ordförande i kyrkostämman för samfälligheten och en annan sådan präst att vid hinder för honom föra ordet. Vad sålunda stadgas skall ock gälla, där eljest församlingar tillhörande olika pastorat skola sammanträda till gemensam kyrkostämma.

Har domkapitlet förordnat kontraktsprost eller annan präst att hålla kyrkostämma, är han ordförande i stämman.

Mom. 2. Finnes ej någon, som enligt vad i mom. 1 är sagt skall vara ordförande, föres ordet av den som församlingen därtill utsett. Sådan ersättare må utses för fyra kalenderår bland de röstberättigade, som äro boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder.

Ersättare kan ej den vara, som:

a) är omyndig;

b) är i konkurstillstånd;

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

(Utskottets förslag.)

under uppdragstiden, utses i hans ställe annan för den återstående delen av samma tid. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna och till domkapitlet.

Ordförande eller vice ordförande kan ej den vara, som:

a) är omyndig;

b) är i konkurstillstånd;

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara *ersättare* än:

a) kvinna;

b) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;

c) den som uppnått sextio års ålder;

d) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av kyrkostämman; eller

e) vid valet den som efter de fyra senaste årens tjänstgöring såsom *ersättare* är i ordning att avgå därifrån.

Finnas kyrkofullmäktige, är den som utsetts till ersättare för fullmäktiges ordförande ersättare jämväl för ordföranden i kyrkostämman.

Skall vid gemensam kyrkostämma med två eller flera församlingar, vilka icke utgöra en kyrklig samfällighet, ordet föras av ersättare, skall den till levnadsåren äldste av de vid stämman närvarande ersättarna vara ordförande.

(Utskottets förslag.)

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara *ordförande* eller *vice ordförande* än:

a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;

b) den som uppnått sextio års ålder;

c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av kyrkostämman; eller

d) vid valet den som *de fyra senaste åren, det år då valet skett inberäknat, tjänstgjort såsom ordförande eller vice ordförande.*

I församling, där kyrkofullmäktige finnas, äro fullmäktiges ordförande och vice ordförande tillika ordförande och vice ordförande i kyrkostämman.

Vid gemensam kyrkostämma med två eller flera församlingar, vilka icke utgöra en kyrklig samfällighet, föres ordet av ordföranden i kyrkostämman i den till folkmängden största av församlingarna eller vid förfall för honom av vice ordföranden i samma församlings kyrkostämma. Är även han hindrad, äger stämman utse annan till ordförande valbar person att vid tillfället föra ordet.

§ 5. *13 §.*

Kyrkostämma skall hållas i sockenstuga, församlingshus eller kyrka eller å annat ställe, som för sådant ändamål blivit av stämman särskilt bestämt.

§ 6. *14 §.*

Mom. 1. I församling, där kyrkofullmäktige icke finnas, skola årligen tre ordinarie kyrkostämmor hållas:

1 Mom. I församling, där kyrkofullmäktige icke finnas, skola årligen tre ordinarie kyrkostämmor hållas:

en före utgången av maj månad för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning;

en *i oktober månad* för fastställande av utgifts- och inkomststat för kyrka

en *under tiden från och med den 1 oktober till och med den 15 november*

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
och skola samt församlingsbibliotek; samt	för fastställande av utgifts- och inkomststat för kyrka och skola samt församlingsbibliotek; samt

en före utgången av december månad för anställande av val till de befattningar inom församlingen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer och revisorssuppleanter.

Den tredje ordinarie kyrkostämman under året må beträffande ordinarie kyrkostämma eller kyrkostämmor under nästföljande år besluta, å vilken dag sådan stämma skall hållas eller huruvida stämma skall hållas å sön- eller helgdag.

Mom. 2. Extra kyrkostämma hålles, när länsstyrelsen eller domkapitlet därom förordnar eller visitationsförrättare, magistraten eller stadsstyrelsen, kyrkorådet, skolrådet, fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse sådant äskar eller ordföranden finner det nödigt.	*2 mom.* Extra kyrkostämma hålles, när länsstyrelsen eller domkapitlet därom förordnar eller visitationsförrättare, magistraten eller stadsstyrelsen, *kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar*, kyrkorådet, skolrådet, fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse sådant äskar eller ordföranden finner det nödigt.
Envar, som är röstberättigad å kyrkostämma, äger för uppgivet ärende begära sådan stämmas hållande. Lämnas dylik framställning av ordföranden utan avseende, skall han, om det begäres, meddela sitt beslut skriftligen med skälen därtill. Över sådant beslut äger sökanden på sätt i *kap. 6 § 3* sägs anföra besvär hos länsstyrelsen eller domkapitlet; och skall därvid besvärstiden räknas från dagen, då sökanden erhöll del av beslutet. Mot länsstyrelsens eller domkapitlets beslut må talan ej föras.	Envar, som är röstberättigad å kyrkostämma, äger för uppgivet ärende begära sådan stämmas hållande. Lämnas dylik framställning av ordföranden utan avseende, skall han, om det begäres, meddela sitt beslut skriftligen med skälen därtill. Över sådant beslut äger sökanden på sätt i *68 §* sägs anföra besvär hos länsstyrelsen eller domkapitlet; och skall därvid besvärstiden räknas från dagen, då sökanden erhöll del av beslutet. Mot länsstyrelsens eller domkapitlets beslut må talan ej föras.
§ 7.	*15 §.*
I församling, där kyrkofullmäktige finnas, skall kyrkostämma hållas, när det finnes erforderligt för behandling av ärende, i vilket beslutanderätten är förbehållen stämman. Beträffande sådan stämma skola föreskrifterna i *§ 6 mom. 2* äga motsvarande tillämpning.	I församling, där kyrkofullmäktige finnas, skall kyrkostämma hållas, när det finnes erforderligt för behandling av ärende, i vilket beslutanderätten är förbehållen stämman. Beträffande sådan stämma skola föreskrifterna i *14 § 2 mom.* äga motsvarande tillämpning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 8.

Kungörelse om kyrkostämma utfärdas av ordföranden eller, vid hinder för honom, av *ersättaren* och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för stämman.

(Utskottets förslag.)

16 §.

Kungörelse om kyrkostämma utfärdas av ordföranden eller, vid hinder för honom, av *vice ordföranden* och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för stämman.

Kungörelsen uppläses från predikstolen i kyrkan fjorton dagar eller minst en vecka före stämman. Är kyrkostämma utsatt till dag, då gudstjänst tidigare hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas. För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kungörande i nu föreskriven ordning icke medhinnes, må kyrkostämma hållas efter kortare kungörelsetid och även samma dag den blivit pålyst; dock må ej å sådan stämma beslut fattas om utgift eller anskaffande av medel därtill eller avhändande av församlingen tillhörig egendom eller efterskänkande av någon församlingens rättighet.

Kungörelsen skall på ordförandens föranstaltande jämväl anslås å plats eller platser inom församlingen, som kyrkostämman för ändamålet bestämt.

Tillkännagivande om tid och ställe för kyrkostämma bör ock, där kyrkostämman icke med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster annorlunda beslutit, införas i en eller flera ortstidningar, såvida ej beträffande stämma för ärende, som fordrar skyndsam handläggning, hinder däremot möter. Kyrkostämman besluter, i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av församlingens medlemmar bringa tillkännagivandet till de flestas kännedom. Har vid fattandet av sistnämnda beslut förslag om tillkännagivandets införande i annan ortstidning än de sålunda beslutade varit under omröstning och därvid erhållit minst en tredjedel av de i omröstningen deltagandes röster, skall tillkännagivandet införas jämväl i denna tidning. Tillkännagivandet skall, såvida ej kyrkostämman annorledes beslutit, innehålla underrättelse allenast om de viktigare ärenden, vilka icke enligt lag skola förekomma å kyrkostämman. Ordföranden skall i god tid avsända tillkännagivandet för intagande i tidning, om möjligt minst en vecka före stämman.

På kyrkostämma ankommande beslut, som här omförmälas, skola fattas å den tredje ordinarie kyrkostämman under året och avse nästföljande kalenderår.

Den omständigheten, att kungörelse om stämma ej blivit anslagen eller att tillkännagivande ej blivit infört i tidning, utgör ej hinder för stämmans hållande.

§ 9.

17 §.

De ärenden, som företagas till avgörande å kyrkostämma, skola förut vara vederbörligen beredda av kyrkorådet eller skolrådet eller annan styrelse, nämnd eller beredning, dit ärendet efter sin beskaffenhet hör, eller av en eller flera särskilt för sådan beredning utsedda personer. Innan ärende, som beretts annorledes än av kyrkorådet eller skolrådet, företages till avgörande å kyrkostämma, skall tillfälle lämnas kyrkorådet eller skolrådet att avgiva yttrande däröver.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Val må dock av kyrkostämma förrättas utan föregående beredning. Detsamma gäller om avgörande av ärende, som fordrar skyndsam handläggning och icke avser utgift eller anskaffande av medel därtill eller avhändande av församlingen tillhörig egendom eller efterskänkande av någon församlingens rättighet.

§ 10.

Kan ärende, som handlägges å kyrkostämma, icke å den utsatta dagen bringas till slut, skall stämman fortsättas å annan dag, *varom*, därest stämman så besluter, kungörelse i vanlig ordning utfärdas. Beslutes icke sådan kungörelse, har ordföranden att, innan stämman upplöses, bestämma och för de närvarande tillkännagiva tid för den fortsatta stämman.

(Utskottets förslag.)

18 §.

Kan ärende, som handlägges å kyrkostämma, icke å den utsatta dagen bringas till slut, skall stämman fortsättas å annan dag. *Om stämmans fortsättande skall,* därest stämman så besluter, kungörelse i vanlig ordning utfärdas. Beslutes icke sådan kungörelse, har ordföranden att, innan stämman upplöses, bestämma och för de närvarande tillkännagiva tid för den fortsatta stämman.

Om fortsättande och avslutande av valförrättning, när val är proportionellt, gäller vad därom är särskilt stadgat.

Begäres vid ärendes behandling å kyrkostämma bordläggning av ärendet och förenar sig minst en tredjedel av de närvarande därom, skall ärendet uppskjutas till annan dag, som ordföranden har att bestämma och i vanlig ordning kungöra.

Bordläggning må ej, såvida icke beslut därom fattas med vanlig röstövervikt, ske i fråga om val eller mera än en gång i samma ärende.

§ 11.

19 §.

Ordföranden åligger att å kyrkostämma framställa ärendena till överläggning samt att tillse, att ej andra frågor företagas till avgörande än de som finnas angivna i kungörelsen om stämman.

Ny fråga kan vid kyrkostämma väckas av envar röstberättigad men må icke avgöras förrän vid annan stämma samt efter vederbörlig beredning och kungörelse.

§ 12.

Mom. 1. Sedan överläggningen i ett ärende förklarats avslutad, framställer ordföranden proposition så avfattad, att den kan besvaras med ja eller nej.

20 §.

1 mom. Sedan överläggningen i ett ärende förklarats avslutad, framställer ordföranden proposition så avfattad, att den kan besvaras med ja eller nej.

Ordföranden tillkännagiver därefter, huru enligt hans uppfattning beslutet utfallit, och befäster detsamma, där ej omröstning begäres, med klubbslag.

Begäres omröstning, skall den vid val, *så ock i annat ärende, där sådant*

Begäres omröstning, skall den vid val ske med slutna sedlar. Annan om-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

begäres, ske med slutna sedlar. Annan omröstning sker öppet. Vid omröstning skola de röstande avgiva sina röster efter upprop eller, där ordföranden så bestämmer, i den tur de anmäla sig hos honom. Där ej för särskilda fall annorlunda stadgas, bestämmes utgången genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men blir i övriga fall den mening beslut, som ordföranden biträder.

Val av kyrkoråd, skolråd, fortsättningsskolestyrelse och biblioteksstyrelse samt av revisorer och revisorssuppleanter, som avses i *kap. 5 § 5,* så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande å kyrkostämma, skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

Mom. 2. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

(Utskottets förslag.)

röstning sker öppet, *där ej sluten omröstning begäres.* Vid omröstning skola de röstande avgiva sina röster efter upprop eller, där ordföranden så bestämmer, i den tur de anmäla sig hos honom. Där ej för särskilda fall annorlunda stadgas, bestämmes utgången genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men blir i övriga fall den mening beslut, som ordföranden biträder. *Vid omröstning för tillsättande av tjänstebefattning skall förfaras såsom vid val.*

Val av kyrkoråd, skolråd, fortsättningsskolestyrelse och biblioteksstyrelse samt av revisorer och revisorssuppleanter, som avses i *61 §,* så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande å kyrkostämma, skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

2 mom. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet;

b) beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov;

c) beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt men för vilket under året näst före det, som anslaget avser, anslag ej utgått, i *landsförsamling,* där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger nio kronor för skattekrona, i *stadsförsamling,* där högsta uttaxeringen av omförmälda skatt överstiger tio kronor för skattekrona, samt i *församling bestående av landsbygd och stad,* därest högsta uttaxeringen av samma skatt i någon del av församlingen överstiger tio kronor för skattekrona;

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
d) höjande av visst under året näst före det, som höjningen avser, utgående anslag,	
i *landsförsamling,*	
såvitt höjningen skulle utgöra:	
1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger nio kronor för skattekrona,	
2) mera än femton procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av sådan skatt överstiger tolv kronor för skattekrona,	
3) mera än tio procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av samma skatt överstiger femton kronor för skattekrona;	
i *stadsförsamling,*	
såvitt höjningen skulle utgöra:	
1) mer än tjugufem procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona,	
2) mera än femton procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av sådan skatt överstiger tretton kronor för skattekrona,	
3) mera än tio procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av samma skatt överstiger sexton kronor för skattekrona;	
samt *i församling bestående av landsbygd och stad,*	
såvitt höjningen skulle utgöra:	
1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt i någon del av församlingen överstiger tio kronor för skattekrona,	
2) mera än femton procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av sådan skatt i någon del av församlingen överstiger tretton kronor för skattekrona,	
3) mera än tio procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av samma skatt i någon del av församlingen överstiger sexton kronor för skattekrona,	
e) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;	
f) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller	
g) efterskänkande av oguldna kommunalutskylder.	g) efterskänkande av oguldna kommunalutskylder, *där fråga ej är om antagande av ackord.*
Med allmän kommunalskatt förstås i c) och d) sådan skatt, evad den beslutits av kommunalstämma, kommunalfullmäktige, stadsfullmäktige, allmän rådstuga, kyrkostämma eller kyrkofullmäktige.	
Mom. 3. Beslut om beviljande av anslag skall tillika innefatta, huruvida anslaget skall utgå av tillgängliga medel eller erforderligt belopp skall uttaxeras eller upplånas.	*3 mom.* Beslut om beviljande av anslag skall tillika innefatta, huruvida anslaget skall utgå av tillgängliga medel eller erforderligt belopp skall uttaxeras eller upplånas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 13.

Efterskänkande av oguldna kommunalutskylder må av kyrkostämma beslutas allenast där, efter prövning av varje särskilt fall, verkligt ömmande omständigheter befunnits föreligga.

Vad om landskommuns eller stads rätt att besluta om ersättning åt innehavare av kommunalt uppdrag är stadgat skall i tillämpliga delar gälla jämväl i fråga om kyrkostämmas befogenhet att besluta om dagtraktamente och reseersättnnig åt vald ledamot av kyrkoråd eller skolråd eller annan för handhavande av församlingens angelägenheter tillsatt styrelse, nämnd eller beredning eller åt revisor samt om arvode åt revisor eller åt ledamot, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare, föredragande eller verkställande ledamot eller till innehavare av annan motsvarande befattning inom rådet, styrelsen, nämnden eller **beredningen.**

(Utskottets förslag.)

21 §.

Efterskänkande av oguldna kommunalutskylder må, *där fråga ej är om antagande av ackord,* av kyrkostämma beslutas allenast där, efter prövning av varje särskilt fall, verkligt ömmande omständigheter befunnits föreligga.

22 §.

Vad om landskommuns eller stads rätt att besluta om ersättning åt innehavare av kommunalt uppdrag är stadgat skall i tillämpliga delar gälla jämväl i fråga om kyrkostämmas befogenhet att besluta *om ersättning åt stämmans ordförande,* om dagtraktamente och reseersättning åt vald ledamot av kyrkoråd eller skolråd eller annan för handhavande av församlingens angelägenheter tillsatt styrelse, nämnd eller beredning eller åt revisor samt om arvode åt revisor eller åt ledamot, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare, föredragande eller verkställande ledamot eller till innehavare av annan motsvarande befattning inom rådet, styrelsen, nämnden eller beredningen.

§ 14. *23 §.*

Ordföranden skall vid kyrkostämma föra eller på sitt ansvar låta föra protokoll.

Protokollet skall för varje ärende upptaga överläggningsämnet och beslutet, med angivande huruvida och i vilken ordning omröstning företagits.

Justering av protokollet verkställes senast fjorton dagar efter stämman å tid, som ordföranden bestämmer och vid stämman tillkännagiver, av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av stämman utsedda närvarande röstberättigade. Justering må ock verkställas av stämman antingen genast eller vid stämma senast fjorton dagar därefter, varom vid tillfället underrättelse meddelas. Protokollet underskrives, med anteckning om justeringen, av ordföranden och de utsedda justeringsmännen eller, där justeringen verkställts av stämman, minst två vid stämman närvarande röstberättigade.

Sedan protokollet justerats, skall tillkännagivande därom ske från predikstolen i kyrkan nästa sön- eller helgdag, då gudstjänst hålles, och bevis därom åtecknas protokollet eller särskilt utfärdas.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Protokollen med tillhörande handlingar och bilagor skola förvaras bland kyrkans övriga handlingar.

§ 15.

Den som å kyrkostämma deltagit i avgörandet av ärende *kan genast eller sist vid justeringen av protokollet avgiva reservation mot det fattade beslutet.*

24 §.

Den som å kyrkostämma deltagit i avgörandet av ärende *äger anföra reservation mot det fattade beslutet. Reservation skall anmälas innan stämman avslutas samt, om den närmare utvecklas, avfattas skriftligen och avgivas sist vid justeringen av protokollet.*

§ 16. *25 §.*

Ordföranden skall tillse, att utdrag av kyrkostämmans justerade protokoll tillställes kyrkorådet, skolrådet, fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse eller de andra styrelser, nämnder eller personer, åt vilka verkställighet av stämmans beslut uppdragits. För övrigt äger envar att taga avskrift av protokollet och att utan avgift få avskriftens riktighet bestyrkt.

§ 17. *26 §.*

Kyrkostämmas förhandlingar skola vara offentliga.

Ordföranden vakar över ordningen å kyrkostämman samt kan varna och, efter förutgången varning, låta utvisa envar, som förhåller sig oskickligt. Uppstår oordning, som ordföranden icke kan avstyra, äger han upplösa stämman.

***Kap. 3.* Om kyrkofullmäktige.** ***3 kap.* Om kyrkofullmäktige.**

§ 1. *27 §.*

Mom. 1. Kyrkofullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att

1 mom. Kyrkofullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att

församling med 2,000 invånare eller därunder utser 15—20;
församling med över 2,000 till och med 5,000 invånare utser 15—25;
församling med över 5,000 till och med 10,000 invånare utser 20—30; samt
församling med över 10,000 invånare utser 25—40.

Kyrkostämman besluter, med iakttagande av vad nu är sagt, huru många kyrkofullmäktige skola utses för församlingen. Om beslutet skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas.

Mom. 2. Skola kyrkofullmäktige utses för kyrklig samfällighet, ankommer på Konungen att bestämma, huru många fullmäktige skola utses för samfälligheten.

2 mom. Skola kyrkofullmäktige utses för kyrklig samfällighet, ankommer på Konungen att bestämma, huru många fullmäktige skola utses för samfälligheten.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Av det för samfälligheten bestämda antalet fullmäktige skall varje i samfälligheten ingående församling eller del av församling utse en samt därutöver det antal, som belöper på församlingen eller församlingsdelen efter den beräkningsgrunden, att en kyrkofullmäktig utses för varje befolkningstal motsvarande det som erhålles, då samfällighetens hela folkmängd delas med det återstående antalet fullmäktige för hela samfälligheten. Därest det antal fullmäktige, som med tillämpning av nämnda regel bör utses, icke uppgår till det för samfälligheten bestämda antalet, skola för ernående av detta antal de församlingar eller församlingsdelar, vilkas folkmängd mest överskjuter omförmälda tal, vara berättigade att var för sig välja ytterligare en fullmäktig. Antalet fullmäktige, som i enlighet med dessa föreskrifter skola utses av varje församling eller del därav, bestämmes i god tid före valet av länsstyrelsen.

§ 2. *28 §.*

Rösträtt vid val av kyrkofullmäktige tillkommer envar, som äger rösträtt å kyrkostämma. Varje röstberättigad äger en röst.

§ 3.

I avseende å valbarhet till kyrkofullmäktig, obehörighet och rätt till avsägelse skall vad i *kap. 2 § 4 mom. 2* är stadgat om *ersättare för ordförande* i kyrkostämma äga motsvarande tillämpning.

29 §.

I avseende å valbarhet till kyrkofullmäktig, obehörighet och rätt till avsägelse skall vad i *12 §* är stadgat om *ordförande* i kyrkostämma äga motsvarande tillämpning.

Följande personer må icke vara kyrkofullmäktige: landshövding, landssekreterare, landskamrerare, länsassessor eller biskop, ej heller den som tillhör församlingens redovisningsskyldiga och avlönade betjänte.

§ 4. *30 §.*

Kyrkofullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skedde. I församling, där val sker första gången och icke äger rum under år, då allmänna val av kyrkofullmäktige förrättas, skall valet dock ej avse längre tid än till utgången av det år, då sådana allmänna val nästa gång skola äga rum.

Har beslut fattats om ändring av fullmäktiges antal, skall församlingen ändock intill utgången av det år, då allmänna fullmäktigval nästa gång skola förrättas, företrädas av fullmäktige till det antal, som tidigare blivit bestämt, och må förty icke i anledning av ändringen särskilt fullmäktigval företagas. Vad nu är sagt gäller, ändå att ändring av fullmäktiges antal påkallas av folkmängdens ökning eller minskning.

Om val av kyrkofullmäktige i anledning av ändring i ecklesiastik indelning är särskilt stadgat.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 5.

För val av kyrkofullmäktige skall församling med mera än 10,000 invånare indelas i valkretsar. Vid val av fullmäktige för kyrklig samfällighet skall dock varje i samfälligheten ingående församling eller del av församling utgöra en valkrets. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Vid valkretsindelning iakttages, att varje krets kommer att utse minst tio, högst tjugu kyrkofullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet inom varje krets en kyrkofullmäktig utses för varje befolkningstal motsvarande det som erhålles, då församlingens folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela församlingen; att delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valkretsar; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje; att antalet fullmäktige för hela församlingen, i den mån det utan olägenhet kan ske, fördelas lika på de särskilda valkretsarna; samt att valkretsarna såvitt möjligt sammanfalla med valkretsarna vid kommunal- eller stadsfullmäktigval.

Om indelning i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets äga, efter därom av kyrkorådet uppgjort förslag, kyrkofullmäktige göra framställning hos länsstyrelsen. Utan föregående framställning må länsstyrelsen förordna om sådan indelning, sedan tillfälle beretts kyrkofullmäktige att avgiva yttrande i ärendet. Beslut om indelning i valkretsar skall meddelas senast två månader före ingången av det kalenderår, under vilket beslutet skall träda i tillämpning.

§ 6.

Om valdistrikt och valdag samt vals kungörande, förrättande och avslutande så ock om förfarandet, när kyrkofullmäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i *lagen om kommunala och kyrkliga val.*

§ 7.

Vad i kap. 2 § 4 mom. 1 och mom. 2 första, andra och tredje styckena stadgas om ordförande i kyrkostämma samt om ersättare för ordförande skall äga motsvarande tillämpning såvitt angår kyrkofullmäktige.

(Utskottets förslag.)

31 §.

För val av kyrkofullmäktige skall församling med mera än 10,000 invånare indelas i valkretsar. Vid val av fullmäktige för kyrklig samfällighet skall dock varje i samfälligheten ingående församling eller del av församling utgöra en valkrets. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Vid valkretsindelning iakttages, att varje krets kommer att utse minst tio, högst tjugu kyrkofullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet inom varje krets en kyrkofullmäktig utses för varje befolkningstal motsvarande det som erhålles, då församlingens folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela församlingen; att delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valkretsar; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje; att antalet fullmäktige för hela församlingen, i den mån det utan olägenhet kan ske, fördelas lika på de särskilda valkretsarna; samt att valkretsarna såvitt möjligt sammanfalla med valkretsarna vid kommunal- eller stadsfullmäktigval.

Om indelning i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets äga, efter därom av kyrkorådet uppgjort förslag, kyrkofullmäktige göra framställning hos länsstyrelsen. Utan föregående framställning må länsstyrelsen förordna om sådan indelning, sedan tillfälle beretts kyrkofullmäktige att avgiva yttrande i ärendet. Beslut om indelning i valkretsar skall meddelas senast två månader före ingången av det kalenderår, under vilket beslutet skall träda i tillämpning.

32 §.

Om valdistrikt och valdag samt vals kungörande, förrättande och avslutande, så ock om förfarandet, när kyrkomäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i *kommunala vallagen.*

33 §.

Kyrkofullmäktige välja varje år för nästkommande kalenderår bland sig en ordförande och en vice ordförande. Till ordförande må dock kunna utses kyrkorådets ordförande, ändå att han icke är fullmäktig. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna och till domkapitlet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

För året näst efter det, då val av kyrkofullmäktige ägt rum, skall ordförandevalet hållas i januari månad och ordförandeskapet intill dess utövas av den som fullmäktige därtill särskilt utsett.

§ 8.

Angående ordinarie sammanträden av kyrkofullmäktige gäller vad i *kap. 2 § 6 mom. 1* är stadgat om kyrkostämmor i församling, där kyrkofullmäktige icke finnas.

I övrigt sammanträda kyrkofullmäktige, när länsstyrelsen eller domkapitlet därom förordnar eller visitationsförrättare, magistraten eller stadsstyrelsen, kyrkorådet, skolrådet, fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse eller de flesta av fullmäktige sådant äska eller ordföranden finner det nödigt.

34 §.

Angående ordinarie sammanträden av kyrkofullmäktige gäller vad i *14 § 1 mom.* är stadgat om kyrkostämmor i församling, där kyrkofullmäktige icke finnas.

I övrigt sammanträda kyrkofullmäktige, när länsstyrelsen eller domkapitlet därom förordnar eller visitationsförrättare, magistraten eller stadsstyrelsen, *kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar*, kyrkorådet, skolrådet, fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse eller de flesta av fullmäktige sådant äska eller ordföranden finner det nödigt.

§ 9.

Kungörelse om kyrkofullmäktigsammanträde utfärdas *av fullmäktiges ordförande eller, vid hinder för honom, av ersättaren* och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet.

35 §.

Kungörelse om kyrkofullmäktigsammanträde utfärdas *första gången, sedan beslutanderätten uppdragits åt fullmäktige, av kyrkostämmans ordförande och därefter av fullmäktiges ordförande eller, vid hinder för endera av dem, av vice ordföranden* och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet.

Kungörelsen uppläses från predikstolen i kyrkan minst en vecka före sammanträdet. Är sammanträde utsatt till dag, då gudstjänst tidigare hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas. För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kungörande i nu föreskriven ordning icke medhinnes, må sammanträde hållas efter kortare kungörelsetid och även samma dag det blivit pålyst; dock må ej å sådant sammanträde beslut fattas om utgift eller anskaffande av medel därtill eller avhändande av församlingen tillhörig egendom eller efterskänkande av någon församlingens rättighet.

Besluta fullmäktige, att kungörelsen jämväl skall anslås å plats eller platser

Beträffande kungörelses anslående och tillkännagivandes införande i tid-

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
inom församlingen eller att tillkännagivande om tid och ställe för sammanträde skall införas i en eller flera ortstidningar, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.	*ning skall vad i 16 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.*

Den omständigheten, att kungörelse om sammanträde ej blivit anslagen eller att tillkännagivande ej blivit infört i tidning, utgör ej hinder för sammanträdets hållande.

Skriftlig kallelse till sammanträdet, innehållande sådan uppgift, som ovan sägs, bör, såvitt möjligt är, genom ordförandens försorg senast fyra dagar förut delgivas envar fullmäktig eller med posten översändas till honom.

§ 10.	*36 §.*
Kyrkofullmäktige må ej företaga ärende eller besluta däri, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt stadgandet i *kap. 5 § 5* andra stycket hindrad att deltaga i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets företagande.	Kyrkofullmäktige må ej företaga ärende eller besluta däri, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt stadgandet i *61 §* andra stycket hindrad att deltaga i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets företagande.
Ledamot, som utan anmält, av kyrkofullmäktige godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till församlingens kassa *fem* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.	Ledamot, som utan anmält, av kyrkofullmäktige godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till församlingens kassa *två* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.
§ 11.	*37 §.*
Varje kyrkofullmäktig äger en röst.	*Vid kyrkofullmäktiges sammanträden äger kyrkorådets ordförande, ändå att han icke är ordförande i eller ledamot av kyrkofullmäktige, att yttra sig och framställa förslag men ej att deltaga i besluten. Rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten tillkommer jämväl ordförande eller vice ordförande i annan församlingens styrelse, nämnd eller beredning vid be-*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

handling av ärende, som beretts av styrelsen, nämnden eller beredningen, så ock revisor vid granskning av den av honom avgivna revisionsberättelsen.

§ 12.

Med avseende å kyrkofullmäktige och deras ordförande skall vad i *kap. 2 §§ 3, 5 och 9—17* är stadgat för kyrkostämma och dess ordförande äga motsvarande tillämpning; dock skall, *där omröstning begäres,* den utom vid val alltid ske öppet. Kyrkofullmäktige må för visst ärende besluta, att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar. Av protokollet vid kyrkofullmäktiges sammanträde skall framgå, vilka fullmäktige varit närvarande.

(Utskottets förslag.)

38 §.

Med avseende å kyrkofullmäktige och deras ordförande skall vad i *13 och 17—26 §§* är stadgat för kyrkostämma och dess ordförande äga motsvarande tillämpning; dock skall *omröstning, där sådan begäres,* utom vid val *och tillsättande av tjänstebefattning* alltid ske öppet. Kyrkofullmäktige må för visst ärende besluta, att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar. Av protokollet vid kyrkofullmäktiges sammanträde skall framgå, vilka fullmäktige varit närvarande.

§ 13.

39 §.

Vad om landskommuns rätt att besluta om reseersättning åt kommunalfullmäktig är stadgat skall i tillämpliga delar gälla jämväl i fråga om församlings befogenhet att besluta sådan ersättning åt kyrkofullmäktig.

***Kap. 4.* Om kyrkoråd och skolråd.**

§ 1.

I varje församling skall finnas ett kyrkoråd och ett skolråd. Två eller flera församlingar må dock, ändå att de icke utgöra en kyrklig samfällighet, förena sig om gemensamt kyrkoråd eller ock, med bibehållande av de särskilda kyrkoråden, utse ett gemensamt kyrkoråd för vård om viss eller vissa angelägenheter. *Har* beträffande folk- och fortsättningsskoleväsendet i församling *förordnande meddelats enligt § 1* i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner, skall skolråd ej utses i församlingen.

Kyrkoråd och skolråd må, där det lämpligen låter sig göra, förenas till ett gemensamt kyrko- och skolråd.

***4 kap.* Om kyrkoråd och skolråd.**

40 §.

I varje församling skall finnas ett kyrkoråd och ett skolråd. Två eller flera församlingar må dock, ändå att de icke utgöra en kyrklig samfällighet, förena sig om gemensamt kyrkoråd eller ock, med bibehållande av de särskilda kyrkoråden, utse ett gemensamt kyrkoråd för vård om viss eller vissa angelägenheter. *Gäller* beträffande folk- och fortsättningsskoleväsendet i församling *vad* i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner *är stadgat,* skall skolråd ej utses i församlingen.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

För förvaltningen och vården av fortsättningsskolan må, där församling finner det vara till fördel för skolväsendet, utses särskild fortsättningsskolestyrelse. Hava två eller flera församlingar enligt vad särskilt är stadgat förenat sig om gemensam fortsättningsskola, skall gemensam fortsättningsskolestyrelse utses för församlingarna.

Där församling finner det *lämpligt*, må för förvaltningen och vården av församlingsbibliotek utses särskild biblioteksstyrelse.

Där församling finner det *erforderligt*, må för förvaltningen och vården av församlingsbibliotek utses särskild biblioteksstyrelse.

Beträffande fortsättningsskolestyrelse och biblioteksstyrelse skall, i den mån ej annat är föreskrivet, i tillämpliga delar gälla vad i denna lag är stadgat angående skolråd.

§ 2.

Kyrkorådet tillkommer att:

a) i avseende på religionens och sedernas vård vaka över efterlevnaden av därom gällande författningar;

b) upptaga frågor om oordning och oskick vid gudstjänsten;

c) vaka över att *spridande av vilseförande läror må*, såvitt möjligt är, *förekommas samt* kyrklig tvedräkt och söndring förhindras;

d) vårda församlingens för kyrkliga ändamål avsedda egendom och handhava de medel, som skola användas för nämnda ändamål;

e) även i övrigt ombesörja kyrkans angelägenheter.

Skolrådet tillhör att:

a) utöva vården av och befattningen med folk- och fortsättningsskolan samt därmed sammanhängande angelägenheter; samt

b) handhava förvaltningen och vården av församlingsbibliotek.

Såväl *kyrkorådet som skolrådet* åligger, i vad på vartderas särskilda befattning ankommer, därjämte att:

a) ombesörja verkställigheten av kyrkostämmans eller kyrkofullmäktiges beslut, i den mån ej sådan verkställighet uppdragits åt särskilt därtill utsedda styrelser, nämnder eller personer;

41 §.

Kyrkorådet tillkommer att:

c) vaka över att kyrklig tvedräkt och söndring såvitt möjligt förhindras;

d) tillsätta och avskeda andra kyrkobetjänte än organist, kyrkosångare och klockare;

e) vårda församlingens för kyrkliga ändamål avsedda egendom och handhava de medel, som skola användas för nämnda ändamål; *samt*

f) även i övrigt ombesörja kyrkans angelägenheter.

Skolrådet tillhör att:

Såväl *kyrkorådet som skolrådet* åligger, i vad på vartderas särskilda befattning ankommer, därjämte att:

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
b) hava överinseendet över för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda styrelsers, nämnders eller personers förvaltning;	
c) till kyrkostämman eller kyrkofullmäktige göra de framställningar eller förslag, som av omständigheterna påkallas;	
d) verkställa beredning av ärenden, som skola förekomma till behandling å kyrkostämma eller hos kyrkofullmäktige; *samt*	d) verkställa beredning av ärenden, som skola förekomma till behandling å kyrkostämma eller hos kyrkofullmäktige;
	e) i alla frågor, som angå församlingens egendom eller eljest dess gemensamma rätt, bevaka och utföra församlingens talan vid alla tillfällen, då icke särskilt ombud av församlingen förordnats för sådant ändamål; samt
e) avgiva infordrade betänkanden i församlingens angelägenheter.	*f)* avgiva infordrade betänkanden i församlingens angelägenheter.

Finnes fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse, tillkommer det sådan styrelse att handhava förvaltningen och vården, förstnämnda styrelse av fortsättningsskolan och sistnämnda styrelse av församlingsbibliotek.

§ 3.	42 §.
Kyrkorådet må i frågor, som röra religionens och sedernas vård, genom allvarliga föreställningar och varningar söka förmå den felande till bättring. Låter sig den felande därigenom icke rättas, äger kyrkorådet att efter sakens beskaffenhet vidtaga den ytterligare åtgärd, som överensstämmer med lag och författningar.	
Kallas någon, som är boende eller uppehåller sig inom församlingen, till inställelse inför kyrkorådet för att höras i ordnings- eller sedlighetsmål, som är beroende på rådets omvårdnad, är han pliktig att hörsamma kallelsen, såvida han minst fyra dagar förut erhållit del därav. Utebliver han utan laga förfall, äger rådet fälla honom att böta fem kronor till kyrkokassan och genom vite tillhålla honom att inställa sig. I fall av tredska äger rådet fälla honom till vitet samt förelägga högre vite. Vitena må dock tillsammans ej överstiga trettio kronor. Kan den tredskande ändå ej förmås till inställelse, äger rådet erhålla handräckning hos polismyndigheten.	

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 4.

Ledamöter i kyrkorådet och skolrådet väljas av kyrkostämman eller, där kyrkofullmäktige finnas, av dem till det antal, som stämman eller fullmäktige finna lämpligt med hänsyn till församlingens vidd och folkmängd. Antalet ledamöter må dock, ordföranden inberäknad, icke vara under fem eller över elva. Jämte ledamöterna må utses suppleanter till det antal, som finnes lämpligt. Sker ej valet proportionellt, skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

Val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd, som är gemensamt för två eller flera församlingar, vilka icke utgöra en kyrklig samfällighet, skall förrättas av gemensam kyrkostämma med församlingarna.

Ledamöter i fortsättningsskolestyrelse utses till det antal, som församlingen finner lämpligt. Ledamöterna utses av kyrkostämman eller kyrkofullmäktige och skolrådet sålunda, att kyrkostämman eller kyrkofullmäktige välja det antal ledamöter, som är närmast under hälften, och skolrådet övriga ledamöter.

§ 5.

Till ledamot i kyrkorådet eller skolrådet må väljas endast den som är röstberättigad å kyrkostämma samt boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder ävensom *visat intresse*, då fråga är om ledamot i kyrkorådet, *att* främja *det kyrkliga* församlingslivet samt, då fråga är om ledamot av skolrådet, *att* befordra skolväsendet. I avseende å obehörighet att vara ledamot i kyrkorådet eller skolrådet samt rätt till avsägelse från sådant uppdrag skall i övrigt vad i *kap. 3 § 3* är stadgat om kyrkofullmäktig äga motsvarande tillämpning.

(Utskottets förslag.)

43 §.

Skall kyrkoråd eller skolråd utses för kyrklig samfällighet eller skall eljest kyrkoråd utses för två eller flera församlingar gemensamt, bör tillses, att om möjligt envar av församlingarna blir företrädd i rådet.

44 §.

Till ledamot i kyrkorådet eller skolrådet må väljas endast den som är röstberättigad å kyrkostämma samt boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder ävensom *kan anses vilja*, då fråga är om ledamot i kyrkorådet, främja församlingslivet samt, då fråga är om ledamot av skolrådet, befordra skolväsendet. I avseende å obehörighet att vara ledamot i kyrkorådet eller skolrådet samt rätt till avsägelse från sådant uppdrag skall i övrigt vad i *29 §* är stadgat om kyrkofullmäktig äga motsvarande tillämpning.

Vad om ledamot i kyrkorådet eller skolrådet är stadgat gäller ock om suppleant.

Vid val av ledamöter i fortsättningsskolestyrelse skall tillses, att det praktiska arbetets intressen bliva i vederbörlig mån företrädda inom styrelsen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 6.

Ledamöter och suppleanter i kyrkorådet och skolrådet väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skedde. Valet skall förrättas i november eller december månad året näst efter det, då allmänna val av kyrkofullmäktige ägde rum.

Avgår ledamot, som utsetts vid proportionellt val, under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, inkallas till ledamot den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen bör inträda; den sålunda inkallade tjänstgör under den tid, som återstått för den avgångne. Avgår annan vald ledamot, anställes fyllnadsval för den återstående delen av tjänstgöringstiden. Sådant val bör, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, äga rum å tredje ordinarie kyrkostämman eller kyrkofullmäktigsammanträdet under året.

§ 7.

Mom. 1. Ordförande i kyrkorådet är kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar eller den präst inom församlingen, som kyrkoherden därtill förordnar.

I skolrådet är kyrkoherden eller den hans ämbete förestår ordförande.

I annex- eller kapellförsamling med särskilt anställd präst skall denne eller den hans tjänst förestår föra ordet i kyrkorådet *och skolrådet*, när kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar ej är tillstädes.

Ordförande i kyrkoråd och skolråd för samfällighet, varom förmäles i kap. 2 § 4 mom. 1 andra stycket, är den präst, som förordnats att vara ordförande i kyrkostämman. Vid hinder för honom föres ordet i kyrkorådet av den präst, som förordnats att i hans ställe föra ordet i stämman. Vad sålunda stadgas skall ock gälla, där eljest församlingar tillhörande olika pastorat hava gemensamt kyrkoråd.

Skolrådet väljer inom sig för varje år en vice ordförande.

Fortsättningsskolestyrelse och biblioteksstyrelse utse inom sig för varje år ordförande och vice ordförande.

(Utskottets förslag.)

45 §.

1 mom. Ordförande i kyrkorådet är kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar eller den präst inom församlingen, som kyrkoherden därtill förordnar.

I annex- eller kapellförsamling med särskilt anställd präst skall denne eller den hans tjänst förestår föra ordet i kyrkorådet, när kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar ej är tillstädes.

Utgöra församlingar tillhörande olika pastorat eller delar av sådana församlingar en kyrklig samfällighet, förordnar domkapitlet en av församlingarnas kyrkoherdar eller annan inom någon av församlingarna tjänstgörande präst att vara ordförande i kyrkorådet för samfälligheten och en annan sådan präst att vid hinder för honom föra ordet. Vad sålunda stadgas skall ock gälla, där eljest församlingar tillhörande olika pastorat hava gemensamt kyrkoråd.

Är ordföranden i kyrkorådet hindrad att inställa sig vid rådets sammanträde, äger rådet utse en annan ledamot att för tillfället föra ordet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Mom. 2. Är ordföranden i kyrkorådet hindrad att inställa sig vid rådets sammanträde, äger rådet utse en annan ledamot att för tillfället föra ordet.

Vad sålunda stadgas gäller ock för skolrådet, då både ordföranden och vice ordföranden äro hindrade att inställa sig.

(Utskottets förslag.)

Mom. 2. Skolrådet väljer inom sig för varje år en ordförande och en vice ordförande. Till ordförande må dock kunna utses kyrkoherden, ändå att han icke är ledamot av rådet. Utgöra församlingar tillhörande olika pastorat eller delar av sådana församlingar en kyrklig samfällighet, må till ordförande i skolrådet för samfälligheten kunna utses en av kyrkoherdarna i pastoraten, ändå att han icke är ledamot av rådet.

Äro både ordföranden och vice ordföranden i skolrådet hindrade att inställa sig vid rådets sammanträde, äger rådet utse en ledamot att för tillfället föra ordet.

§ 8.

Kyrkorådet och skolrådet sammanträda på ordförandens kallelse så ofta han finner det nödigt eller minst halva antalet ledamöter gör framställning därom.

47 §.

Kyrkorådet och skolrådet sammanträda på ordförandens kallelse så ofta han finner det nödigt eller minst halva antalet ledamöter *för uppgivet ärende* gör framställning därom.

§ 9.

Suppleanterna böra i den vid valet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring, i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ej ännu kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

48 §.

Suppleanterna i *kyrkorådet och skolrådet* böra i den vid valet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring, i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ej ännu kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

Suppleant vare obetaget att även eljest närvara vid rådets sammanträden.

§ 10.

49 §.

Kyrkorådet eller skolrådet må ej handlägga ärende, såvida icke flera än hälften av ledamöterna, ordföranden inberäknad, äro tillstädes.

Ledamot i kyrkorådet eller till tjänstgöring kallad suppleant, som utan anmält, av rådet godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall

Ledamot i kyrkorådet eller till tjänstgöring kallad suppleant, som utan anmält, av rådet godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall

(Kungl. Maj:ts förslag.)

böta till kyrkokassan *fem* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

(Utskottets förslag.)

böta till kyrkokassan *två* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

Vad sålunda stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om ledamot eller till tjänstgöring kallad suppleant i skolrådet; dock skola böterna tillfalla skolkassan.

§ 11.

Med avseende å kyrkorådet och skolrådet skall vad i *kap. 2 § 12 mom. 1* är stadgat för kyrkostämma äga motsvarande tillämpning; dock skall, *där omröstning begäres, den* alltid ske öppet.

50 §.

Med avseende å kyrkorådet och skolrådet skall vad i *20 § 1 mom.* är stadgat för kyrkostämma äga motsvarande tillämpning; dock skall *omröstning, där sådan begäres, utom vid val och tillsättande av tjänstebefattning* alltid ske öppet.

Vid skolrådets sammanträden äger kyrkorådets ordförande, ändå att han icke är ledamot av skolrådet, att yttra sig och framställa förslag men ej att deltaga i besluten.

§ 12.

51 §.

Vid kyrkorådets eller skolrådets sammanträde skall ordföranden föra eller på sitt ansvar låta föra protokoll.

Justering av protokollet verkställes av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av rådet utsedda närvarande ledamöter. Justering må ock verkställas av rådet antingen genast eller vid nästa sammanträde.

Sedan protokollet justerats, skall tillkännagivande därom ske från predikstolen i kyrkan nästa sön- eller helgdag, då gudstjänst hålles, och bevis därom åtecknas protokollet eller särskilt utfärdas.

Envar äger att taga avskrift av kyrkorådets eller skolrådets protokoll och att utan avgift få avskriftens riktighet bestyrkt.

§ 13.

52 §.

Kyrkorådets ordförande åligger att ombesörja rådets skriftväxling, mottaga alla till rådet ställda framställningar, tillse att räkenskaper föras i enlighet med givna föreskrifter, vårda rådets handlingar och hålla register över dem.

För skolrådets ordförande gälla enahanda föreskrifter.

§ 14.

53 §.

Kyrkorådet och skolrådet utse för varje kalenderår inom eller utom sig en kassaförvaltare.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Kyrkvärdar väljas av kyrkorådet bland dess ledamöter för den tid de blivit invalda i rådet.

(Utskottets förslag.)

Kyrkorådet och skolrådet utse för varje kalenderår inom eller utom sig en kassaförvaltare.

54 §.

Penningar eller värdehandlingar, som för församlingens räkning innehavas av kyrkorådet eller skolrådet, skola så förvaras, att de icke sammanblandas med andra penningar eller värdehandlingar.

Penningmedel, som ej erfordras för verkställande av nära förestående utbetalningar, skola för församlingens räkning insättas hos bank eller å postgirokonto.

55 §.

Envar ledamot av kyrkorådet eller skolrådet ansvarar gemensamt med de övriga för de medel rådet har under sin förvaltning ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet.

§ 15.

Om kyrkorådets och skolrådets befattning med uppgörande av förslag till utgifts- och inkomststat samt om revision och meddelande av ansvarsfrihet sägs i *kap. 5.*

56 §.

Om kyrkorådets och skolrådets befattning med uppgörande av förslag till utgifts- och inkomststat samt om revision och meddelande av ansvarsfrihet sägs i *5 kap.*

Beträffande vård av kyrka och kyrkoegendom samt av medel, som stå under domkapitlets inseende, ävensom i fråga om föryttring av sådan egendom gäller vad särskilt är stadgat.

***Kap. 5.* Om avgifter och räkenskaper.**

§ 1.

***5 kap.* Om avgifter och räkenskaper.**

57 §.

De avgifter, om vilka kyrkostämma eller kyrkofullmäktige besluta, skola utom i de fall, för vilka annorlunda är i lag eller författning föreskrivet, utgå på sätt om täckande av kommuns skattebehov är stadgat i lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad.

Angående den lindring i skattskyldigheten till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjänte, som tillkommer vissa främmande trosbekännare, är särskilt stadgat.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 2.

Utgifts- och inkomststat skall årligen upprättas för det nästföljande kalenderåret, särskilt för kyrkan och särskilt för skolan. Finnes fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse, skall utgifts- och inkomststat upprättas särskilt för fortsättningsskolan eller särskilt för församlingsbiblioteket.

(Utskottets förslag.)

58 §.

Utgifts- och inkomststat skall årligen upprättas för det nästföljande kalenderåret, särskilt för kyrkan och särskilt för skolan *och församlingsbibliotek*. Finnes fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse, skall utgifts- och inkomststat upprättas särskilt för fortsättningsskolan eller särskilt för församlingsbiblioteket.

Å utgiftssidan i stat, som nu sagts, skola upptagas:

a) det löpande årets beräknade brist;

b) de belopp i kapital eller ränta, varmed församlingens skulder under det nästföljande året förfalla till betalning;

c) de anslag, som tidigare beslutats för nästföljande år, så ock de anslag, som beslutas i samband med statens fastställande, däribland även ett anslag för oförutsedda behov.

Statens inkomstsida skall upptaga:

a) det löpande årets beräknade behållning;

b) de inkomster, som i anledning av tidigare fattade beslut eller på annan grund kunna påräknas under det nästföljande året, så ock det belopp, som ytterligare skall anskaffas, ävensom sättet för dess anskaffande.

Församling må i stället för det löpande årets beräknade brist eller behållning upptaga det belopp, vartill nästföregående års brist eller behållning enligt avslutade räkenskaper uppgått.

§ 3.

Förslag till utgifts- och inkomststater skola uppgöras för kyrkan av kyrkorådet och för skolan av skolrådet. Finnes fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse, åligger det sådan styrelse att uppgöra statförslag i vad på styrelsens befattning ankommer.

Statförslagen skola från och med dagen för kungörandet av den ordinarie kyrkostämma eller av det kyrkofullmäktigsammanträde, som skall hållas i *oktober månad*, vara offentligen tillgängliga på lämpligt ställe, som tillkännagives i kungörelsen.

59 §.

Förslag till utgifts- och inkomststater skola uppgöras för kyrkan av kyrkorådet och för skolan *och församlingsbibliotek* av skolrådet. Finnes fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse, åligger det sådan styrelse att uppgöra statförslag i vad på styrelsens befattning ankommer.

Statförslagen skola från och med dagen för kungörandet av den ordinarie kyrkostämma eller av det *ordinarie* kyrkofullmäktigsammanträde, som skall hållas *under tiden från och med den 1 oktober till och med den 15 november*, vara offentligen tillgängliga på lämpligt ställe, som tillkännagives i kungörelsen.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

På nämnda stämma eller sammanträde upptagas statförslagen till granskning och fastställelse. Därvid skola de anslag, som först då föreslås till beviljande, samt därmed sammanhängande frågor särskilt bliva föremål för överläggning och avgörande.

§ 4. *60 §.*

Vad kyrkostämman eller kyrkofullmäktige beslutat till uttaxering skall, allt efter ändamålets beskaffenhet, genom kyrkorådet, skolrådet eller särskild styrelse delgivas på landet kommunalnämnden och i stad drätselkammaren, vilka det åligger att verkställa debitering och uppbörd av dessa avgifter samt att avlämna medlen till kyrkorådet, skolrådet eller särskild styrelse.

§ 5. *61 §.*

Av kyrkostämman eller kyrkofullmäktige skola årligen utses två eller flera revisorer samt lika många suppleanter för granskning av det nästföljande årets förvaltning.

Den, vilken såsom ledamot av kyrkorådet eller skolrådet eller eljest är redovisningsskyldig till församlingen, må icke väljas till revisor eller revisorssuppleant för granskning av förvaltning, för vilken han har att redovisa, ej heller deltaga i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan förvaltning eller i beslut med anledning av granskningen.

Revisorerna äga att när som helst inventera församlingens kassor och övriga tillgångar samt taga del av räkenskaper och andra handlingar, som beröra förvaltningen.

§ 6. *62 §.*

Det åligger kyrkorådet och skolrådet ävensom särskild styrelse att i enlighet med givna föreskrifter föra räkenskaper över sin förvaltning och avsluta dem för kalenderår. Räkenskaperna skola årligen senast den 1 mars hållas tillgängliga för revisorerna.

§ 7.

Revisionsberättelsen skall senast den 1 april avlämnas till kyrkostämmans ordförande, som över framställda anmärkningar infordrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning å ordinarie kyrkostämma eller kyrkofullmäktigsammanträde, som hålles före utgången av maj månad.

63 §.

Revisionsberättelsen skall senast den 1 april avlämnas till kyrkostämmans ordförande, som över framställda anmärkningar infordrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning *och avgörande* å ordinarie kyrkostämma eller kyrkofullmäktigsammanträde, som hålles före utgången av maj månad.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 8.

(Utskottets förslag.)

64 §.

På beslut av kyrkostämman eller kyrkofullmäktige ankommer, huruvida framställd anmärkning skall förfalla och ansvarsfrihet för förvaltningen meddelas eller laga åtgärd för bevarande av församlingens rätt skall vidtagas. Anställes ej talan å den förvaltning revisionsberättelsen avser inom ett år från det berättelsen framlades å kyrkostämma eller kyrkofullmäktigsammanträde, skall så anses, som om ansvarsfrihet blivit beviljad. Utan hinder av att ansvarsfrihet beviljats må talan föras på grund av brottslig handling, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handlingen.

§ 9.

Genom bestämmelserna i §§ 5—8 göres ej ändring i föreskrifterna om särskild revision av kyrko- och skolräkenskaper.

65 §.

Genom bestämmelserna i *61—64* §§ göres ej ändring i föreskrifterna om särskild revision av kyrko- och skolräkenskaper.

***Kap. 6.* Om underställning och besvär.**

***6 kap.* Om underställning och besvär.**

§ 1.

66 §.

För att vinna bindande kraft skola kyrkostämmas och kyrkofullmäktiges beslut underställas Konungens prövning och fastställelse, då de angå:

a) avhändande eller pantförskrivning av sådan församlingen tillhörig fastighet, som utan att räknas till kyrkoegendom för något dess gemensamma nytta avseende ändamål tillfallit församlingen genom gåva eller testamente, ävensom överenskommelse, som medför ändring i någon församlingens rättighet till sådan fastighet;

b) upptagande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, dock att underställning icke erfordras, där ej i följd av beslutet sammanlagda beloppet av församlingens utan underställning skedda upplåning överstiger hälften av den summa, som för det sistförflutna kalenderåret beslutits skola i församlingen anskaffas genom uttaxering; eller

c) utgifter, som erfordra uttaxering under längre tid än fem år.

Beslut, som skall underställas Konungens prövning, skall insändas till länsstyrelsen, vilken det åligger att överlämna handlingarna jämte eget yttrande till Konungen.

§ 2.

Länsstyrelsens godkännande erfordras för att giva gällande kraft åt beslut rörande arvode enligt *kap. 2 § 13 andra stycket.*

Samtliga av församlingen för ett och samma kalenderår fattade beslut *av beskaffenhet, som nyss sagts,* skola

67 §.

Länsstyrelsens godkännande erfordras för att giva gällande kraft åt beslut rörande arvode enligt *22 §, där beslutet ej allenast innefattar förnyande av dylikt för nästföregående år fattat lagligen gällande beslut.*

Samtliga av församlingen för ett och samma kalenderår fattade beslut, *därå fastställelse erfordras,* skola samtidigt

(Kungl. Maj:ts förslag.)

samtidigt och senast under det år besluten avse underställas länsstyrelsens prövning, vid äventyr att beslut, såvida ej särskilda omständigheter anses böra föranleda undantag, icke vinner godkännande. Till ledning vid prövningen av dessa beslut skall tillgång beredas länsstyrelsen till tablå över församlingens ekonomiska ställning det år besluten avse.

(Utskottets förslag.)

och senast under det år besluten avse underställas länsstyrelsens prövning, vid äventyr att beslut, såvida ej särskilda omständigheter anses böra föranleda undantag, icke vinner godkännande. Till ledning vid prövningen av dessa beslut skall tillgång beredas länsstyrelsen till tablå över församlingens ekonomiska ställning det år besluten avse.

Underställt beslut skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därför uppgivas.

Över vägrad fastställelse må församlingen föra klagan hos Konungen.

§ 3.

Medlem av församling, som ej nöjes åt kyrkostämmans eller kyrkofullmäktiges beslut, äger att söka rättelse däri genom besvär, om beslutet

icke tillkommit i laga ordning,

står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller

kränker hans enskilda rätt eller eljest vilar på orättvis grund.

Besvären skola, jämte det överklagade beslutet, inom trettio dagar efter den dag, då tillkännagivande om verkställd justering av det över beslutet förda protokollet enligt *kap. 2 § 14* ägde rum, dagen då det skedde likväl oräknad, ingivas, i mål, som avses i *kap. 1 § 2 a)—e) och g)* ävensom i mål rörande val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd, skolråd, fortsättningsskolestyrelse och biblioteksstyrelse samt mål rörande granskning av sådant råds eller sådan styrelses räkenskaper till domkapitlet och i andra mål till länsstyrelsen. Det åligger klaganden därjämte såväl att vid besvären foga bevis om dagen, då sådant tillkännagivande ägde rum, som ock att inom fjorton dagar efter det tiden för besvärens inlämnande utgått till kyrkostämmans eller, där beslutet fattats av kyrkofullmäktige, till dessas ordförande ingivna diariibevis över att han besvärat sig.

68 §.

Besvären skola, jämte det överklagade beslutet, inom trettio dagar efter den dag, då tillkännagivande om verkställd justering av det över beslutet förda protokollet enligt *23 §* ägde rum, dagen då det skedde likväl oräknad, ingivas, i mål, som avses i *2 § a), b), d), h), k), l), och q)* ävensom i mål rörande val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd, skolråd, fortsättningsskolestyrelse och biblioteksstyrelse samt mål rörande granskning av sådant råds eller sådan styrelses räkenskaper till domkapitlet och i andra mål till länsstyrelsen. Det åligger klaganden därjämte såväl att vid besvären foga bevis om dagen, då sådant tillkännagivande ägde rum, som ock att inom fjorton dagar efter det tiden för besvärens inlämnande utgått till kyrkostämmans eller, där beslutet fattats av kyrkofullmäktige, till dessas ordförande ingivna diariibevis över att han besvärat sig.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Försummar klaganden något av vad sålunda föreskrivits, må beslutet gå i verkställighet.

Länsstyrelsen och domkapitlet böra giva varandra del av besvären, när ärendet kan anses höra till gemensam behandling.

§ 4. *69 §.*

Gå besvären ut därpå, att beslutet icke tillkommit i laga ordning, eller att det står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, äger den prövande myndigheten, där besvären finnas böra godkännas, att förbjuda beslutets verkställighet.

Grundas besvären därpå, att klagandens enskilda rätt blivit genom beslutet kränkt, och bliva besvären godkända, gäller rättelsen till förmån för den som klagat, men står beslutet i övrigt fast, utan så är att det finnes strida mot allmän lag eller författning eller eljest vila på orättvis grund, då den prövande myndigheten må förordna om upphävande av beslutet i dess helhet.

§ 5. *70 §.*

I avseende å tid och sätt för sökande av ändring i utslag, som meddelats av länsstyrelsen eller domkapitlet, gäller efter varje måls beskaffenhet vad särskilt är stadgat.

§ 6. *71 §.*

För besvärs anförande mot beslut av kyrkoråd eller skolråd i sådana mål och ärenden, vilka rådet på grund av föreskrifter i särskilda författningar har att handlägga, gäller vad i dessa författningar för varje fall finnes stadgat.

I övrigt skall, där medlem av församling ej nöjes åt kyrkorådets eller skolrådets beslut, som icke är av rent förberedande eller verkställande art, vad i *§§ 3—5* är stadgat äga motsvarande tillämpning. Där beslutet rör uteslutande enskild persons förhållande, skall dock tiden för talans fullföljande räknas från den dag, då beslutet genom utdrag av protokollet delgavs klaganden.

I övrigt skall, där medlem av församling ej nöjes åt kyrkorådets eller skolrådets beslut, som icke är av rent förberedande eller verkställande art, vad i *68—70 §§* är stadgat äga motsvarande tillämpning. Där beslutet rör uteslutande enskild persons förhållande, skall dock tiden för talans fullföljande räknas från den dag, då beslutet genom utdrag av protokollet delgavs klaganden.

Utan hinder av förd klagan må beslutet gå i verkställighet, där icke den prövande myndigheten annorledes förordnar.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Sundberg, Larsén, Granström,* greve *Lagerbjelke, K. A. S. Nylander, Gustafson* i Kasenberg, *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Laurén, Lindmark, Olsson* i Mora, *Fast, Källman, Wallerius* och *Weijne.*

b) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till lag om församlingsstyrelse i Stockholm ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte i anledning av sagda förslag samt motionerna I: 246, 277, 290, 295 och II: 437, 448, 452 för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Lag
om
församlingsstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas som följer:

Kap. 1. Allmänna bestämmelser.

§ 1.

Varje territoriell församling äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina *medlemmars* gemensamma kyrkliga angelägenheter och vissa ärenden rörande folkskoleväsendet, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

Vad i denna lag stadgas skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse jämväl för icke territoriell församling, om församlingen *önskar det.* I annat fall följes den ordning, som förut varit övlig.

(Utskottets förslag.)

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Varje territoriell församling äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina gemensamma kyrkliga angelägenheter och vissa ärenden rörande folkskoleväsendet, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

Vad i denna lag stadgas skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse jämväl för icke territoriell församling, om församlingen *så besluter.* I annat fall följes den ordning, som förut varit övlig.

§ 2.

Med kyrkliga angelägenheter och ärenden rörande folkskoleväsendet avses i denna lag frågor om:

a) åtgärder till vidmakthållande av ordning under gudstjänsten;

b) åtgärder till främjande av församlingsvården;

c) upprättande och underhåll av församlingen tillhörigt folkbibliotek (församlingsbibliotek);

d) tillsättande och avskedande av

2 §.

dels

a) åtgärder till främjande av församlingsvården;

b) tillsättande och avskedande av organister, kyrkosångare, klockare och andra kyrkobetjänte;

c) prästerskapets och kyrkobetjäntes löneförmåner;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

organister, kyrkosångare, klockare och andra kyrkobetjänte;

e) prästerskapets och kyrkobetjäntes löneförmåner;

f) kyrkomedels användande;

g) hushållning med och vård om kyrkans och församlingens egendom;

h) byggnad och underhåll av kyrka med vad därtill hör, församlingshus, lokal för församlingsbibliotek samt boställen för prästerskap och kyrkobetjänte;

i) avgifter till kyrka och församlingsbibliotek;

j) fördelning av bänkrum i kyrkan; samt

k) avgifter för begagnande av kyrkklockor och annan kyrkans egendom.

(Utskottets förslag.)

d) kyrkomedels användande;

e) hushållning med och vård om kyrkans egendom ävensom församlingen tillhörig, för kyrkliga ändamål avsedd egendom;

f) byggnad och underhåll av kyrka med vad därtill hör, församlingshus samt boställen för prästerskap och kyrkobetjänte;

g) avgifter till kyrka jämte dithörande anstalter;

h) åtgärder till vidmakthållande av ordning under gudstjänsten;

i) fördelning av bänkrum i kyrkan; samt

j) avgifter för begagnande av kyrkklockor och annan kyrkans egendom;

dels

k) folkskoleundervisningen samt dithörande anstalter i den mån handhavandet av dessa frågor enligt gällande författningar tillkommer huvudstadens församlingar;

dels ock

l) upprättande och underhåll av församlingen tillhörigt folkbibliotek (församlingsbibliotek); samt

m) lokal för och avgifter till sådant bibliotek.

Om vården av vissa kyrkogårdar är särskilt stadgat.

§ 3.

Församlings beslutanderätt utövas i ärenden, som avses i 9 och 10 §§ i lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, samt vid val av organist, kyrkosångare och klockare å kyrkostämma och i övrigt av kyrkofullmäktige.

3 §.

Församlings beslutanderätt utövas *i frågor om kyrkofullmäktiges antal,* i ärenden, som avses i 9 och 10 §§ i lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, samt vid val av organist, kyrkosångare och klockare å kyrkostämma och i övrigt av kyrkofullmäktige.

I vissa fall utövas beslutanderätten genom församlingsdelegerade.

Förvaltning och verkställighet tillkomma kyrkoråd, skolråd eller biblioteks-

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

styrelse eller de andra styrelser, nämnder eller personer, som äro utsedda för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr.

§ 4. *4 §.*

Erfordras särskilda föreskrifter om tillämpning av denna lag med avseende å handläggning av ärenden, som äro gemensamma för två eller flera församlingar, meddelas sådana föreskrifter av Konungen.

***Kap. 2.* Om kyrkofullmäktige.** ***2 kap.* Om kyrkofullmäktige.**

§ 1. *5 §.*

Kyrkofullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att
församling med 10,000 invånare eller därunder utser 15—25;
församling med över 10,000 till och med 20,000 invånare utser 20—30;
församling med över 20,000 till och med 40,000 invånare utser 25—35; samt
församling med över 40,000 invånare utser 30—40.

Antalet fullmäktige bestämmes inom nu stadgad begränsning av konsistorium. Om beslutet skall magistraten ofördröjligen underrättas.

Kyrkostämman besluter, med iakttagande av vad nu är sagt, huru många kyrkofullmäktige skola utses för församlingen. Om beslutet skall magistraten ofördröjligen underrättas.

§ 2. *6 §.*

Rösträtt vid val av kyrkofullmäktige tillkommer envar, som är mantalsskriven inom församlingen och äger rösträtt vid val av stadsfullmäktige. Varje röstberättigad äger en röst.

Sådan rättighet tillkommer dock icke:

a) främmande religionsbekännare; eller

b) den som anmält sig till utträde ur svenska kyrkan.

Den som är medlem av icke territoriell församling äger ej rösträtt vid val av kyrkofullmäktige i annan församling.

§ 3. *7 §.*

Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *lagen om kommunala och kyrkliga val.*

Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *kommunala vallagen.*

§ 4. *8 §.*

Kyrkofullmäktige väljas bland de röstberättigade, som äro boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder.

Kyrkofullmäktig kan ej den vara, som:

a) är omyndig;

b) är i konkurstillstånd;

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller	
e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.	
Följande personer må icke vara kyrkofullmäktige: överståthållaren, underståthållaren eller polismästaren, ej heller den som tillhör församlingens redovisningsskyldiga och avlönade betjänte.	
Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara kyrkofullmäktig än:	
a) kvinna;	
b) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;	*a)* ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
c) den som uppnått sextio års ålder;	*b)* den som uppnått sextio års ålder;
d) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av flertalet bland övriga fullmäktige; eller	*c)* den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av flertalet bland övriga fullmäktige; eller
e) vid valet den som *efter de fyra senaste årens tjänstgöring såsom kyrkofullmäktig är i ordning att avgå därifrån.*	*d)* vid valet den som *de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom kyrkofullmäktig.*
§ 5.	*9 §.*

Kyrkofullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skedde.

Har beslut fattats om ändring av fullmäktiges antal, skall församlingen ändock intill utgången av det år, då allmänna fullmäktigval nästa gång skola förrättas, företrädas av fullmäktige till det antal, som tidigare blivit bestämt, och må förty icke i anledning av ändringen särskilt fullmäktigval företagas. Vad nu är sagt gäller, ändå att ändring av fullmäktiges antal påkallas av folkmängdens ökning eller minskning.

Om val av kyrkofullmäktige i anledning av ändring i ecklesiastik indelning är särskilt stadgat.

§ 6. *10 §.*

För val av kyrkofullmäktige skall församling, där mera än trettio fullmäktige skola väljas, indelas i valkretsar. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Vid valkretsindelning iakttages, att varje krets kommer att utse minst tio, högst tjugu kyrkofullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet inom varje krets en kyrkofullmäktig utses för varje befolkningstal motsvarande det som erhålles, då församlingens folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela församlingen; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje; samt att antalet fullmäktige för hela församlingen, i den mån det utan olägenhet kan ske, fördelas lika på de särskilda valkretsarna.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Om indelning i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets äga, efter därom av kyrkorådet uppgjort förslag, kyrkofullmäktige göra framställning hos magistraten. Utan föregående framställning må magistraten förordna om sådan indelning, sedan tillfälle beretts kyrkofullmäktige att avgiva yttrande i ärendet. Beslut om indelning i valkretsar skall meddelas senast två månader före ingången av det kalenderår, under vilket beslutet skall träda i tillämpning.

§ 7.

Val av kyrkofullmäktige skall förrättas under tiden från och med den 13 september till november månads utgång. Valdag bestämmes det år, då valet skall äga rum, av magistraten.

Kallelse till val av kyrkofullmäktige utfärdas av magistraten samt kungöres minst en vecka före förrättningen genom offentligt anslag å rådhuset och kallelsens införande i den tidning, vari överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas. I kallelsen skall tiden för förrättningen noggrant angivas.

Om valdistrikt samt vals förrättande och avslutande, så ock om förfarandet, när kyrkofullmäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i *lagen om kommunala och kyrkliga val.*

§ 8.

Kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar eller den präst konsistorium därtill förordnar eller den präst inom församlingen, som kyrkoherden utser, eller, då någon därtill ej är utsedd, den präst, som är kyrkoherden närmast i ämbetet, är ordförande i kyrkofullmäktige.

§ 9.

Kyrkofullmäktigsammanträde skall hållas i församlingssal eller kyrka eller å annat ställe, som för sådant ändamål blivit av fullmäktige särskilt bestämt.

11 §.

Om valdistrikt samt vals förrättande och avslutande, så ock om förfarandet, när kyrkofullmäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i *kommunala vallagen.*

12 §.

Kyrkofullmäktige välja varje år för nästkommande kalenderår bland sig en ordförande och en vice ordförande. Till ordförande må dock kunna utses kyrkorådets ordförande, ändå att han icke är fullmäktig. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till överståthållarämbetet och konsistorium.

För året näst efter det, då val av kyrkofullmäktige ägt rum, skall ordförandevalet hållas i januari månad och ordförandeskapet intill dess utövas av den som fullmäktige därtill särskilt utsett.

13 §.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 10.

Ordinarie sammanträden skola av kyrkofullmäktige hållas varje år före utgången av maj månad för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning ävensom före utgången av november månad för fastställande av församlingens utgifts- och inkomststat och för anställande av val till de befattningar inom församlingen, vilka vid årets slut bliva lediga, samt av revisorer och revisorssuppleanter.

I övrigt sammanträda kyrkofullmäktige, när överståthållarämbetet eller konsistorium därom förordnar eller visitationsförrättare, kyrkorådet, skolrådet, biblioteksstyrelse eller de flesta av fullmäktige sådant äska eller ordföranden finner det nödigt.

§ 11.

Kungörelse om kyrkofullmäktigsammanträde utfärdas av fullmäktiges ordförande och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet.

(Utskottets förslag.)

14 §.

Ordinarie sammanträden skola av kyrkofullmäktige hållas varje år före utgången av maj månad för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning ävensom före utgången av november månad för fastställande av församlingens utgifts- och inkomststat och för anställande av val till de befattningar inom församlingen, vilka vid årets slut bliva lediga, samt av revisorer och revisorssuppleanter.

I övrigt sammanträda kyrkofullmäktige, när överståthållarämbetet eller konsistorium därom förordnar eller visitationsförrättare, *kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar*, kyrkorådet, skolrådet, biblioteksstyrelse eller de flesta av fullmäktige sådant äska eller ordföranden finner det nödigt.

15 §.

Kungörelse om kyrkofullmäktigsammanträde utfärdas av fullmäktiges ordförande *eller, vid hinder för honom, av vice ordföranden* och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet.

Kungörelsen skall minst en vecka före sammanträdet anslås vid församlingens pastorsexpedition. För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att anslag i nu föreskriven ordning icke medhinnes, må sammanträde hållas efter kortare anslagstid och även samma dag anslag skett; dock må ej å sådant sammanträde beslut fattas om utgift eller anskaffande av medel därtill eller avhändande av församlingen tillhörig egendom eller efterskänkande av någon församlingens rättighet.

Besluta fullmäktige, att tillkännagivande om tid och ställe för sammanträde skall införas i den tidning, vari överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.

Den omständigheten, att kungörelse om sammanträde ej blivit anslagen eller att tillkännagivande ej blivit infört i tidning, utgör ej hinder för sammanträdets hållande.

Skriftlig kallelse till sammanträdet, innehållande sådan uppgift, som ovan sägs, bör, såvitt möjligt är, genom ordförandens försorg senast fyra dagar förut delgivas envar fullmäktig eller med posten översändas till honom.

§ 12.

Kyrkofullmäktige må ej företaga ärende eller besluta däri, såvida icke

16 §.

Kyrkofullmäktige må ej företaga ärende eller besluta däri, såvida icke

(Kungl. Maj:ts förslag.)

flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt stadgandet i *kap. 6 § 5* andra stycket hindrad att deltaga i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets företagande.

Ledamot, som utan anmält, av kyrkofullmäktige godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till kyrkokassan *fem* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

(Utskottets förslag.)

flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt stadgandet i *65 §* andra stycket hindrad att deltaga i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets företagande.

Ledamot, som utan anmält, av kyrkofullmäktige godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till kyrkokassan *två* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

§ 13.

Vid kyrkofullmäktigsammanträde äger inom församlingen tjänstgörande präst, ändå att han icke är kyrkofullmäktig, att deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

17 §.

Varje kyrkofullmäktig äger en röst.

Vid kyrkofullmäktiges sammanträden äger kyrkorådets ordförande, ändå att han icke är ordförande i eller ledamot av kyrkofullmäktige, att yttra sig och framställa förslag men ej att deltaga i besluten. Rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten tillkommer jämväl ordförande eller vice ordförande i annan församlingens styrelse, nämnd eller beredning vid behandling av ärende, som beretts av styrelsen, nämnden eller beredningen, så ock revisor vid granskning av den av honom avgivna revisionsberättelsen.

§ 14.

18 §.

De ärenden, som företagas till avgörande av kyrkofullmäktige, skola förut vara vederbörligen beredda av kyrkorådet eller skolrådet eller annan styrelse, nämnd eller beredning, dit ärendet efter sin beskaffenhet hör, eller av en eller flera särskilt för sådan beredning utsedda personer. Innan ärende, som beretts annorledes än av kyrkorådet eller skolrådet, företages till avgörande av kyrkofullmäktige, skall tillfälle lämnas kyrkorådet eller skolrådet att avgiva yttrande däröver.

Val må dock av kyrkofullmäktige förrättas utan föregående beredning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Detsamma gäller om avgörande av ärende, som fordrar skyndsam handläggning och icke avser utgift eller anskaffande av medel därtill eller avhändande av församlingen tillhörig egendom eller efterskänkande av någon församlingens rättighet.

§ 15.

Kan ärende, som handlägges å kyrkofullmäktigsammanträde, icke å den utsatta dagen bringas till slut, skall sammanträdet fortsättas å annan dag, *varom*, därest fullmäktige så besluta, kungörelse i vanlig ordning utfärdas. Beslutes icke sådan kungörelse, har ordföranden att, innan sammanträdet upplöses, bestämma och för de närvarande tillkännagiva tid för det fortsatta sammanträdet.

(Utskottets förslag.)

19 §.

Kan ärende, som handlägges å kyrkofullmäktigsammanträde, icke å den utsatta dagen bringas till slut, skall sammanträdet fortsättas å annan dag. *Om sammanträdets fortsättande skall,* därest fullmäktige så besluta, kungörelse i vanlig ordning utfärdas. Beslutes icke sådan kungörelse, har ordföranden att, innan sammanträdet upplöses, bestämma och för de närvarande tillkännagiva tid för det fortsatta sammanträdet.

Om fortsättande och avslutande av valförrättning, när val är proportionellt, gäller vad därom är särskilt stadgat.

Begäres vid ärendes behandling å kyrkofullmäktigsammanträde bordläggning av ärendet och förenar sig minst en tredjedel av de närvarande därom, skall ärendet uppskjutas till annan dag, som ordföranden har att bestämma och i vanlig ordning kungöra.

Bordläggning må ej, såvida icke beslut därom fattas med vanlig röstövervikt, ske i fråga om val eller mera än en gång i samma ärende.

§ 16.

20 §.

Ordföranden åligger att å kyrkofullmäktigsammanträde framställa ärendena till överläggning samt att tillse, att ej andra frågor företagas till avgörande än de som finnas angivna i kungörelsen om sammanträdet.

Ny fråga kan vid kyrkofullmäktiges sammanträde väckas av envar bland dem men må icke avgöras förrän vid annat sammanträde samt efter vederbörlig beredning och kungörelse.

§ 17.

Mom. 1. Sedan överläggningen i ett ärende förklarats avslutad, framställer ordföranden proposition så avfattad, att den kan besvaras med ja eller nej.

Ordföranden tillkännagiver därefter, huru enligt hans uppfattning beslutet utfallit, och befäster detsamma, där ej omröstning begäres, med klubbslag.

Begäres omröstning, skall den verk-

21 §.

1 mom. Sedan överläggningen i ett ärende förklarats avslutad, framställer ordföranden proposition så avfattad, att den kan besvaras med ja eller nej.

Begäres omröstning, skall den verk-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

ställas efter upprop och utom vid val ske öppet. Där ej för särskilda fall annorlunda stadgas, bestämmes utgången genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men blir i övriga fall den mening beslut, som ordföranden biträder.

Val av kyrkoråd, skolråd och biblioteksstyrelse samt församlingsdelegerade ävensom av revisorer och revisorssuppleanter, som avses i *kap. 6 § 5*, så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande av kyrkofullmäktige, skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

Mom. 2. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

(Utskottets förslag.)

ställas efter upprop och utom vid val ske öppet. Där ej för särskilda fall annorlunda stadgas, bestämmes utgången genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men blir i övriga fall den mening beslut, som ordföranden biträder. *Vid omröstning för tillsättande av tjänstebefattning skall förfaras såsom vid val.*

Val av kyrkoråd, skolråd och biblioteksstyrelse samt församlingsdelegerade ävensom av revisorer och revisorssuppleanter, som avses i *65 §*, så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande av kyrkofullmäktige, skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

2 mom. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet;

b) beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov;

c) beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt men för vilket under året näst före det, som anslaget avser, anslag ej utgått i församling, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

d) höjande av visst under året näst före det, som höjningen avser, utgående anslag, då höjningen skulle utgöra:

1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget i församling, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona,

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget i församling, där högsta uttaxeringen av sådan skatt överstiger tretton kronor för skattekrona,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget i församling, där högsta uttaxeringen av samma skatt överstiger sexton kronor för skattekrona;

e) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

f) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

g) efterskänkande av oguldna kommunalutskylder.

(Utskottets förslag.)

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget i församling, där högsta uttaxeringen av samma skatt överstiger sexton kronor för skattekrona;

e) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

f) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

g) efterskänkande av oguldna kommunalutskylder, *där fråga ej är om antagande av ackord.*

Med allmän kommunalskatt förstås i c) och d) sådan skatt, evad den beslutits av stadsfullmäktige eller kyrkofullmäktige.

Mom. 3. Beslut om beviljande av anslag skall tillika innefatta, huruvida anslaget skall utgå av tillgängliga medel eller erforderligt belopp skall uttaxeras eller upplånas.

3 mom. Beslut om beviljande av anslag skall tillika innefatta, huruvida anslaget skall utgå av tillgängliga medel eller erforderligt belopp skall uttaxeras eller upplånas.

§ 18.

Efterskänkande av oguldna kommunalutskylder må av kyrkofullmäktige beslutas allenast där, efter prövning av varje särskilt fall, verkligt ömmande omständigheter befunnits föreligga.

22 §.

Efterskänkande av oguldna kommunalutskylder må, *där fråga ej är om antagande av ackord,* av kyrkofullmäktige beslutas allenast där, efter prövning av varje särskilt fall, verkligt ömmande omständigheter befunnits föreligga.

23 §.

Kyrkofullmäktiges ordförande är icke i denna sin egenskap berättigad att uppbära arvode eller ersättning för andra med uppdraget förenade kostnader än för skrivhjälp, skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för församlingens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Kyrkofullmäktige må för ett år i sänder besluta, att sådan ersättning skall utgå med visst belopp, vilket icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräkneliga utgifter av nämnda art.

Vad om stadsfullmäktiges rätt att besluta om ersättning åt innehavare av kommunalt uppdrag är stadgat skall i tillämpliga delar gälla jämväl i fråga om kyrkofullmäktiges befogenhet att besluta om dagtraktamente och reseersättning åt vald ledamot av kyrkoråd eller skolråd eller annan för hand-

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

havande av församlingens angelägenheter tillsatt styrelse, nämnd eller beredning eller åt revisor samt om arvode åt revisor eller åt ledamot, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare, föredragande eller verkställande ledamot eller till innehavare av annan motsvarande befattning inom rådet, styrelsen, nämnden eller beredningen.

§ 19. *24 §.*

Vid kyrkofullmäktiges sammanträde föres protokoll under ordförandens inseende av kyrkonotarien eller, vid förfall för honom, av annan därtill av ordföranden utsedd person.

Protokollet, av vilket skall framgå, vilka fullmäktige varit närvarande, skall upptaga för varje ärende överläggningsämnet och beslutet, med angivande huruvida och i vilken ordning omröstning företagits.

Justering av protokollet verkställes senast fjorton dagar efter sammanträdet å tid, som ordföranden bestämmer och vid sammanträdet tillkännagiver, av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av fullmäktige utsedda närvarande ledamöter. Justering må ock verkställas av fullmäktige antingen genast eller vid sammanträde senast fjorton dagar därefter, varom vid tillfället underrättelse meddelas. Protokollet underskrives av protokollföraren samt bestyrkes, med anteckning om justeringen, av ordföranden och de utsedda justeringsmännen eller, där justeringen verkställts av fullmäktige, minst två vid sammanträdet närvarande ledamöter.

Sedan protokollet justerats, skall en förteckning över de vid sammanträdet fattade besluten anslås vid församlingens pastorsexpedition. Förteckningen, vilken tillika skall innehålla uppgift å dagen, då densamma anslagits, skall även införas i den tidning, vari överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas, så ock i minst två andra av huvudstadens dagliga tidningar.

Protokollen med tillhörande handlingar och bilagor skola förvaras bland kyrkans övriga handlingar.

§ 20.

Den som vid kyrkofullmäktigsammanträde deltagit i avgörandet av ärende kan *genast eller sist vid justeringen av protokollet avgiva reservation mot det fattade beslutet.*

25 §.

Den som vid kyrkofullmäktigsammanträde deltagit i avgörandet av ärende *äger anföra reservation mot det fattade beslutet. Reservation skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den närmare utvecklas, avfattas skriftligen och avgivas sist vid justeringen av protokollet.*

§ 21. *26 §.*

Ordföranden skall tillse, att utdrag av kyrkofullmäktiges justerade protokoll tillställes kyrkorådet, skolrådet eller biblioteksstyrelse eller de andra

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

styrelser, nämnder eller personer, åt vilka verkställighet av fullmäktiges beslut uppdragits. För övrigt äger envar att taga avskrift av protokollet och att utan avgift få avskriftens riktighet bestyrkt.

§ 22. *27 §.*

Kyrkofullmäktiges förhandlingar skola vara offentliga; dock må fullmäktige för visst ärende besluta, att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar.

Ordföranden vakar över ordningen vid kyrkofullmäktigsammanträde samt kan varna och, efter förutgången varning, låta utvisa envar, som förhåller sig oskickligt. Uppstår oordning, som ordföranden icke kan avstyra, äger han upplösa sammanträdet.

***Kap. 3.* Om kyrkostämma.** ***3 kap.* Om kyrkostämma.**

§ 1. *28 §.*

Rättighet att deltaga i kyrkostämmas överläggningar och beslut tillkommer envar, som äger rösträtt vid val av kyrkofullmäktige. Varje röstberättigad äger en röst.

§ 2. *29 §.*

Röstberättigad må genom fullmakt till annan röstberättigad överlåta sin talan och rösträtt å kyrkostämma.

Fullmakt skall vara ställd till viss person samt av utställaren underskriven med angivande av den dag underskrivandet skett. Å fullmakten skall tillika vara av två vittnen tecknat bevis, att densamma egenhändigt underskrivits av utställaren å den dag fullmakten utvisar samt att namnet på den person, till vilken fullmakten är ställd, då fanns utsatt å fullmakten. Är fullmakt ej så underskriven och bevittnad, som nu är sagt, är den ogill. Fullmakt äger icke giltighet under längre tid än trettio dagar efter dagen för utfärdandet.

Ej må någon på grund av fullmakt föra talan eller utöva rösträtt för mera än en röstberättigad.

30 §.

Kyrkofullmäktiges ordförande och vice ordförande äro tillika ordförande och vice ordförande i kyrkostämman.

§ 3. *31 §.*

Kyrkostämma skall hållas, när det finnes erforderligt för behandling av ärende, i vilket beslutanderätten är förbehållen stämman.

Envar, som är röstberättigad å kyrkostämma, äger för uppgivet ärende begära sådan stämmas hållande. Lämnas dylik framställning av ordföranden utan avseende, skall han, om det be-

Envar, som är röstberättigad å kyrkostämma, äger för uppgivet ärende begära sådan stämmas hållande. Lämnas dylik framställning av ordföranden utan avseende, skall han, om det be-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

gäres, meddela sitt beslut skriftligen med skälen därtill. Över sådant beslut äger sökanden på sätt i *kap. 7 § 3* sägs anföra besvär hos överståthållarämbetet eller konsistorium; och skall därvid besvärstiden räknas från dagen, då sökanden erhöll del av beslutet. Mot överståthållarämbetets eller konsistoriums beslut må talan ej föras.

(Utskottets förslag.)

gäres, meddela sitt beslut skriftligen med skälen därtill. Över sådant beslut äger sökanden på sätt i *71 §* sägs anföra besvär hos överståthållarämbetet eller konsistorium; och skall därvid besvärstiden räknas från dagen, då sökanden erhöll del av beslutet. Mot överståthållarämbetets eller konsistoriums beslut må talan ej föras.

§ 4.

32 §.

Vid kyrkostämman föres protokoll under ordförandens inseende av kyrkonotarien eller vid förfall för honom av annan därtill av ordföranden utsedd person.

Protokollet skall för varje ärende upptaga överläggningsämnet och beslutet med angivande huruvida och i vilken ordning omröstning företagits.

§ 5.

Vad i *kap. 2 §§ 8 och 9, § 11* första och andra styckena, *§ 13* andra stycket, *§§ 14—16, § 17 mom. 1 och 3, § 19* tredje, fjärde och femte styckena samt *§§ 20—22* är stadgat om kyrkofullmäktige skall i tillämpliga delar gälla i fråga om kyrkostämma, dock att kyrkostämmans förhandlingar alltid skola vara offentliga samt att även i annat ärende än val omröstning skall ske med slutna sedlar, därest det begäres.

33 §.

Vad i *13 §, 15 §* första och andra styckena, *17 §* andra stycket, *18—20 §§, 21 § 1 och 3 mom., 24 §* tredje, fjärde och femte styckena samt *25—27 §§* är stadgat om kyrkofullmäktige skall i tillämpliga delar gälla i fråga om kyrkostämma, dock att kyrkostämmans förhandlingar alltid skola vara offentliga samt att även i annat ärende än val *och tillsättande av tjänstebefattning* omröstning skall ske med slutna sedlar, därest det begäres.

***Kap. 4.* Om församlingsdelegerade.**

***4 kap.* Om församlingsdelegerade.**

§ 1.

34 §.

Kyrklig angelägenhet, som är av den allmänna beskaffenhet, att den angår hela huvudstaden samfällt och för vars avgörande erfordras församlingarnas gemensamma beslut, skall, sedan ärendet av överståthållarämbetet eller konsistorium överlämnats till församlingarna, å en och samma dag, som bestämmes av konsistorium, behandlas å kyrkofullmäktigsammanträden i de särskilda församlingarna. Om de därvid fattade besluten skall konsistorium underrättas. Hava församlingarna stannat i olika beslut, skall den fråga, i vilken skiljaktighet förekommit, avgöras av församlingsdelegerade.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

§ 2. 35 §.

Församlingsdelegerade utses av kyrkofullmäktige i varje församling bland fullmäktige till ett antal av en delegerad för varje församling och därutöver ytterligare en för varje vid det näst föregående årets utgång påbörjat tiotusental invånare i församlingen.

Suppleanter utses till lika antal som delegerade.

Val av delegerade och suppleanter sker å dag, som konsistorium bestämmer.

§ 3. 36 §.

Så snart ske kan efter valet skola delegerade på kallelse av ordföranden i konsistorium sammanträda å ställe, som av denne bestämmes.

§ 4. 37 §.

Församlingsdelegerade må ej företaga ärende eller besluta däri, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Beslut om beviljande av nya eller ökade avgifter eller utgörande av nya eller ökade besvär må ej fattas, utan att minst fyra femtedelar av de delegerades hela antal äro tillstädes.

Delegerad eller suppleant, som blivit kallad till sammanträde och utan anmält, av delegerade godkänt hinder avhåller sig från sammanträdet, skall böta till stadens kassa *fem* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

Delegerad eller suppleant, som blivit kallad till sammanträde och utan anmält, av delegerade godkänt hinder avhåller sig från sammanträdet, skall böta till stadens kassa *två* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

§ 5. 38 §.

Varje församlingsdelegerad äger en röst.

§ 6. 39 §.

Kan ärende, som handlägges å församlingsdelegerades sammanträde, icke å den utsatta dagen bringas till slut, skall sammanträdet fortsättas å annan dag, som delegerade bestämma. Sammanträde må ej uppskjutas längre än fjorton dagar. Till fortsatt sammanträde erfordras icke särskild kallelse till delegerade och suppleanter, som varit närvarande vid beslutets fattande. Däremot skola frånvarande delegerade och suppleanter av ordföranden i konsistorium underrättas om sammanträdets fortsättande. Suppleant, som i delegerads ställe deltagit i behandling av ärende, skall, där ärendets behandling uppskjutes, om möjligt fortfarande deltaga däri.

§ 7. 40 §.

Församlingsdelegerade välja inom sig ordförande.

Beslut fattas genom öppen omröstning. I fråga om beviljande av nya eller

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

ökade avgifter eller besvär erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster. I annan fråga bestämmes utgången genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, blir den mening beslut, som ordföranden biträder.

§ 8.

Vid församlingsdelegerades sammanträde föres protokoll av sekreteraren hos konsistorium.

Protokollet skall upptaga, jämte de närvarandes namn, överläggningsämnet och beslutet.

Justering av protokollet verkställes senast fjorton dagar efter sammanträdet å tid, som ordföranden bestämmer och vid sammanträdet tillkännagiver, av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av delegerade utsedda närvarande delegerade. Justering må ock verkställas av delegerade antingen genast eller vid sammanträde senast fjorton dagar därefter, varom vid tillfället underrättelse meddelas. Protokollet underskrives, med anteckning om justeringen, av ordföranden och de utsedda justeringsmännen eller, där justeringen verkställts av delegerade, minst två vid sammanträdet närvarande delegerade.

Sedan protokollet justerats, skall tillkännagivande om beslutet anslås vid konsistoriums expedition. Tillkännagivandet, vilket tillika skall innehålla uppgift å dagen, då detsamma anslagits, skall även dels tillställas församlingarnas kyrkoherdar för att anslås vid pastorsexpeditionerna dels ock införas i den tidning, vari överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas, så ock i minst två andra av huvudstadens dagliga tidningar.

Om beslutet skall ock myndighet, som begärt ärendets handläggning av församlingarna, erhålla underrättelse.

§ 9.

Med avseende å församlingsdelegerade och deras ordförande skall vad i *kap. 2 §§ 20 och 22* är stadgat beträffande kyrkofullmäktige och deras ordförande äga motsvarande tillämpning.

§ 10.

Angår kyrklig angelägenhet allenast några av huvudstadens församlingar, skall, därest församlingarna vid frågans behandling å kyrkofullmäktigsammanträde stanna i olika beslut, frågan avgöras vid sammanträde med delegerade från dessa församlingar. Därvid skall

41 §.

Med avseende å församlingsdelegerade och deras ordförande skall vad i *25 och 27 §§* är stadgat beträffande kyrkofullmäktige och deras ordförande äga motsvarande tillämpning.

43 §.

Angår kyrklig angelägenhet allenast några av huvudstadens församlingar, skall, därest församlingarna vid frågans behandling å kyrkofullmäktigsammanträde stanna i olika beslut, frågan avgöras vid sammanträde med delegerade från dessa församlingar. Därvid skall

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
vad i *§§ 1—9* är stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.	vad i *34—42 §§* är stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.
***Kap. 5.* Om kyrkoråd och skolråd.**	***5 kap.* Om kyrkoråd och skolråd.**
§ 1.	*44 §.*
I varje församling skall finnas ett kyrkoråd och ett skolråd. *Kyrkoråd och skolråd må, där det lämpligen låter sig göra, förenas till ett gemensamt kyrko- och skolråd.*	I varje församling skall finnas ett kyrkoråd och ett skolråd.
Där församling finner det *lämpligt*, må för förvaltningen och vården av församlingsbibliotek utses särskild biblioteksstyrelse. Beträffande sådan styrelse skall, i den mån ej annat är föreskrivet, i tillämpliga delar gälla vad i denna lag är stadgat angående skolråd.	Där församling finner det *erforderligt*, må för förvaltningen och vården av församlingsbibliotek utses särskild biblioteksstyrelse. Beträffande sådan styrelse skall, i den mån ej annat är föreskrivet, i tillämpliga delar gälla vad i denna lag är stadgat angående skolråd.
§ 2.	*45 §.*
Kyrkorådet tillkommer att:	*Kyrkorådet* tillkommer att:
a) i avseende på religionens och sedernas vård vaka över efterlevnaden av därom gällande författningar;	
b) upptaga frågor om oordning och oskick vid gudstjänsten;	
c) vaka över att *spridande av vilseförande läror må*, såvitt möjligt är, *förekommas samt* kyrklig tvedräkt och söndring förhindras;	c) vaka över att kyrklig tvedräkt och söndring såvitt möjligt förhindras;
d) tillsätta och avskeda andra kyrkobetjänte än organist, kyrkosångare och klockare;	
e) vårda församlingens för kyrkliga ändamål avsedda egendom och handhava de medel, som skola användas för nämnda ändamål;	
f) i alla frågor, som angå församlingens egendom eller eljest dess gemensamma rätt, bevaka och utföra församlingens talan vid alla tillfällen, då icke särskilt ombud av församlingen förordnats för sådant ändamål; samt	
g) även i övrigt ombesörja kyrkans angelägenheter.	
Skolrådet tillhör att:	*Skolrådet* tillhör att:
a) utöva den vård av och befattning med folkskolan, som enligt gällande författningar tillkommer skolrådet;	
b) handhava förvaltningen och vården av församlingsbibliotek; samt	
c) även i övrigt förvalta egendom och medel, som stå under skolrådets vård.	

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Såväl *kyrkorådet som skolrådet* åligger, i vad på vartderas särskilda befattning ankommer, därjämte att:

(Utskottets förslag.)

Såväl *kyrkorådet som skolrådet* åligger, i vad på vartderas särskilda befattning ankommer, därjämte att:

a) ombesörja verkställigheten av kyrkofullmäktiges och församlingsdelegerades beslut, i den mån ej sådan verkställighet uppdragits åt särskilt därtill utsedda styrelser, nämnder eller personer;

b) hava överinseendet över för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda styrelsers, nämnders eller personers förvaltning;

c) till kyrkofullmäktige eller kyrkostämman göra de framställningar eller förslag, som av omständigheterna påkallas;

d) verkställa beredning av ärenden, som skola förekomma till behandling hos kyrkofullmäktige eller å kyrkostämma samt

e) avgiva infordrade betänkanden i församlingens angelägenheter.

Finnes biblioteksstyrelse, tillkommer det den att handhava förvaltningen och vården av församlingsbibliotek.

§ 3.

46 §.

Kyrkorådet må i frågor, som röra religionens och sedernas vård, genom allvarliga föreställningar och varningar söka förmå den felande till bättring. Låter sig den felande därigenom icke rättas, äger kyrkorådet att efter sakens beskaffenhet vidtaga den ytterligare åtgärd, som överensstämmer med lag och författningar.

Kallas någon, som är boende eller uppehåller sig inom församlingen, till inställelse inför kyrkorådet för att höras i ordnings- eller sedlighetsmål, som är beroende på rådets omvårdnad, är han pliktig att hörsamma kallelsen, såvida han minst fyra dagar förut erhållit del därav. Utebliver han utan laga förfall, äger rådet fälla honom att böta fem kronor till kyrkokassan och genom vite tillhålla honom att inställa sig. I fall av tredska äger rådet fälla honom till vitet samt förelägga högre vite. Vitena må dock tillsammans ej överstiga trettio kronor. Kan den tredskande ändå ej förmås till inställelse, äger rådet erhålla handräckning hos polismyndigheten.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 4.

(Utskottets förslag.)

47 §.

Ledamöter i kyrkorådet och skolrådet väljas av kyrkofullmäktige till det antal, som fullmäktige finna lämpligt med hänsyn till församlingens vidd och folkmängd. Antalet ledamöter må dock, ordföranden inberäknad, icke vara under fem eller över elva. Jämte ledamöterna må utses suppleanter till det antal, som finnes lämpligt. Sker ej valet proportionellt, skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

§ 5.

Till ledamot i kyrkorådet eller skolrådet må väljas endast den som är röstberättigad vid val av kyrkofullmäktige samt boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder ävensom *visat intresse*, då fråga är om ledamot i kyrkorådet, *att* främja *det kyrkliga* församlingslivet samt, då fråga är om ledamot av skolrådet, *att* befordra skolväsendet. I avseende å obehörighet att vara ledamot i kyrkorådet eller skolrådet samt rätt till avsägelse från sådant uppdrag skall i övrigt vad i *kap. 2 § 4* är stadgat om kyrkofullmäktig äga motsvarande tillämpning.

48 §.

Till ledamot i kyrkorådet eller skolrådet må väljas endast den som är röstberättigad vid val av kyrkofullmäktige samt boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder ävensom *kan anses vilja*, då fråga är om ledamot i kyrkorådet, främja församlingslivet samt, då fråga är om ledamot av skolrådet, befordra skolväsendet. I avseende å obehörighet att vara ledamot i kyrkorådet eller skolrådet samt rätt till avsägelse från sådant uppdrag skall i övrigt vad i 8 § är stadgat om kyrkofullmäktig äga motsvarande tillämpning.

Vad om ledamot i kyrkorådet eller skolrådet är stadgat gäller ock om suppleant.

§ 6.

Ledamöter och suppleanter i kyrkorådet och skolrådet väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skedde. Valet skall förrättas före utgången av november månad året näst efter det, då allmänna val av kyrkofullmäktige ägde rum.

Avgår ledamot, som utsetts vid proportionellt val, under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, inkallas till ledamot den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen bör inträda; den sålunda inkallade tjänstgör under den tid, som återstått för den avgångne. Avgår annan vald ledamot, anställes fyllnadsval för den återstående delen av tjänstgöringstiden. Sådant val bör, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, äga rum å andra ordinarie kyrkofullmäktigsammanträdet under året.

§ 7.

Mom. 1. Ordförande i kyrkorådet *och skolrådet* är kyrkoherden eller den

50 §.

1 mom. Ordförande i kyrkorådet är kyrkoherden eller den hans ämbete

(Kungl. Maj:ts förslag.)

hans ämbete förvaltar eller den präst inom församlingen, som kyrkoherden därtill förordnar.

Skolrådet väljer inom sig för varje år en vice ordförande.

Biblioteksstyrelse utser inom sig för varje år ordförande och vice ordförande.

Mom. 2. Är ordföranden i kyrkorådet hindrad att inställa sig vid rådets sammanträde, äger rådet utse en annan ledamot att för tillfället föra ordet.

Vad sålunda stadgas gäller ock för skolrådet, då både ordföranden och vice ordföranden äro hindrade att inställa sig.

(Utskottets förslag.)

förvaltar eller den präst inom församlingen, som kyrkoherden därtill förordnar.

Är ordföranden i kyrkorådet hindrad att inställa sig vid rådets sammanträde, äger rådet utse en annan ledamot att för tillfället föra ordet.

2 mom. Skolrådet väljer inom sig för varje år en ordförande och en vice ordförande. Till ordförande må dock kunna utses kyrkoherden, ändå att han icke är ledamot av rådet.

Äro både ordföranden och vice ordföranden i skolrådet hindrade att inställa sig vid rådets sammanträde, äger rådet utse en ledamot att för tillfället föra ordet.

§ 8.

Kyrkorådet och skolrådet sammanträda på ordförandens kallelse så ofta han finner det nödigt eller minst halva antalet ledamöter gör framställning därom.

51 §.

Kyrkorådet och skolrådet sammanträda på ordförandens kallelse så ofta han finner det nödigt eller minst halva antalet ledamöter *för uppgivet ärende* gör framställning därom.

§ 9.

Suppleanterna böra i den vid valet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring, i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ej ännu kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

52 §.

Suppleanterna *i kyrkorådet och skolrådet* böra i den vid valet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring, i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ej ännu kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

Suppleant vare obetaget att även eljest närvara vid rådets sammanträden.

§ 10.

Kyrkorådet eller skolrådet må ej handlägga ärende, såvida icke flera än hälften av ledamöterna, ordföranden inberäknad, äro tillstädes.

Ledamot i kyrkorådet eller till tjänstgöring kallad suppleant, som utan anmält, av rådet godkänt hinder av-

53 §.

Ledamot i kyrkorådet eller till tjänstgöring kallad suppleant, som utan anmält, av rådet godkänt hinder av-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

håller sig från sammanträde, skall böta till kyrkokassan *fem* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

(Utskottets förslag.)

håller sig från sammanträde, skall böta till kyrkokassan *två* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

Vad sålunda stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om ledamot eller till tjänstgöring kallad suppleant i skolrådet; dock skola böterna tillfalla skolkassan.

§ 11.

Med avseende å kyrkorådet och skolrådet skall vad i *kap. 2 § 17 mom. 1* är stadgat för kyrkofullmäktige äga motsvarande tillämpning; dock skall, *där omröstning begäres, den* alltid ske öppet.

54 §.

Med avseende å kyrkorådet och skolrådet skall vad i *21 § 1 mom.* är stadgat för kyrkofullmäktige äga motsvarande tillämpning; dock skall *omröstning, där sådan begäres, utom vid val och tillsättande av tjänstebefattning* alltid ske öppet.

Vid skolrådets sammanträden äger kyrkorådets ordförande, ändå att han icke är ledamot av skolrådet, att yttra sig och framställa förslag men ej att deltaga i besluten.

§ 12.

55 §.

Vid kyrkorådets sammanträde skall protokoll under ordförandens inseende föras av kyrkonotarien eller, vid förfall för honom, av annan därtill av ordföranden utsedd person. På skolrådet ankommer att bestämma, av vem protokollföringen vid rådets sammanträde skall besörjas.

Justering av protokollet verkställes av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av rådet utsedda närvarande ledamöter. Justering må ock verkställas av rådet antingen genast eller vid nästa sammanträde.

Sedan protokollet justerats, skall en förteckning över de vid sammanträdet fattade besluten anslås vid församlingens pastorsexpedition. Förteckningen, vilken tillika skall innehålla uppgift å dagen, då densamma anslagits, skall även införas i den tidning, vari överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas, så ock i minst två andra av huvudstadens dagliga tidningar.

Envar äger att taga avskrift av kyrkorådets eller skolrådets protokoll och att utan avgift få avskriftens riktighet bestyrkt.

§ 13.

56 §.

Kyrkorådets skriftväxling ombesörjes under ordförandens inseende av kyrkonotarien eller, vid förfall för honom, av annan därtill av ordföranden utsedd person. Ordföranden åligger att mottaga alla till rådet ställda framställningar, tillse att räkenskaper föras i enlighet med givna föreskrifter, vårda rådets handlingar och låta hålla register över dem.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

För skolrådets ordförande gälla enahanda föreskrifter. Dock tillkommer det rådet att bestämma, av vem dess skriftväxling skall besörjas.

§ 14. *57 §.*

Kyrkvärdar väljas av kyrkorådet bland dess ledamöter för den tid de blivit invalda i rådet.

58 §.

Penningar eller värdehandlingar, som för församlingens räkning innehavas av kyrkorådet eller skolrådet, skola så förvaras, att de icke sammanblandas med andra penningar eller värdehandlingar.

Penningmedel, som ej erfordras för verkställande av nära förestående utbetalningar, skola för församlingens räkning insättas hos bank eller å postgirokonto.

59 §.

Envar ledamot av kyrkorådet eller skolrådet ansvarar gemensamt med de övriga för de medel rådet har under sin förvaltning ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet.

§ 15.

Om kyrkorådets och skolrådets befattning med uppgörande av förslag till utgifts- och inkomststat samt om revision och meddelande av ansvarsfrihet sägs i *kap. 6.*

60 §.

Om kyrkorådets och skolrådets befattning med uppgörande av förslag till utgifts- och inkomststat samt om revision och meddelande av ansvarsfrihet sägs i *6 kap.*

Beträffande vård av kyrka och kyrkoegendom samt av medel, som stå under konsistoriums inseende, ävensom i fråga om föryttring av sådan egendom gäller vad särskilt är stadgat.

***Kap. 6.* Om avgifter och räkenskaper.**

***6 kap.* Om avgifter och räkenskaper.**

§ 1. *61 §.*

De avgifter, om vilka kyrkofullmäktige eller församlingsdelegerade besluta, skola utom i de fall, för vilka annorlunda är i lag eller författning föreskrivet,

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

utgå på sätt om täckande av kommunens skattebehov är stadgat i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

Den som är medlem av icke territoriell församling är icke skyldig att erlägga avgift till kyrka eller prästerskap i den territoriella församling, där han är mantalsskriven.

Angående den lindring i skattskyldigheten till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjänte, som tillkommer vissa främmande trosbekännare, är särskilt stadgat.

§ 2. *62 §.*

Utgifts- och inkomststat skall årligen upprättas för det nästföljande kalenderåret, särskilt för kyrkan samt särskilt för skolan, såvitt angår församlingen enskilt, och församlingsbibliotek. Finnes biblioteksstyrelse, skall utgifts- och inkomststat upprättas särskilt för församlingsbiblioteket.

Å utgiftssidan i stat, som nu sagts, skola upptagas:

a) det löpande årets beräknade brist;

b) de belopp i kapital eller ränta, varmed församlingens skulder under det nästföljande året förfalla till betalning;

c) de anslag, som tidigare beslutats för nästföljande år, så ock de anslag, som beslutats i samband med statens fastställande, däribland även ett anslag för oförutsedda behov.

Statens inkomstsida skall upptaga:

a) det löpande årets beräknade behållning;

b) de inkomster, som i anledning av tidigare fattade beslut eller på annan grund kunna påräknas under det nästföljande året, så ock det belopp, som ytterligare skall anskaffas, ävensom sättet för dess anskaffande.

Församling må i stället för det löpande årets beräknade brist eller behållning upptaga det belopp, vartill nästföregående års brist eller behållning enligt avslutade räkenskaper uppgått.

§ 3. *63 §.*

Förslag till utgifts- och inkomststater skola uppgöras för kyrkan av kyrkorådet samt för skolan och församlingsbibliotek av skolrådet. Finnes biblioteksstyrelse, åligger det sådan styrelse att uppgöra statförslag i vad på styrelsens befattning ankommer.

Statförslagen skola upptagas till granskning och fastställelse vid det ordinarie kyrkofullmäktigsammanträde, som hålles före november månads utgång. Därvid skola de anslag, som först då föreslås till beviljande, samt därmed sammanhängande frågor särskilt bliva föremål för överläggning och avgörande.

§ 4. *64 §.*

Vad kyrkofullmäktige eller församlingsdelegerade beslutat till uttaxering skall, allt efter ändamålets beskaffenhet, genom kyrkorådet, skolrådet eller

(Kungl. Maj:ts förslag.)

biblioteksstyrelse delgivas överståthållarämbetet, vilket det åligger att verkställa debitering och uppbörd av dessa avgifter samt att avlämna medlen till kyrkorådet, skolrådet eller biblioteksstyrelsen.

Där till följd av särskilda förhållanden annan ordning för uppbördens verkställande finnes vara lämplig eller nödig, må kyrkofullmäktige besluta därom.

Vid indrivandet av utskylder, vilka icke blivit inom föreskriven tid erlagda, uttages därutöver en avgift, *beräknad efter* tre öre å varje full krona av *slutsumman å de utskylder, som skola erläggas vid uppbördsstämman, då nämnda slutsumma ej överstiger tjugufem kronor,* dock ej mindre än tjugufem öre, *och efter sex öre å berörda slutsumma, när denna överstiger tjugufem kronor. Verkställes indrivningen gemensamt beträffande utskylder, som här avses, och utskylder till staden, skall vad nu stadgats äga tillämpning å de sammanlagda utskylderna.* Denna ersättning skall, då indrivningen sker i Stockholm, ingå till stadskassan men eljest tillfalla den som verkställer indrivningen.

(Utskottets förslag.)

Vid indrivandet av utskylder, vilka icke blivit inom föreskriven tid erlagda, uttages därutöver en avgift *av* tre öre å varje full krona av *de resterande utskyldernas belopp,* dock ej mindre än tjugufem öre. Denna ersättning skall, då indrivningen sker i Stockholm, ingå till stadskassan men eljest tillfalla den som verkställer indrivningen.

§ 5. *65 §.*

Av kyrkofullmäktige skola årligen utses två eller flera revisorer samt lika många suppleanter för granskning av det nästföljande årets förvaltning.

Den, vilken såsom ledamot av kyrkorådet eller skolrådet eller eljest är redovisningsskyldig till församlingen, må icke väljas till revisor eller revisorssuppleant för granskning av förvaltning, för vilken han har att redovisa, ej heller deltaga i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan förvaltning eller i beslut med anledning av granskningen.

Revisorerna äga att när som helst inventera församlingens kassor och övriga tillgångar samt taga del av räkenskaper och andra handlingar, som beröra förvaltningen.

§ 6. *66 §.*

Det åligger kyrkorådet och skolrådet ävensom biblioteksstyrelse att i enlighet med givna föreskrifter föra räkenskaper över sin förvaltning och avsluta

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
dem för kalenderår. Räkenskaperna skola årligen senast den 1 mars hållas tillgängliga för revisorerna.	
§ 7.	*67 §.*
Revisionsberättelsen skall senast den 1 april avlämnas till kyrkofullmäktiges ordförande, som över framställda anmärkningar infordrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning å det ordinarie kyrkofullmäktigsammanträde, som hålles före utgången av maj månad.	Revisionsberättelsen skall senast den 1 april avlämnas till kyrkofullmäktiges ordförande, som över framställda anmärkningar infordrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning *och avgörande* å det ordinarie kyrkofullmäktigsammanträde, som hålles före utgången av maj månad.
§ 8.	*68 §.*

På beslut av kyrkofullmäktige ankommer, huruvida framställd anmärkning skall förfalla och ansvarsfrihet för förvaltningen meddelas eller laga åtgärd för bevarande av församlingens rätt skall vidtagas. Anställes ej talan å den förvaltning revisionsberättelsen avser inom ett år från det berättelsen framlades å kyrkofullmäktigsammanträde, skall så anses, som om ansvarsfrihet blivit beviljad. Utan hinder av att ansvarsfrihet beviljats må talan föras på grund av brottslig handling, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handlingen.

***Kap. 7.* Om underställning och besvär.**	***7 kap.* Om underställning och besvär.**
§ 1.	*69 §.*

För att vinna bindande kraft skola kyrkofullmäktiges beslut underställas Konungens prövning och fastställelse, då de angå:

a) avhändande eller pantförskrivning av sådan församlingen tillhörig fastighet, som utan att räknas till kyrkoegendom för något dess gemensamma nytta avseende ändamål tillfallit församlingen genom gåva eller testamente, ävensom överenskommelse, som medför ändring i någon församlingens rättighet till sådan fastighet;

b) upptagande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, dock att underställning icke erfordras, där ej i följd av beslutet sammanlagda beloppet av församlingens utan underställning skedda upplåning överstiger hälften av den summa, som för det sistförflutna kalenderåret beslutits skola i församlingen anskaffas genom uttaxering; eller

c) utgifter, som erfordra uttaxering under längre tid än fem år.

Beslut, som skall underställas Konungens prövning, skall insändas till överståthållarämbetet, vilket det åligger att överlämna handlingarna jämte eget yttrande till Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 2.

Överståthållarämbetets godkännande erfordras för att giva gällande kraft åt beslut rörande arvode enligt *kap. 2 § 18 andra stycket.*

Samtliga av församlingen för ett och samma kalenderår fattade beslut *av beskaffenhet, som nyss sagts,* skola samtidigt och senast under det år besluten avse underställas överståthållarämbetets prövning, vid äventyr att beslut, såvida ej särskilda omständigheter anses böra föranleda undantag, icke vinner godkännande. Till ledning vid prövningen av dessa beslut skall tillgång beredas överståthållarämbetet till tablå över församlingens ekonomiska ställning det år besluten avse.

(Utskottets förslag.)

70 §.

Överståthållarämbetets godkännande erfordras för att giva gällande kraft åt beslut rörande arvode enligt *23 § andra stycket där beslutet ej allenast innefattar förnyande av dylikt för nästföregående år fattat, lagligen gällande beslut.*

Samtliga av församlingen för ett och samma kalenderår fattade beslut, *därå fastställelse erfordras,* skola samtidigt och senast under det år besluten avse underställas överståthållarämbetets prövning, vid äventyr att beslut, såvida ej särskilda omständigheter anses böra föranleda undantag, icke vinner godkännande. Till ledning vid prövningen av dessa beslut skall tillgång beredas överståthållarämbetet till tablå över församlingens ekonomiska ställning det år besluten avse.

Underställt beslut skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därför uppgivas.

Över vägrad fastställelse må församlingen föra klagan hos Konungen.

§ 3.

71 §.

Medlem av församling, som ej nöjes åt kyrkofullmäktiges beslut, äger att söka rättelse däri genom besvär, om beslutet

icke tillkommit i laga ordning,

står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller

kränker hans enskilda rätt eller eljest vilar på orättvis grund.

Besvären skola, jämte det överklagade beslutet, före klockan tolv å fjortonde dagen efter den, då förteckning, däri beslutet upptagits, anslogs vid pastorsexpeditionen, dagen då det skedde likväl oräknad, ingivas i mål, som avses *i kap. 1 § 2 a)—d) och f)* ävensom i mål rörande val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd, skolråd och biblioteksstyrelse samt mål

Besvären skola, jämte det överklagade beslutet, före klockan tolv å fjortonde dagen efter den, då förteckning, däri beslutet upptagits, anslogs vid pastorsexpeditionen, dagen då det skedde likväl oräknad, ingivas i mål, som avses i *2 § a), b), d), h) och l),* ävensom i mål rörande val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd, skolråd och biblioteksstyrelse samt mål

(Kungl. Maj:ts förslag.)

rörande granskning av sådant råds eller sådan styrelses räkenskaper till konsistorium och i andra mål till överståthållarämbetet. Det åligger klaganden därjämte såväl att vid besvären foga bevis om dagen, då förteckningen anslogs, som ock att inom en vecka efter det tiden för besvärens inlämnande utgått till kyrkofullmäktiges ordförande ingiva diariibevis över att han besvärat sig.

(Utskottets förslag.)

rörande granskning av sådant råds eller sådan styrelses räkenskaper till konsistorium och i andra mål till överståthållarämbetet. Det åligger klaganden därjämte såväl att vid besvären foga bevis om dagen, då förteckningen anslogs, som ock att inom en vecka efter det tiden för besvärens inlämnande utgått till kyrkofullmäktiges ordförande ingiva diariibevis över att han besvärat sig.

Försummar klaganden något av vad sålunda föreskrivits, må beslutet gå i verkställighet.

Överståthållarämbetet och konsistorium böra giva varandra del av besvären, när ärendet kan anses höra till gemensam behandling.

§ 4. *72 §.*

Gå besvären ut därpå, att beslutet icke tillkommit i laga ordning, eller att det står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, äger den prövande myndigheten, där besvären finnas böra godkännas, att förbjuda beslutets verkställighet.

Grundas besvären därpå, att klagandens enskilda rätt blivit genom beslutet kränkt, och bliva besvären godkända, gäller rättelsen till förmån för den som klagat, men står beslutet i övrigt fast, utan så är att det finnes strida mot allmän lag eller författning eller eljest vila på orättvis grund, då den prövande myndigheten må förordna om upphävande av beslutet i dess helhet.

§ 5. *73 §.*

I avseende å tid och sätt för sökande av ändring i utslag, som meddelats av överståthållarämbetet eller konsistorium, gäller efter varje måls beskaffenhet vad särskilt är stadgat.

§ 6.

Vad i *§§ 1—5* är stadgat om kyrkofullmäktiges beslut skall i tillämpliga delar gälla beträffande beslut av kyrkostämma eller församlingsdelegerade. Tiden för anförande av besvär över församlingsdelegerades beslut skall räknas från dagen, då förteckning, däri beslutet upptagits, anslogs vid konsistoriums expedition.

74 §.

Vad i *69—73 §§* är stadgat om kyrkofullmäktiges beslut skall i tillämpliga delar gälla beträffande beslut av kyrkostämma eller församlingsdelegerade. Tiden för anförande av besvär över församlingsdelegerades beslut skall räknas från dagen, då förteckning, däri beslutet upptagits, anslogs vid konsistoriums expedition.

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
§ 7.	*75 §.*
För besvärs anförande mot beslut av kyrkoråd eller skolråd i sådana mål och ärenden, vilka rådet på grund av föreskrifter i särskilda författningar har att handlägga, gäller vad i dessa författningar för varje fall finnes stadgat.	
I övrigt skall, där medlem av församling ej nöjes åt kyrkorådets eller skolrådets beslut, som icke är av rent förberedande eller verkställande art, vad i *§§ 3—5* är stadgat äga motsvarande tillämpning. Där beslutet rör uteslutande enskild persons förhållande, skall dock tiden för talans fullföljande räknas från den dag, då beslutet genom utdrag av protokollet delgavs klaganden.	I övrigt skall, där medlem av församling ej nöjes åt kyrkorådets eller skolrådets beslut, som icke är av rent förberedande eller verkställande art, vad i *71—73 §§* är stadgat äga motsvarande tillämpning. Där beslutet rör uteslutande enskild persons förhållande, skall dock tiden för talans fullföljande räknas från den dag, då beslutet genom utdrag av protokollet delgavs klaganden.
Utan hinder av förd klagan må beslutet gå i verkställighet, där icke den prövande myndigheten annorledes förordnar.	

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Sundberg, Larsén, Granström,* greve *Lagerbjelke, K. A. S. Nylander, Gustafson* i Kasenberg, *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Laurén, Lindmark, Olsson* i Mora, *Fast, Källman, Wallerius* och *Weijne.*

---

c) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till lag om skolstyrelse i vissa kommuner ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte i anledning av sagda förslag samt motionerna I: 291 och II: 449 för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Lag
om
skolstyrelse i vissa kommuner.

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

I lands- eller stadskommun, som sammanfaller med skoldistrikt, *må,* där kommunal- eller stadsfullmäktige finnas, folk- och fortsättningsskoleväsendet utgöra en för kommunen gemensam angelägenhet, vilken kommunen såsom sådan har att vårda. *Förordnande härom meddelas av Konungen efter framställning av kommunal- eller stadsfullmäktige eller av kyrkostämma eller, där kyrkofullmäktige finnas, av dessa.*

§ 2.

Har förordnande meddelats enligt § 1, skola kommunens kostnader för folk- och fortsättningsskoleväsendet beslutas och utgöras på sätt om kommunalutskylder är stadgat. Skoldistrikt äger dock enligt gällande folkskolestadga att såsom bidrag till kostnaderna för skolväsendet upptaga särskild avgift av envar, som erlägger mantalspenningar.

§ 3.

Folkundervisningen i kommun, *beträffande vilken förordnande meddelats enligt § 1,* ordnas enligt bestämmelser, som utfärdas av Konungen.

(Utskottets förslag.)

1 §.

I lands- eller stadskommun, som sammanfaller med skoldistrikt, *skall,* där kommunal- eller stadsfullmäktige finnas, folk- och fortsättningsskoleväsendet utgöra en för kommunen gemensam angelägenhet, vilken kommunen såsom sådan har att vårda.

För Stockholms stad gäller vad särskilt är stadgat.

2 §.

I kommun, som avses i 1 § skola kommunens kostnader för folk- och fortsättningsskoleväsendet beslutas och utgöras på sätt om kommunalutskylder är stadgat. Skoldistrikt äger dock enligt gällande folkskolestadga att såsom bidrag till kostnaderna för skolväsendet upptaga särskild avgift av envar, som erlägger mantalspenningar.

3 §.

Folkundervisningen i kommun, *som avses i 1 §,* ordnas enligt bestämmelser, som utfärdas av Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 4.

I kommun, *beträffande vilken förordnande meddelats enligt § 1,* handhaves förvaltningen och vården av folk- och fortsättningsskoleväsendet av en folkskolestyrelse.

(Utskottets förslag.)

4 §.

I kommun, *som avses i 1 §,* handhaves förvaltningen och vården av folk- och fortsättningsskoleväsendet av en folkskolestyrelse.

För förvaltningen och vården av fortsättningsskolan må, där kommunen finner det vara till fördel för skolväsendet, utses särskild fortsättningsskolestyrelse.

Beträffande fortsättningsskolestyrelse skall, i den mån ej annat är föreskrivet, i tillämpliga delar gälla vad i denna lag är stadgat angående folkskolestyrelse.

§ 5.

5 §.

Folkskolestyrelsen tillkommer, såvitt angår folk- och fortsättningsskoleväsendet, att:

a) i enlighet med gällande författningar och reglementen ordna och med uppmärksamhet följa undervisningen;

b) utöva den ekonomiska förvaltningen ävensom hava tillsyn över lokaler, som upplåtits för undervisningen och dithörande anstalter;

c) tillsätta och avskeda lärare samt tjänstebiträden, vilka ställts till styrelsens förfogande; dock skall i fråga om tillsättande av lärarbefattning, med vilken är förenad organist- eller klockarsyssla eller båda dessa sysslor eller kyrkosångarbefattning, gälla vad särskilt är stadgat;

d) ombesörja verkställigheten av kommunal- eller stadsfullmäktiges beslut, i den mån ej sådan verkställighet uppdragits åt särskilt därtill utsedda styrelser, nämnder eller personer;

e) till kommunal- eller stadsfullmäktige göra de framställningar eller förslag, som av omständigheterna påkallas; samt

f) verkställa beredning av ärenden, som skola förekomma till behandling hos kommunal- eller stadsfullmäktige.

Finnes fortsättningsskolestyrelse, tillkommer det denna att handhava förvaltningen och vården av fortsättningsskolan.

§ 6.

6 §.

Det åligger folkskolestyrelsen att årligen före den 15 september till kommunal- eller stadsfullmäktige avgiva ett förslag till utgifts- och inkomststat rörande folk- och fortsättningsskoleväsendet för det nästföljande kalenderåret. Finnes fortsättningsskolestyrelse, åligger det denna att uppgöra statförslag rörande fortsättningsskoleväsendet.

I statförslaget skola upptagas de utgifter, som redan äro beslutade att utgå under det nästföljande året, samt de, vilka folkskolestyrelsen eller fortsättningsskolestyrelsen anser därutöver erforderliga, ävensom de inkomster, som för det nästföljande året äro eller anses vara att påräkna.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 7.

Folkskolestyrelsen utgöres i landskommun av kyrkoherden i det pastorat, till vilket kommunen hör, eller, där kommunen tillhör mer än ett pastorat, kyrkoherden i det pastorat, som domkapitlet bestämmer, samt ett av kommunalfullmäktige bestämt, jämnt antal ledamöter, minst fyra och högst tjugu, utsedda till hälften av kommunalfullmäktige och till hälften av kyrkostämman eller, där kyrkofullmäktige finnas, av dessa. Omfattar kommun flera församlingar eller delar av församlingar, skall halva antalet ledamöter utses av kyrkostämmorna eller kyrkofullmäktige i dessa församlingar enligt den fördelning mellan dem, som domkapitlet bestämmer.

I stadskommun utgöres folkskolestyrelsen, där ej Konungen annorlunda förordnat, av kyrkoherden i stadsförsamlingen eller, där i staden finnas flera församlingar med särskilda kyrkoherdar, den bland dessa, som domkapitlet bestämmer, samt ett av stadsfullmäktige bestämt, jämnt antal ledamöter, minst åtta och högst tjugu, utsedda till hälften av stadsfullmäktige och till hälften av kyrkostämman eller, där kyrkofullmäktige finnas, av dessa. Finnas i staden flera församlingar, skall halva antalet ledamöter utses av kyrkostämmorna eller kyrkofullmäktige i församlingarna enligt den fördelning mellan dem, som domkapitlet bestämmer.

(Utskottets förslag.)

7 §.

Ledamöter i folkskolestyrelsen väljas av kommunal- eller stadsfullmäktige till det antal, som fullmäktige finna lämpligt med hänsyn till kommunens vidd och folkmängd. Antalet ledamöter må dock icke vara under fem eller över tjuguen.

Ledamöter i fortsättningsskolestyrelse utses till det antal, som kommunal- eller stadsfullmäktige finna lämpligt. Ledamöterna utses av kommunal- eller stadsfullmäktige och folkskolestyrelsen sålunda, att fullmäktige välja det antal ledamöter, som är närmast under hälften, och folkskolestyrelsen övriga ledamöter.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Jämte ledamöter i folkskolestyrelse och fortsättningsskolestyrelse må på enahanda sätt utses suppleanter till det antal, som finnes lämpligt. Sker ej valet proportionellt, skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

§ 8.

Till *vald* ledamot i folkskolestyrelsen må utses endast den som är röstberättigad vid kommunal- eller stadsfullmäktigval *eller, vad angår ledamot, som utses av kyrkostämma eller kyrkofullmäktige, äger rösträtt å kyrkostämma, ävensom* uppnått tjugufem års ålder *och visat intresse att befordra skolväsendet.*

8 §.

Till ledamot i folkskolestyrelsen må utses endast den som är röstberättigad vid kommunal- eller stadsfullmäktigval *och* uppnått tjugufem års ålder *samt kan anses vilja befordra skolväsendet.*

Ledamot i folkskolestyrelsen kan ej den vara, som:

a) är omyndig;

b) är i konkurstillstånd;

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Vad om ledamot i folkskolestyrelsen är stadgat gäller ock om suppleant.

Vid val av ledamöter i fortsättningsskolestyrelse skall tillses, att det praktiska arbetets intressen bliva i vederbörlig mån företrädda inom styrelsen.

§ 9.

Valda ledamöter och suppleanter i folkskolestyrelsen väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skedde. Valet skall förrättas i november eller december månad året näst efter det, då allmänna val av kommunal- och stadsfullmäktige ägde rum, och skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad

9 §.

Ledamöter och suppleanter i folkskolestyrelsen väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skedde. Valet skall förrättas i november eller december månad året näst efter det, då allmänna val av kommunal- och stadsfullmäktige ägde rum, och skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

Avgår ledamot, som utsetts vid proportionellt val, under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, inkallas till ledamot den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen bör inträda; den sålunda inkallade tjänstgör under den tid, som återstått för den avgångne. Avgår annan *vald* ledamot, anställes fyllnadsval för den återstående delen av tjänstgöringstiden.

§ 10.

Folkskolestyrelsen väljer inom sig för varje år ordförande och vice ordförande.

§ 11.

Sammanträde med folkskolestyrelsen hålles på ordförandens kallelse så ofta han finner det nödigt eller minst halva antalet ledamöter gör framställning därom.

§ 12.

Suppleanterna böra i den vid valet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring, i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ej ännu kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

(Utskottets förslag.)

Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

Avgår ledamot, som utsetts vid proportionellt val, under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, inkallas till ledamot den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen bör inträda; den sålunda inkallade tjänstgör under den tid, som återstått för den avgångne. Avgår annan ledamot, anställes fyllnadsval för den återstående delen av tjänstgöringstiden.

10 §.

Folkskolestyrelsen väljer inom sig för varje år *en* ordförande och *en* vice ordförande. *Till ordförande må dock kunna utses den kyrkoherde, som avses i 13 § sista stycket.*

11 §.

Sammanträde med folkskolestyrelsen hålles på ordförandens kallelse så ofta han finner det nödigt eller minst halva antalet ledamöter *för uppgivet ärende* gör framställning därom.

12 §.

Suppleanterna *i folkskolestyrelsen* böra i den vid valet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring, i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ej ännu kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

Suppleant vare obetaget att även eljest närvara vid styrelsens sammanträden.

§ 13. *13 §.*

Folkskolestyrelsen må ej handlägga ärende, såvida icke flera än hälften av ledamöterna äro tillstädes. Dock äger styrelsen att åt särskilda inom densamma

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

utsedda nämnder överlämna att enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av styrelsen, med dess rätt och befogenhet besluta i följande ärenden, nämligen:

a) beviljande av tjänstledighet åt och förordnande av vikarie för lärare;

b) tillämpning på enskilda fall av bestämmelser, antagna av styrelsen;

c) åtgärder enligt gällande folkskolestadga mot vanartade skolbarn samt tredskande föräldrar och målsmän; ävensom

d) mindre ärenden av ekonomisk natur.

Särskild nämnd skall bestå av minst fyra personer. För giltighet av nämnds beslut fordras, att minst tre av ledamöterna deltagit i beslutet och varit ense om detsamma. Av sådan nämnd vidtagen åtgärd skall anmälas för folkskolestyrelsen vid dess nästa sammanträde.

I överläggning och beslut om ärende, som rör kristendomsundervisningen, må icke deltaga främmande religionsbekännare eller den som anmält sig till utträde ur svenska kyrkan.

Vid sammanträde med folkskolestyrelsen eller med nämnd, som ovan sägs, äger kyrkoherden i det pastorat, till vilket kommunen hör, eller, där kommunen tillhör mer än ett pastorat, den bland kyrkoherderna i pastoraten, som domkapitlet bestämmer, ändå att han icke är ledamot av folkskolestyrelsen, att yttra sig och framställa förslag men ej att deltaga i besluten.

§ 14.

Inom folkskolestyrelsen sker omröstning öppet. Dock skall vid val *av ordförande och vice ordförande samt, där det äskas, vid annat val* omröstning verkställas med slutna sedlar. Utgången bestämmes genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men blir i övriga fall den mening beslut, som ordföranden biträder.

14 §.

Inom folkskolestyrelsen sker omröstning öppet. Dock skall vid val omröstning verkställas med slutna sedlar. Utgången bestämmes genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men blir i övriga fall den mening beslut, som ordföranden biträder. *Vid omröstning för tillsättande av tjänstebefattning skall förfaras såsom vid val.*

§ 15.

15 §.

Vid folkskolestyrelsens sammanträde skall ordföranden föra eller på sitt ansvar låta föra protokoll.

Justering av protokollet verkställes av ordföranden jämte minst två därtill

(Kungl. Maj:ts förslag.)

för varje gång av styrelsen utsedda närvarande ledamöter. Justering må ock verkställas av styrelsen antingen genast eller vid nästa sammanträde.

Sedan protokollet justerats, skall i *landskommun* tillkännagivande därom ske från predikstolen i kyrkan nästa sön- eller helgdag, då gudstjänst hålles, samt i *stadskommun* en förteckning över de vid sammanträdet fattade besluten och de beslut, som därvid anmälts enligt § *13* andra stycket, anslås hos styrelsen.

(Utskottets förslag.)

Sedan protokollet justerats, skall i *landskommun* tillkännagivande därom ske från predikstolen i kyrkan nästa sön- eller helgdag, då gudstjänst hålles, samt i *stadskommun* en förteckning över de vid sammanträdet fattade besluten och de beslut, som därvid anmälts enligt *13* § andra stycket, anslås hos styrelsen.

Envar äger att taga avskrift av folkskolestyrelsens protokoll och att utan avgift få avskriftens riktighet bestyrkt.

§ *16.*

16 §.

Ordföranden åligger att ombesörja folkskolestyrelsens skriftväxling, mottaga alla till styrelsen ställda framställningar, tillse att räkenskaper föras i enlighet med givna föreskrifter, vårda styrelsens handlingar och hålla register över dem.

§ *17.*

Folkskolestyrelsen utser för varje *år* inom eller utom sig en kassaförvaltare.

17 §.

Folkskolestyrelsen utser för varje *kalenderår* inom eller utom sig en kassaförvaltare.

§ *18.*

18 §.

Det åligger folkskolestyrelse i *landskommun* att före den 15 januari varje år till kommunalnämnden avlämna redovisning för de medel styrelsen under nästföregående kalenderår omhänderhaft.

I *stadskommun* skall folkskolestyrelse före den 1 mars varje år till drätselkammaren avlämna redovisning, som nyss nämnts.

Lämnad redovisning skall upptagas i kommunens allmänna räkenskaper och granskas tillika med dem.

§ *19.*

Angående fullföljd av talan mot folkskolestyrelses beslut gäller vad i lag eller författning finnes stadgat beträffande talan mot beslut av skolråd. Därvid skall tiden för talans fullföljande räknas, där beslutet rör uteslutande enskild persons förhållande, från den dag, då beslutet genom utdrag av protokollet delgavs klaganden, och i

19 §.

Angående fullföljd av talan mot folkskolestyrelses beslut gäller vad i lag eller författning finnes stadgat beträffande talan mot beslut av skolråd. Därvid skall tiden för talans fullföljande räknas, där beslutet rör uteslutande enskild persons förhållande, från den dag, då beslutet genom utdrag av protokollet delgavs klaganden, och i

(Kungl. Maj:ts förslag.)

annat fall i *landskommun* från den dag, då tillkännagivande om verkställd justering av det över beslutet förda protokollet enligt § *15* ägde rum, och i *stadskommun* från den dag, då förteckning, däri beslutet upptagits, anslogs hos styrelsen.

§ *20.*

Förordnande enligt § 1 skall träda i tillämpning från och med den 1 januari visst år efter det förordnandet meddelats.

Har förordnande meddelats, skall, såvitt Konungen ej annorlunda förordnat, kommunen omedelbart övertaga de rättigheter församlingen eller församlingarna hava till egendom och medel, som anslagits till eller användas för folk- och fortsättningsskoleväsendet, ävensom ikläda sig skyldighet att fullgöra de förbindelser i fråga härom, för vilka församlingen eller församlingarna häfta.

Val av ledamöter och suppleanter i folkskolestyrelsen skall förrättas, innan förordnande trätt i tillämpning. Tjänstgöringstiden för dem skall utgå den 31 december året näst efter det, då nästa gång allmänna val av kommunal- och stadsfullmäktige äga rum.

Räkenskaperna för folk- och fortsättningsskoleväsendet för året närmast före det, då förordnande trädde i tillämpning, skola granskas enligt dittills gällande bestämmelser.

Lärartjänst vid folkskola eller småskola, som är förklarad ledig, då förordnande träder i tillämpning, skall tillsättas i dittills stadgad ordning.

Angående dispositioner och testamentsanslag med avseende å folk- och fortsättningsskoleväsendet, vilka blivit

(Utskottets förslag.)

annat fall i *landskommun* från den dag, då tillkännagivande om verkställd justering av det över beslutet förda protokollet enligt *15* § ägde rum, och i *stadskommun* från den dag, då förteckning, däri beslutet upptagits, anslogs hos styrelsen.

20 §.

Lagen den 25 juni 1909 (nr 81 s. 1) angående folkskoleväsendet i vissa städer skall upphöra att gälla med utgången av år 1930.

21 §.

Beträffande kommun, för vilken lagen angående folkskoleväsendet i vissa städer på grund av därom meddelat förordnande är gällande, skall den nya lagen träda i kraft den 1 januari 1931.

Utgår i sådan kommun tjänstgöringstiden för ledamot eller suppleant i folkskolestyrelse tidigare än den 31 december 1930 må ny ledamot eller suppleant icke utses för längre tid än till utgången av nämnda år. Tjänstgöringstiden för ledamot eller suppleant, som före den 31 december 1930 utsetts för längre tid än till och med nämnda dag, så ock för självskriven ledamot skall utgå sagda dag.

Val av ledamöter och suppleanter i folkskolestyrelsen i kommun, som här avses, skall förrättas i januari månad 1931. Tjänstgöringstiden för dem skall utgå den 31 december 1935.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

eller bliva ställda under förvaltning av skolråd eller skolstyrelse, meddelas närmare föreskrifter av Konungen.

(Utskottets förslag.)

22 §.

Beträffande annan i 1 § avsedd kommun än i 21 § sägs skall denna lag träda i tillämpning den 1 januari det år Konungen bestämmer.

Från och med den 1 januari det år, som sålunda bestämts, skall, såvitt Konungen ej annorlunda förordnar, kommunen övertaga de rättigheter församlingen eller församlingarna hava till egendom och medel, som anslagits till eller användas för folk- och fortsättningsskoleväsendet, ävensom ikläda sig skyldighet att fullgöra de förbindelser i fråga härom, för vilka församlingen eller församlingarna häfta.

Val av ledamöter och suppleanter i folkskolestyrelsen skola i kommun, som här avses, med tillämpning av de nya bestämmelserna förrättas innan lagen träder i tillämpning beträffande kommunen. Tjänstgöringstiden för dem skall utgå den 31 december året näst efter det, då nästa gång allmänna val av kommunal- och stadsfullmäktige äga rum.

Räkenskaperna för folk- och fortsättningsskoleväsendet för året närmast före det, då lagen trädde i tillämpning beträffande kommunen, skola granskas enligt dittills gällande bestämmelser.

Lärartjänst vid folkskola eller småskola, som är förklarad ledig, då lagen träder i tillämpning beträffande kommunen, skall tillsättas i dittills stadgad ordning.

Erfordras närmare föreskrifter med avseende å lagens ikraftträdande beträffande kommun, som här sägs, meddelas sådana föreskrifter av Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
§ 21.	
För Stockholms stad gäller vad särskilt är stadgat.	
---	---
Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1931.	
Genom denna lag upphäves lagen den 25 juni 1909 (nr 81 s. 1) angående folkskoleväsendet i vissa städer.	
Utgår tjänstgöringstiden för vald ledamot eller suppleant i folkskolestyrelse tidigare än den 31 december 1931, må val av ny ledamot eller suppleant icke ske för längre tid än till utgången av nämnda år. Tjänstgöringstiden för ledamot eller suppleant, som före den 1 november 1931 valts för längre tid än till och med den 31 december 1931, skall utgå sistnämnda dag.	

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Sundberg, Larsén,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Karlsson* i Vadstena, *Lindmark, Olsson* i Mora, *Fast, Alströmer, Wallerius* och *Weijne.*

d) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag till lag om införande av lagen om församlingsstyrelse m. m. ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte i anledning av sagda förslag samt motionerna I: 280, 289 och II: 447 för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Lag
om
införande av lagen om församlingsstyrelse m. m.

Härigenom förordnas som följer:

§ 1. *1 §.*

Från och med den 1 januari 1932 skola, med iakttagande av vad i denna lag stadgas, följande nu antagna lagar lända till efterrättelse:

lagen om församlingsstyrelse;

lagen om församlingsstyrelse i Stockholm;

lagen om kommunala och kyrkliga val, i vad den avser val av kyrkofullmäktige;

kommunala vallagen, i vad den avser val av kyrkofullmäktige;

lagen om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m. i vad den avser val å kyrkostämma och inom kyrkofullmäktige; samt

lagen om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning, i vad den avser ändring i 38, 40, 42, 43 och 45 §§ i sistnämnda lag.

Intill dess annorledes blivit i lag bestämt, skall vad i lagen om församlingsstyrelse stadgas om kyrklig samfällighet icke äga tillämpning å Göteborgs stads territoriella församlingar och skola ej heller de i kommunala vallagen givna föreskrifterna om val av kyrkofullmäktige tillämpas beträffande val av kyrkofullmäktige, som avses i förordningen den 5 maj 1882 angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg.

§ 2. *2 §.*

Genom de nya lagarna upphävas följande förordningar och stadga:

förordningen den 21 mars 1862 (nr 15) om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

förordningen den 20 november 1863 (nr 58 s. 1.) om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm;

förordningen den 5 maj 1882 (nr 20) angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg; samt

(Utskottets förslag.)

förordningen den 20 november 1863 (nr 58 s. 1.) om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm; *samt*

stadgan den 13 juni 1913 (nr 79) om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. i vad den avser val å kyrkostämma;

tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring av vad sålunda upphävda författningar innehålla eller tillägg därtill;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot de nya lagarnas bestämmelser.

§ 3.

Allmänna val av kyrkofullmäktige i enlighet med de nya bestämmelserna skola äga rum under år 1931.

3 §.

Allmänna val av kyrkofullmäktige i enlighet med de nya bestämmelserna skola äga rum under år 1931 *och skola utan hinder av föreskrifterna i 30 § i lagen om församlingsstyrelse och 9 § i lagen om församlingsstyrelse i Stockholm gälla för tre år räknade från och med den 1 januari 1932.*

Beslut om valkretsindelning skall före den 1 april 1931 meddelas beträffande församling i Stockholm av magistraten och beträffande annan församling av länsstyrelsen. Innan sådant beslut meddelas, skall tillfälle lämnas kyrkostämman att avgiva yttrande i ärendet.

Val av sådan ledamot i valnämnden eller i magistraten eller sådan särskild deputerad eller suppleant, som avses i § 5 mom. 2 i lagen om kommunala och kyrkliga val, må äga rum under år 1931.

Revisorer för granskning av församlings förvaltning under år 1932 samt suppleanter för dem skola med tillämpning av de nya bestämmelserna utses under år 1931.

4 §.

I församling, där val av kyrkofullmäktige äger rum under år 1931, skall, intill dess val av ordförande i fullmäktige skett, kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar utöva ordförandeskapet i fullmäktige.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 4.

I fråga om offentliggörande, underställning och godkännande av beslut, som fattats före den 1 januari 1932, så ock angående sökande av ändring i sådant beslut skola, där ej annat följer av vad i § 3 stadgas, förut gällande föreskrifter tillämpas.

(Utskottets förslag.)

I annan församling skall val av ordförande och vice ordförande i kyrkostämman första gången äga rum i januari månad 1932. Intill dess val skett, är kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar ordförande i stämman.

5 §.

I fråga om offentliggörande, underställning och godkännande av beslut, som fattats före den 1 januari 1932, så ock angående sökande av ändring i sådant beslut skola, där ej annat följer av vad i *3 §* stadgas, förut gällande föreskrifter tillämpas.

§ 5.

6 §.

Utgår tjänstgöringstiden för vald ledamot eller suppleant i kyrkoråd, skolråd, fortsättningsskolestyrelse eller biblioteksstyrelse tidigare än den 31 december 1932, må val av ny ledamot eller suppleant icke ske för längre tid än till utgången av nämnda år. Tjänstgöringstiden för ledamot eller suppleant, som före den 1 november 1932 valts för längre tid än till och med den 31 december 1932, skall utgå sistnämnda dag.

Äro i församling kyrkoråd och skolråd förenade till ett gemensamt kyrko- och skolråd, må därvid förbliva till och med den 31 december 1932.

Val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd och skolråd, som äga rum under november eller december månad 1932, skola gälla för tre år räknade från och med den 1 januari 1933.

§ 6.

Har beträffande folk- och fortsättningsskoleväsendet i församling *förordnande meddelats enligt § 1* i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner, må, där enligt i vederbörlig ordning fattat beslut med lärarbefattning inom församlingen skall vara förenad organist- eller klockarsyssla eller båda dessa sysslor eller kyrkosångarbefattning,

7 §.

Gäller beträffande folk- och fortsättningsskoleväsendet i församling *vad* i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner *är stadgat,* må, där enligt i vederbörlig ordning fattat beslut med lärarbefattning inom församlingen skall vara förenad organist- eller klockarsyssla eller båda dessa sysslor eller kyrkosångarbefattning, skolråd tills

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
skolråd tills vidare finnas i församlingen med uppgift att vidtaga de åtgärder för tillsättande av sådan befattning, som ankomma på skolråd.	vidare finnas i församlingen med uppgift att vidtaga de åtgärder för tillsättande av sådan befattning, som ankomma på skolråd.
§ 7.	*8 §.*
Närmare föreskrifter om tillämpning av denna lag med avseende å kyrkliga samfälligheter, som avses i *kap. 1 § 1* i lagen om församlingsstyrelse, meddelas av Konungen.	Närmare föreskrifter om tillämpning av denna lag med avseende å kyrkliga samfälligheter, som avses i *1 §* i lagen om församlingsstyrelse, meddelas av Konungen
§ 8.	*9 §.*
Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till föreskrift, som ersatts genom bestämmelse i de nya lagarna, skall denna i stället tillämpas.	

---

e) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om skyndsam utredning i fråga om ersättande av förordningen den 5 maj 1882 angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg med en ny särskild lag och för nästa års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

f) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 maj 1930.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande vid behandlingen av betänkandet i de delar, där ej särskild närvaroförteckning är införd: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sundberg, Larsén,* greve *Lagerbjelke, Kropp, Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Källman, Wallerius* och *Skoglund.*

Reservationer:

A) Vid utskottets särskilda principbeslut:

1) I avseende å punkten om *skolärendenas överflyttande:*

av herrar *Pehrsson* i Göteborg och *Alströmer*, vilka, under framhållande att församlings fria rätt att besluta angående skolärendenas överflyttning bör hävdas, yrkat beträffande förslaget till lag om skolstyrelse i vissa kommuner:

att 1 § avfattas lika med Kungl. Maj:ts förslag § 1,

att 2, 3 och 4 §§ avfattas lika med Kungl. Maj:ts förslag §§ 2, 3 och 4,

att 20 och 21 §§ samt promulgationsbestämmelserna avfattas lika med Kungl. Maj:ts förslag.

2) I avseende å punkten om *de kyrkliga ärendenas överflyttande:*

av herrar *Wagnsson*, *Engberg* och *Fast*.

3) I avseende å punkten om *kyrkoherdens självskrivenhet:*

a) av herrar *von Geijer*, *Magnusson* i Tumhult, *Pehrsson* i Göteborg, *Lindmark*, *Petersson* i Broaryd och *Wallerius*, som anfört följande:

I fråga om kyrkoherdes självskrivenhet har departementschefen i förevarande proposition yttrat bl. a. följande:

»Såsom av vissa myndigheter påpekats är frågan om kyrkoherdens självskrivenhet såsom ordförande i kyrkostämman av stor betydelse. Pastors ställning i församlingens beslutande organ har djupa rötter i den svenska kyrkans utveckling. Tillräcklig anledning synes icke föreligga att i detta betydelsefulla avseende vidtaga ändring i gällande bestämmelser. Några större praktiska olägenheter av den nu tillämpade ordningen lärer endast undantagsvis kunna påvisas, och de krav, som tidigare framförts på självskrivenhetens avskaffande, hava i någon mån förlorat i styrka. Härtill kommer även en annan omständighet. Därest med tillämpning av den föreslagna lagen om skolstyrelse i vissa kommuner en överflyttning i stor utsträckning kommer att ske av skolärendena till den borgerliga kommunen, kommer kyrkostämmans handläggning i många fall att avse allenast ärenden av rent kyrklig karaktär. Vid sådant förhållande måste prästens utövande av ordförandeskapet anses än mera berättigat. På nu anförda skäl har jag ansett mig böra bibehålla gällande föreskrifter om kyrkoherdens självskrivenhet såsom ordförande i stämman.»

Med hänvisning härtill yrkas beträffande förslaget till lag om församlingsstyrelse:

att 12 § avfattas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag kap. 2 § 4,

att 14 §, 2 mom. första stycket avfattas lika med motsvarande stycke i Kungl. Maj:ts förslag kap. 2, § 6, mom. 2,

att 16 § första stycket avfattas lika med Kungl. Maj:ts förslag kap. 2, § 8.

att 22 § avfattas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag kap. 2, § 13, andra stycket,

att 29 § första stycket gives den lydelse, stycket äger i Kungl. Maj:ts förslag kap. 3, § 3,

att 33 § avfattas i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag kap. 3, § 7,

att 34 § andra stycket avfattas i enlighet med motsvarande stycke i Kungl. Maj:ts förslag kap. 3, § 8,

att 35 § första stycket göres lika lydande med Kungl. Maj:ts förslag kap. 3, § 9, samt

att 37 § avfattas lika med Kungl. Maj:ts förslag kap. 3, § 11;

b) av herrar *von Geijer*, *Magnusson* i Tumhult, *Pehrsson* i Göteborg, *Lindmark*, *Petersson* i Broaryd och *Wallerius*, som anfört följande:

Under hänvisning till vad ovan anförts vid förslaget till lag om församlingsstyrelse yrkas angående kyrkoherdes självskrivenhet beträffande förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm:

att 12 § avfattas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag kap. 2, § 8,

att 14 § andra stycket gives lika lydelse med motsvarande stycke i Kungl. Maj:ts förslag kap. 2, § 10,

att 15 § första stycket erhåller enahanda lydelse som motsvarande stycke i Kungl. Maj:ts förslag kap. 2, § 11 samt

att 23 § avfattas lika med Kungl. Maj:ts förslag kap. 2, § 18 andra stycket.

c) av herrar *Strömberg*, *G. W. Hansson*, *Vennerström*, *Fredrik Ström*, *Engberg*, *Fast* och *Weijne*, som ansett, att utskottets utlåtande i denna punkt bort ha följande lydelse:

Herr *Fredrik Ström* — — — — — — i folkskolestyrelsen måtte utgå.

På olika områden har tillämpningen av självskrivenhetsprincipen i fråga om allmänna värv blivit allt mera begränsad. Det måste anses överensstämmande med nutida uppfattning, att en beslutande församling äger att själv utse sin ordförande. Den kommunala självstyrelsen har numera nått en sådan utveckling och allmänheten förvärvat sådan vana att handhava kommunala angelägenheter, att det synes naturligt, att ordföranden även i församlingens beslutande organ tillsättes genom val.

Ej heller synes beskaffenheten av de ärenden, vilkas handläggning ankommer på kyrkostämman eller kyrkofullmäktige påkalla, att kyrkoherde är ordförande i desamma. För utövande av ordförandeskapet i stämman eller fullmäktige torde i regel krävas samma kvalifikationer, som erfordras hos ordföranden i den borgerliga kommunens beslutande organ. Det har visserligen gjorts gällande, att det skulle vara en betydande fördel, att ordförandeskapet utövades av en ämbetsman, vilken handhade detsamma såsom ett tjänsteåliggande, men det lärer icke med fog kunna påstås, att ordförandeskapet i den borgerliga kommunens organ skötes på ett mindre tillfredsställande sätt, därför att det innehaves av valda förtroendemän. Däremot kan det ej förnekas, att i en del fall kyrkoherden på grund av hög ålder eller särskilda personliga egenskaper icke är skickad att tjänstgöra såsom

ordförande. I dylika fall kan självskrivenheten medföra betydande olägenheter för församlingen och för kyrkoherden kännas såsom en tryckande börda. Märkas bör även, att på många håll kyrkoherdens befriande från ordförandeskapet i stämman eller fullmäktige anses önskvärt för att bereda honom ökad tid att ägna sig åt sin egentliga uppgift. Därest självskrivenheten avskaffas, torde för övrigt i många församlingar kyrkoherden, om han är lämplig för uppdraget och villig att åtaga sig detsamma, komma att väljas till ordförande i stämman. Det måste för honom vara mera tillfredsställande att innehava ordförandefattningen på grund av sina församlingsbors förtroende än i kraft av sitt ämbete.

Av nu anförda skäl finner sig utskottet böra föreslå sådan ändring i förslaget, att ordföranden liksom även vice ordföranden i kyrkostämman eller kyrkofullmäktige skall tillsättas genom val. Med hänsyn därtill, att i församlingar, där kyrkofullmäktige finnas, kyrkostämma endast undantagsvis torde komma att hållas, synes det lämpligt, att fullmäktiges ordförande och vice ordförande tjänstgöra jämväl i stämman.

Nu angivna regler böra naturligen gälla även i fråga om kyrklig samfällighet. För de fall, där församlingar, vilka icke utgöra en dylik samfällighet, skola sammanträda till gemensam kyrkostämma, torde det icke vara erforderligt att föreskriva särskilt val av ordförande och vice ordförande. Det torde vara lämpligare, att ordföranden och vice ordföranden i den största församlingens stämma innehava samma befattningar i den gemensamma stämman.

Vidkommande ordförandeskapet i kyrkorådet synes detta enligt utskottets mening böra tillkomma kyrkoherden på grund av hans ämbetsställning enligt gällande kyrkolag. Med hänsyn såväl till den ställning pastor intager i församlingen som till arten av de uppgifter, vilkas fullgörande ankommer på kyrkorådet, torde det för undvikande av motsättning mellan ämbetsförvaltning och självförvaltning vara riktigt, att han även i fortsättningen kvarstår såsom rådets självskrivne ordförande.

Vad angår frågan om kyrkoherdens självskrivenhet såsom ordförande i skolrådet anser utskottet lämpligt, att man tillmötesgår en på olika håll framträdande allt starkare önskan, att det obligatoriska sambandet mellan kyrkoherdebefattningen och ordförandeskapet i skolrådet upplöses. Utskottet anser denna sin ståndpunkt vara en direkt konsekvens av vad utskottet föreslår i fråga om skolväsendets obligatoriska överflyttning i vissa fall till den borgerliga kommunen, enligt vilket förslag kyrkoherden icke skall vara självskriven ordförande i folkskolestyrelse. Även bortsett från den möjligheten, att pastor skulle sakna fallenhet och intresse för den honom nu åliggande uppgiften att vara ordförande i skolråd, kan det dessutom nu ofta inträffa, att ett fullgörande av pastors övriga egentliga tjänsteåligganden på ett nöjaktigt sätt icke låter sig väl förena med ordförandeskapet i skolrådet. Särskilt gäller naturligtvis det sagda i de fall, att pastor på grund av sjuklighet eller hög ålder har sin arbetsförmåga nedsatt eller att redan hans prästerliga ämbetsgöromål helt uppfylla hans tid.

Då utskottet tillstyrker upphävandet av kyrkoherdens självskrivenhet som ordförande i kyrkostämma, kyrkofullmäktige och skolråd samt hans självskrivna ledamotskap av folkskolestyrelse, har utskottet, som icke ansett sig böra föreslå hans självskrivenhet såsom ledamot av fullmäktige, rådet eller styrelsen, med hänsyn till pastors ämbetsställning och arten av de angelägenheter, som handläggas av kyrkostämma, kyrkofullmäktige, skolråd eller folkskolestyrelse ansett sig böra föreslå, att kyrkorådets ordförande, men däremot icke annan inom församlingen tjänstgörande prästman, skall äga rätt påfordra kyrkostämmas hållande — dock ej i församling i Stockholm på grund av denna stämmas egenartade karaktär — eller kyrkofullmäktiges sammankallande samt äga rätt yttra sig och framställa förslag i stämman, fullmäktige, rådet eller styrelsen, ändå att han icke är röstberättigad, respektive ledamot. På detta sätt undanröjes ock den invändning mot självskrivenhetens avskaffande, som möjligen kunde göras med stöd av bestämmelsen i § 23 av gällande prästerliga privilegier, att kyrkoherden äger hålla vissa stämmor med församlingen.

Utskottet, som sålunda ej kunnat tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser kyrkoherdes självskrivenhet som ordförande i kyrkostämma, kyrkofullmäktige och skolråd samt självskriven ledamot i skolstyrelse, får alltså hemställa, att riksdagen ville antaga följande lydelse av

a) i lag om församlingsstyrelse.

12 §.

I församling, där kyrkofullmäktige icke finnas, utser kyrkostämman bland de röstberättigade, som äro boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder, en ordförande och en vice ordförande för fyra kalenderår.

Avgår den valde under uppdragstiden, utses i hans ställe annan för den återstående delen av samma tid. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna och till domkapitlet.

Ordförande eller — — — föra ordet.

§ 33.

Kyrkofullmäktige välja varje år för nästkommande kalenderår bland sig en ordförande och en vice ordförande.

Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna och till domkapitlet.

För året näst efter det, då val av kyrkofullmäktige ägt rum, skall ordförandevalet hållas i januari månad och ordförandeskapet intill dess utövas av den som fullmäktige därtill särskilt utsett.

46 §.

2 mom. Skolrådet väljer inom sig för varje år en ordförande och en vice ordförande.

Äro både ordföranden och vice ordföranden i skolrådet hindrade att inställa sig vid rådets sammanträde, äger rådet utse en annan ledamot att för tillfället föra ordet.

50 §,

Med avseende å kyrkorådet och skolrådet skall vad i 20 § 1 mom. är stadgat för kyrkostämma äga motsvarande tillämpning; dock skall omröstning, där sådan begäres, utom vid val, alltid ske öppet.

β) i lag om församlingsstyrelse i Stockholm.

12 §.

Kyrkofullmäktige välja varje år för nästkommande kalenderår bland sig en ordförande och en vice ordförande.

Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till överståthållarämbetet och konsistorium.

För året näst efter det, då val av kyrkofullmäktige ägt rum, skall ordförandevalet hållas i januari månad och ordförandeskapet intill dess utövas av den som fullmäktige därtill särskilt utsett.

50 §.

2 mom. Skolrådet väljer inom sig för varje år en ordförande och en vice ordförande.

Äro både ordföranden och vice ordföranden i skolrådet hindrade att inställa sig vid rådets sammanträde, äger rådet utse en annan ledamot att för tillfället föra ordet.

54 §.

Med avseende å kyrkorådet och skolrådet skall vad i 21 § 1 mom. är stadgat för kyrkofullmäktige äga motsvarande tillämpning; dock skall omröstning, där sådan begäres, alltid ske öppet utom vid val och tillsättande av tjänstebefattning.

γ) i lag om skolstyrelse i vissa kommuner.

10 §.

Folkskolestyrelsen väljer inom sig för varje år en ordförande och en vice ordförande.

13 §.

Folkskolestyrelsen må ej handlägga ärende, såvida icke flera än hälften av ledamöterna äro tillstädes. Dock äger styrelsen att åt särskilda inom densamma utsedda nämnder överlämna att enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av styrelsen, med dess rätt och befogenhet besluta i följande ärenden, nämligen:

a) beviljande av tjänstledighet åt och förordnande av vikarie för lärare;

b) tillämpning på enskilda fall av bestämmelser, antagna av styrelsen;

c) åtgärder enligt gällande folkskolestadga mot vanartade skolbarn samt tredskande föräldrar och målsmän; ävensom

d) mindre ärenden av ekonomisk natur.

Särskild nämnd skall bestå av minst fyra personer. För giltighet av nämnds beslut fordras, att minst tre av ledamöterna deltagit i beslutet och varit ense om detsamma. Av sådan nämnd vidtagen åtgärd skall anmälas för folkskolestyrelsen vid dess nästa sammanträde.

I överläggning och beslut om ärende, som rör kristendomsundervisningen, må icke deltaga främmande religionsbekännare eller den som anmält sig till utträde ur svenska kyrkan.

d) av herrar *Reuterskiöld* och *Persson* i Trången, som anfört:

Då skolråd ej skall finnas i annan församling, än där skolärendena bibehållas hos kyrkostämman, d. v. s. i församlingar med högst 1,500 invånare, och då det i dylika små församlingar ej sällan torde möta allvarliga svårigheter att finna någon lämplig ordförande i skolrådet, om prästen begagnar sin avsägelserätt enligt §§ 44, 29, 12, hava vi ansett, att kyrkoherden fortfarande borde vara självskriven ordförande i skolrådet. Vi hava därför ansett lämpligast att ansluta oss till vad Kungl. Maj:t föreslagit och hemställa, att § 46 mom. 2 måtte erhålla följande ändrade lydelse:

I skolrådet är ock kyrkoherden eller den hans ämbete förestår ordförande. I annex- eller kapellförsamling — — — (= Kungl. Maj:ts förslag kap. 4 § 7 mom. 1) — — — föra ordet i skolrådet, när — — — tillstädes. Ordförande i skolråd för kyrklig samfällighet, som består av församlingar tillhörande olika pastorat eller delar av sådana församlingar, är den av dessa församlingars kyrkoherdar eller annan inom någon av församlingarna tjänstgörande präst, som domkapitlet därtill förordnar. Skolrådet väljer inom sig för varje år en vice ordförande.

e) av herrar *Magnusson* i Tumhult och *Wallerius* som anfört:

I Kungl. Maj:ts proposition nr 100 sid 150 f. har departementschefen uttalat, att borttagandet av kyrkoherdens självskrivenhet såsom ordförande i skolrådet »antagligen skulle i många församlingar komma att medföra ogynnsamma verkningar för skolväsendet. Ej heller torde en dylik ändring hava avsetts i riksdagens förenämnda skrivelse, däri anhållits om utredning, under vilka förhållanden och förutsättningar församling kunde erhålla rätt att utse ordförande i skolrådet».

Inom många församlingar, även sådana vilkas invånarantal överstiger 1,500, torde det möta svårighet att hos någon annan finna de kvalifikationer, kyrkoherden äger för ifrågavarande uppdrag. Hans för detta uppdrags fullgörande viktiga ämbetsmannaställning med dess uppgifter och ansvar i förhållande å ena sidan till församlingen och å andra sidan till myndigheterna lärer icke kunna anses ersatt med vad utskottet i motiveringen sid. 14 anfört om vald ordförandes ansvarighet enligt 25 kap. 22 § strafflagen. Sistnämnda ansvarighet torde likväl böra tillmätas tillräckligt stor betydelse för att visa hän mot en ny grupp av befattningshavare, vilka icke utan ökade kostnader

för skolväsendet skulle åtaga sig det ansvar och det arbete, som bleve förenade med detta uppdrag.

Därför hemställes beträffande förslaget till lag om församlingsstyrelse,

att § 46 erhåller lika lydelse med Kungl. Maj:ts förslag kap. 4 § 7 och

att § 50 erhåller lika lydelse med Kungl. Maj:ts förslag kap. 4 § 11.

f) av herrar *Magnusson* i Tumhult och *Wallerius*, som beträffande förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm hemställt:

att § 50 avfattas lika med Kungl. Maj:ts förslag kap. 5 § 7; och

att § 54 avfattas lika med Kungl. Maj:ts förslag kap. 5 § 11.

g) av herr *Wallerius*, som beträffande förslaget till skolstyrelse i vissa kommuner hemställt:

att § 7 avfattas i likhet med Kungl. Maj:ts förslag § 7,

att § 10 avfattas i likhet med Kungl. Maj:ts förslag § 10,

att § 13 sista stycket utgår.

h) av herrar *Pehrsson* i Göteborg och *Wallerius*, som med hänvisning till motiveringen i motion II: 460 av herr Petersson i Lerbäcksbyn yrkat:

α) beträffande förslaget till lag om församlingsstyrelse:

att § 1 första stycket måtte givas följande lydelse:

»Varje territoriell församling äger, efter vad i denna lag närmare bestämmes, att för vården av kyrkans, folkskolans och fortsättningsskolans angelägenheter med kyrkoherden sammanträda till överläggning och beslut, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan»; och

att § 1, andra stycket måtte givas följande lydelse:

»Två eller flera — — — samtyckt därtill.»

β) beträffande förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm:

att 1 § måtte erhålla följande lydelse:

»Varje territoriell församling äger, efter vad i denna lag närmare bestämmes, att för vården av kyrkans och vissa folkskolans angelägenheter med kyrkoherden sammanträda till överläggning och beslut såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.»

4) I avseende å punkten om *församlings skyldighet att införa fullmäktige:*

av herr *Skoglund*, som ansett, att utskottets utlåtande i förevarande avseende bort hava följande lydelse:

Behovet av kyrkofullmäktige gör sig, såsom redan påpekats, särskilt gällande i de större församlingarna, och i dessa församlingar komma säkerligen kyrkofullmäktige att i stor utsträckning införas. Märkas bör dock, att genom skolärendenas obligatoriska överflyttning från den kyrkliga till den borgerliga kommunen i alla kommuner, som hava över 1,500 innevånare, antalet ärenden och framför allt sådana ärenden, som vålla svårighet att handlägga å kyrkostämma, komma att avsevärt minskas. Av denna anledning och då även val av kyrkofullmäktige kan medföra vissa olägenheter,

anser utskottet i likhet med kyrkofullmäktigesakkunniga och en del över deras betänkande hörda myndigheter, att församling själv bör få besluta, när den anser lämpligt att övergå till fullmäktigesystem. Utskottet tillstyrker alltså den av herr Nilsson i Hörby avgivna motionen, II: 470.

I följd härav har herr Skoglund ansett, att 4 § i lagen om församlingsstyrelse bör hava följande lydelse:

»Församling må, där den finner lämpligt, åt kyrkofullmäktige uppdraga den församlingen tillkommande beslutanderätten, med de undantag varom förmäles i 5 §.»

5) I avseende å punkten om *tid för kyrkostämmosammanträden:*

av herrar *Sävström*, *Thulin*, *G. W. Hansson*, *Hellberg*, *Wagnsson*, *Kropp*, *Karlsson* i Vadstena och *Fast*, som hemställt, att utskottet måtte tillstyrka motion II: 454, vari yrkats, att i förslaget till lag om församlingsstyrelse skulle intagas följande bestämmelse: Där inget beslut fattats, skall kyrkostämma hållas å sön- eller helgdag, som kyrkostämmans ordförande bestämmer.

6) I avseende å punkten *om kvalificerad majoritet:*

av herrar *Thulin*, *G. W. Hansson*, *Larsén*, *Kropp*, *Borg*, *Andersson* i Igelboda, *Karlsson* i Vadstena och *Källman*, vilka anfört följande:

Med hänvisning till vad som i reservation av herrar Thulin m. fl. anförts under rubriken »*Kvalificerad majoritet vid vissa kommunala beslut*» i utskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 99 föreslås, att 20 § 2 mom. i förslaget till lag om församlingsstyrelse måtte erhålla följande lydelse:

20 §.

2 mom. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet;

b) höjande av visst under året näst före det, som höjningen avser, utgående anslag

i *landsförsamling*,

såvitt höjningen skulle utgöra:

1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger nio kronor för skattekrona,

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av sådan skatt överstiger tolv kronor för skattekrona,

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av samma skatt överstiger femton kronor för skattekrona;

i *stadsförsamling*,

såvitt höjningen skulle utgöra:

1) mer än tjugufem procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona,

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av sådan skatt överstiger tretton kronor för skattekrona,

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av samma skatt överstiger sexton kronor för skattekrona;

samt i *församling bestående av landsbygd och stad*,

såvitt höjningen skulle utgöra:

1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt i någon del av församlingen överstiger tio kronor för skattekrona;

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av sådan skatt i någon del av församlingen överstiger tretton kronor för skattekrona;

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget, där högsta uttaxeringen av samma skatt i någon del av församlingen överstiger sexton kronor för skattekrona;

c) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

d) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

e) efterskänkande av oguldna kommunalutskylder, där fråga ej är om antagande av ackord.

Avser beslut, som i punkterna c) och d) sägs, beviljande av anslag eller upptagande eller förnyande av lån för fullgörande av någon församling jämlikt lag eller särskild författning åvilande uppgift, skall i fråga om det beslut vad i detta moment stadgas ej gälla.

Med allmän kommunalskatt förstås i b) sådan skatt — — — — — eller kyrkofullmäktige.

7) I avseende å punkten om *valkretsindelning*:

av herr *Stendahl*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka motionen I: 279 av herr Stendahl.

8) I avseende å punkten om *kyrkorådets befogenheter*:

a) av herrar *Sävström*, *Vennerström*, *Larsén*, *Andersson* i Igelboda och *Karlsson* i Vadstena, som ansett, att utskottets utlåtande och förslag i förevarande del bort ha följande lydelse:

I motionen II: 462 — böra utgå.

Till stöd för sitt yrkande anföra motionärerna:

»Enligt punkt a i denna paragraf skall det tillkomma kyrkorådet bl. a. att i avseende å 'sedernas vård' vaka över efterlevnaden av därom gällande författningar. Bestämmelsen i fråga är hämtad ur gällande förordning. Då emellertid genom de under de senare åren genomförda reformerna inom äktenskaps-, fattigvårds- och barnavårdslagstiftningen frågorna rörande 'seder-

nas vård' blivit särskilt behandlade och handhavas av speciella samhälleliga organ, har kyrkorådets befattning med dessa ärenden praktiskt taget upphört. Vi få därför hemställa, att i denna punkt orden 'och sedermera' måtte utgå.

Bland de uppgifter, som vidare skola tillkomma kyrkorådet, nämnes i punkt c) att 'vaka över att spridande av vilseförande läror må, såvitt möjligt är, förekommas samt kyrklig tvedräkt och söndring förhindras'.

Denna punkt, som närmast är en relikt från äldre tiders kyrkliga strider, synes oss oförenlig med nutida åskådning om religionsfrihet. Vi hemställa därför, att punkten i fråga utgår.»

Utskottet, som anser de av motionärerna anförda skälen vara bärande, tillstyrker de i motionerna I: 289—290 och II: 447—448 framförda förslagen i denna del.

I anslutning till det anförda hemställes, att riksdagen måtte antaga föl jande lydelse av

α) i lag om församlingsstyrelse.

41 §.

Kyrkorådet tillkommer att:

a) i avseende på religionens vård vaka över efterlevnaden av därom gällande författningar;

b) upptaga frågor om oordning och oskick vid gudstjänsten;

c) tillsätta och avskeda andra kyrkobetjänte än organist, kyrkosångare och klockare;

d) vårda församlingens för kyrkliga ändamål avsedda egendom och handhava de medel, som skola användas för nämnda ändamål; samt

e) även i övrigt ombesörja kyrkans angelägenheter.

Skolrådet tillhör — — — — — av församlingsbibliotek.

Såväl kyrkorådet — — — — — församlingens angelägenheter.

Finnes fortsättningsskolestyrelse — — — — — av församlingsbibliotek.

42 §.

Paragrafen utgår.

β) i lag om församlingsstyrelse i Stockholm.

45 §.

Kyrkostämma tillkommer att:

a) i avseende på religionens vård vaka över efterlevnaden av därom gällande författningar;

b) upptaga frågor om oordning och oskick vid gudstjänsten;

c) tillsätta och avskeda andra kyrkobetjänte än organist, kyrkosångare och klockare;

d) vårda församlingens för kyrkliga ändamål avsedda egendom och handhava de medel, som skola användas för nämnda ändamål;

e) i alla frågor, som angå församlingens egendom eller eljest dess gemensamma rätt, bevaka och utföra församlingens talan vid alla tillfällen, då icke särskilt ombud av församlingen förordnats för sådant ändamål; samt

f) även i övrigt ombesörja kyrkans angelägenheter.

Skolrådet tillhör — — — — — under skolrådets vård.

Såväl kyrkorådet — — — — — församlingens angelägenheter.

Finnes biblioteksstyrelse, tillkommer det den att handhava förvaltningen och vården av församlingsbibliotek.

46 §.

Paragrafen utgår.

b) av herrar *Sundberg*, *Pehrsson* i Göteborg, *Lindmark* och *Wallerius*, som anfört:

Enär hittills gällande bestämmelser angående kyrkoråds rätt att ålägga böter och viten för uraktlåtelse att efterkomma kallelse till inställelse inför kyrkoråd genom sin blotta tillvaro visat sig äga en viss betydelse för kyrkorådets fullföljande av sin sedevårdande uppgift och då inga menliga påföljder av denna kyrkorådets rätt, som ytterst sällan tages i anspråk, påvisats, yrkas,

att 42 § i förslaget till allmän församlingslag måtte avfattas lika med Kungl. Maj:ts förslag kap. 4 § 3.

c) av herrar *Pehrsson* i Göteborg, *Lindmark och Wallerius*, vilka anfört:

Under hänvisning till vad ovan anförts vid 42 § i förslaget till lag om församlingsstyrelse yrkas,

att 46 § i förslaget till lag om församlingsstyrelse i Stockholm avfattas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag kap. 5 § 3.

9) I avseende å punkten om *valbarhetskvalifikationer för ledamöter av kyrkoråd, skolråd och folkskolestyrelse:*

av herrar *Sävström*, *Vennerström*, *Sandegård*, *Larsén*, *Andersson* i Igelboda och *Karlsson* i Vadstena, vilka ansett, att utskottets yttrande i denna punkt bort ha följande lydelse:

I propositionen — — — valbarhet till folskolestyrelse.

I motionen I: 289 anföres följande till stöd för kravet på avskaffande av de särskilda valbarhetskvalifikationerna:

»Den gällande föreskriften i 23 § kyrkostämmoförordningen att församlingen äger å kyrkostämma till ledamöter i kyrkorådet utse 'för gudsfruktan och nit kända män och kvinnor' — vilken bestämmelse i dess senare led ansetts innefatta allenast en anvisning, som utan påföljd kan åsidosättas — önskar departementschefen skärpa därhän, att såsom behörighetsvillkor uppställes det kravet, att vederbörande 'visat intresse att främja det kyrkliga församlingslivet'. Till en början må erinras om de svårigheter, som skulle uppstå vid avgörande av frågan på vad sätt vederbörande skall ha ådagalagt intresse att främja församlingslivet. Det ligger därjämte i öppen dag, att en dylik bestämmelse skulle kunna inbjuda till allsköns trakasserier mot oliktänkande genom överklagande av kyrkorådsval under åberopande,

att den valde ej fyllde nämnda behörighetsvillkor. Och den bevisning, som inför högre myndighet skulle presteras rörande vederbörandes bristande 'intresse' att 'främja det kyrkliga församlingslivet' skulle lätt nog komma att göra intrång på områden, som böra vara fredade för att dragas inför offentligheten. Vi vilja därför bestämt avstyrka ett dylikt stadgande. Även ett stadgande motsvarande nu gällande bestämmelse, som allenast bleve en anvisning till väljarna, som utan påföljd kunde åsidosättas, finna vi vara olämpligt och odemokratiskt. Enligt vår mening kunna de valberättigade själva, utan dylik vägledning i lagen, bedöma en föreslagen persons lämplighet som ledamot av kyrkoråd. I fråga om den borgerliga kommunen har ej heller någon motsvarande vägledning funnits erforderlig.

Vad som sagts angående berörda behörighetsvillkor för kyrkorådsledamot, gäller i tillämpliga delar även i fråga om det för kompetens som ledamot av skolrådet uppställda kravet, att vederbörande skall ha visat intresse att befordra skolväsendet».

Utskottet delar de av motionärerna anförda synpunkterna.

I anslutning till denna uppfattning hemställes, att riksdagen ville antaga följande lydelse av

α) i lag om församlingsstyrelse.

44 §.

Till ledamot i kyrkorådet eller skolrådet må väljas endast den, som är röstberättigad å kyrkostämma samt boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder. I avseende å obehörighet att vara ledamot i kyrkorådet eller skolrådet samt rätt till avsägelse från sådant uppdrag skall i övrigt vad i 29 § är stadgat om kyrkofullmäktig äga motsvarande tillämpning.

Vad om ledamot i kyrkorådet eller skolrådet är stadgat gäller ock om suppleant.

Vid val av ledamöter i fortsättningsskolestyrelse skall tillses, att det praktiska arbetets intressen bliva i vederbörlig mån företrädda inom styrelsen.

β) i lag om församlingsstyrelse i Stockholm.

48 §.

Till ledamot i kyrkorådet eller skolrådet må väljas endast den, som är röstberättigad vid val av kyrkofullmäktige samt boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder. I avseende å obehörighet att vara ledamot i kyrkorådet eller skolrådet samt rätt till avsägelse från sådant uppdrag skall i övrigt vad i 8 § är stadgat om kyrkofullmäktig äga motsvarande tillämpning.

Vad om ledamot i kyrkorådet eller skolrådet är stadgat gäller ock om suppleant.

γ) i lag om skolstyrelse i vissa kommuner.

8 §.

Till ledamot i folkskolestyrelsen må väljas endast den, som är röstberättigad vid kommunal- eller stadsfullmäktigval och uppnått tjugufem års ålder.

Ledamot i folkskolestyrelsen kan ej den vara, som:

a) är omyndig;

b) är i konkurstillstånd;

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Vad om ledamot i folkskolestyrelsen är stadgat gäller ock om suppleant.

Vid val av ledamöter i fortsättningsskolestyrelse skall tillses, att det praktiska arbetets intressen bliva i vederbörlig mån företrädda inom styrelsen.

10) I avseende å punkten om *tid för fullmäktigval:*

av herr *Wallerius*, som i anslutning till vad av departementschefen anförts därom att allmänna val av kyrkofullmäktige böra förrättas året efter det, då allmänna kommunala val äga rum, hemställt,

att § 3 i förslaget till lag om införande av lagen om församlingsstyrelse m. m. måtte avfattas lika med § 3 i Kungl. Maj:ts förslag.

B) Vid lagtexterna:

1) I avseende å förslaget till *lag om församlingsstyrelse:*

a) av herr *Olsson* i Mora, som beträffande *12 §* anfört följande:

Utskottets förslag innebär icke blott att kyrkoherdes självskrivna ordförandeskap i kyrkostämma och skolråd i anslutning till tidens demokratiska uppfattning upphör. Förslaget medför också, att kyrkoherde, därest han väljes till ordförande, kan förklara sig av sin befattning hindrad att fullgöra uppdraget och på denna grund, jämlikt stadgandet i 12 § tredje stycket a), vinner rätt att avsäga sig val till ordförande. Skulle denna avsägelserätt i någon större utsträckning komma till användning, skulle utan tvivel avsevärda kostnader och svårigheter kunna uppstå särskilt för smärre landsortsförsamlingar. Man torde kunna utgå ifrån, att även efter självskrivenhetens upphörande kyrkoherden i regel kommer att hedras med ordförandeskapet i stämma och skolråd i de fall, där han visat sig för uppgiften lämplig, men skulle i sådant fall församlingens val besvaras med en avsägelse, skulle dels i åtskilliga församlingar svårigheter möta att finna för uppdraget lämpad lekman, dels ordförandeskapet knappast utan ersättning kunna läggas i lekmannahänder. Hittills har ordförandeskapet i kyrkstämma och skolråd utgjort ett kyrkoherdes ämbetsåliggande. Kyrkoherdes avlöning är alltjämt reglerad med hänsyn härtill, och på grund härav synes ett överkorsande av kyrkoherdes skyldighet att utföra det med ordförandeskap förenade arbetet varken vara riktigt eller såsom en konsekvens följa av självskrivenhetens upphörande. I den mån församling fortfarande önskar be-

gagna sig av sin avlönade kyrkoherdes arbetskraft jämväl för här ifrågavarande uppgifter, bör hon härtill vara lagligen berättigad.

Jag har därför yrkat, att 12 § tredje stycket skulle erhålla följande lydelse:

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara ordförande eller vice ordförande än:

a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;

b) den som uppnått sextio års ålder;

c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av kyrkostämman; eller

d) vid valet den som de fyra sista åren, det år då valet skett inberäknat, tjänstgjort såsom ordförande eller vice ordförande.

Kyrkoherde eller den hans ämbete förvaltar må ej under åberopande av vad härovan under a) sagts avsäga sig uppdraget såsom kyrkostämmans ordförande.

I församling, där — — —

b) av herrar *Reuterskiöld*, *Gustafson* i Kasenberg, *Pehrsson* i Göteborg och *Wallerius* beträffande 13 §, vilka anfört:

»Orden i denna paragraf 'eller kyrka' synas oss böra utgå och kyrkostämma alltså kunna hållas allenast i sockenstuga, församlingshus resp. församlingssal, eller å annat ställe, som stämman resp. fullmäktige besluta, men icke i kyrka. Härtill föreligga två huvudskäl. Det ena skälet är det, att den nya lagstiftningen följdriktigt och strängt genomfört principen om kyrkostämma och kyrkofullmäktige såsom rent kommunala organ oberoende av deras möjliga samband med kyrkoherdens ämbetsgärning; det är då inkonsekvent att icke för dessa organs sammankomster också låta samma regel gälla, som gäller enligt lagen om kommunalstyrelse på landet § 16, d. v. s. i sockenstuga eller å annat ställe, som vederbörligen beslutes, dock att här torde kunna bibehållas även möjligheten att använda särskilt församlingsrum utanför kyrkan. Det andra huvudskälet — och det viktigaste — är det, att sedan kyrkoherdens skyldighet att vara ordförande upphört, han varken kan anses lagligen skyldig att upplåta kyrkan, över vars användning han enligt kyrkolagen ensam bestämmer, till borgerliga stämmor eller än mindre genom kommunallag i detta avseende åläggas någon begränsning i samma sin förfoganderätt eller i sitt ämbetsansvar för kyrkas upplåtande. Till undvikande både av en onödig lagkollision och av en lika onödig konflikt, som eljes lätt kan uppstå mellan kyrkoherden och kyrkostämman, ha vi ansett riktigast och lämpligast, att 'kyrka' icke upptages i nu föreliggande lag såsom på något sätt lagbestämd sammanträdeslokal.»

c) av herr *Sandegård*, som beträffande *13 §* ansett, att denna paragraf bort erhålla en mot i 16 § lagen om kommunalstyrelse på landet föreslagen lydelse svarande formulering.

d) av herr *Stendahl*, som beträffande *31 §* ansett, att föreskrifterna om valkretsindelning i denna paragraf bort uteslutas.

e) av herrar *Reuterskiöld* och *Persson* i Trången, vilka beträffande 46 § 2 mom. hänvisat till sin vid punkten om kyrkoherdens självskrivenhet avgivna reservation.

f) av herr *Stendahl*, som beträffande *54 och 55 §§* yrkat, att vad som föreslagits med avseende å kyrkorådets och skolrådets handhavande av allmänna medel jämväl skulle gälla för nämnder och tjänstemän i övrigt, som hava hand om församlingens medel.

g) av herr *David Bergström*, som i sak anslutit sig till vad herr Stendahl under f) yrkat.

2) I avseende å förslaget till *lag om församlingsstyrelse i Stockholm:*

a) av herr *Stendahl*, som beträffande *10 §* ansett, att föreskrifterna om valkretsindelning i denna paragraf bort uteslutas.

b) av herrar *Reuterskiöld*, *Gustafson* i Kasenberg, *Pehrsson* i Göteborg och *Wallerius*, vilka beträffande 13 § hänvisat till sin ovan vid 13 § i förslaget till lag om församlingsstyrelse avgiva reservation.

c) av herr *Sandegård*, som beträffande *13 §* ansett, att paragrafen bort lyda:
Kyrkofullmäktigsammanträde skall hållas i *församlingssal eller å annat ställe*, som för sådant ändamål blivit av fullmäktige bestämt.

d) av herrar *Reuterskiöld* och *Persson* i Trången, vilka beträffande 50 § 2 mom. hänvisat till sin vid punkten om kyrkoherdens självskrivenhet avgivna reservation.

e) av herr *Stendahl*, som beträffande *58 och 59 §§* yrkat lika med ovan under **1)** f).

f) av herr *David Bergström*, som i sak anslutit sig till vad herr Stendahl under e) yrkat.

3) I avseende å förslaget till *lag om skolstyrelse i vissa kommuner:*

av herr *Olsson* i Mora, som beträffande *10 §*, under åberopande i tillämpliga delar av motiveringen för sin reservation vid 12 § i förslaget till lag om församlingsstyrelse, yrkat, att förevarande paragraf måtte erhålla följande lydelse:
Folkskolestyrelsen väljer inom sig för varje år en ordförande och en vice ordförande. Till ordförande må dock kunna utses den kyrkoherde, som avses i 13 § sista stycket. *Väljes kyrkoherde till uppdrag, som här avses, är han skyldig att mottaga detsamma.*

REGISTER.

Sid.

Skolärendenas överflyttande 8
LSs 1 § 93
Reservationer 107

De kyrkliga ärendenas överflyttande 10
Reservationer 107

Fullmäktigsystem i församlingarna 10

Kyrkoherdens självskrivenhet..... 11
LFs 12, 33 och 46 §§; LFsSt 12, 30 och 50 §§; LSs 7 och 10 §§ 39, 50, 57, 70, 77, 83, 95, 97
Reservationer 107

Kyrkliga samfälligheter 14
LFs 1 § 35

Församlings skyldighet att införa fullmäktige 15
LFs 4 § 37
Reservationer 113

Biblioteksväsendet 17
LFs 2 §; LFsSt 2 § 36

Rösträttsvillkor 17
LFs 9 §; LFsSt 6 § 39, 68

Kvinnas rätt avsäga sig förtroendeuppdrag 18
LFs 12 §; LFsSt 8 § 39, 68

Tid för kyrkostämmosammanträden 18
LFs 14 § 41
Reservationer 114

Omröstning i kyrkostämma och kyrkofullmäktige 19
LFs 20 §; LFsSt 21 § 44, 73

Proportionell valmetod 20
LFs 20 §; LFsSt 21 § 44, 73

Sid.

Kvalificerad majoritet vid vissa beslut 20
LFs 20 § 2 mom.; LFsSt 21 § 2 mom. 44, 73
Reservationer 114

Ersättning för förtroendeuppdrag... 21
LFs 22 §; LFsSt 23 § 47, 75

Tillkännagivande av justering av beslut 21
LFsSt 24, 41, 55 §§ 76, 80, 85

Offentlighet vid kyrkostämma 22
LFs 26 §; LFsSt 33 § 48, 78

Valkretsindelning 22
LFs 31 §; LFsSt 10 § 50, 69
Reservationer 115

Beslutanderätt ang. valkretsindelning 23
LFs 31 §; LFsSt 10 § 50, 69

Böter för utevaro från sammanträden 24
LFs 36 och 49 §§; LFsSt 16 och 37, 53 §§ 52, 58, 71, 79, 84

Yttranderätt inom kyrkofullmäktige för andra än medlemmar..... 24
LFs 37 §; LFsSt 17 § 52, 72

Gemensamt kyrko- och skolråd 24
LFs 40 §; LFsSt 44 § 53, 81

Kyrkorådets befogenheter 25
LFs 41 §; LFsSt 45 § 54, 81
Reservationer 115

Valbarhetskvalifikationer för ledamöter av kyrkoråd, skolråd och folkskolestyrelse 26
LFs 44 §; LFsSt 48 §; LSs 8 §... 56, 83, 96
Reservationer 117

Sid.

Rätt för suppleant att närvara vid sammanträden 26
LFs 48 §; LFsSt 52 §; LSs 12 § 58, 84, 97

Revision och kassaförvaltning 27
LFs 54 och 61 §§; LFsSt 58 och 65 §§ 60, 62, 86, 88

Ansvar 27
LFs 55 §; LFsSt 59 § 60, 86

Uppbördsprovision 28
LFsSt 64 § 87

Underställning av beslut 28
LFs 67 §; LFsSt 70 § 63, 90

Sid.

Besvär 29
LFs 69 §; LFsSt 72 § 65, 91

Den kyrkliga samfälligheten i Göteborg 29
Lagen om införande av församlingsstyrelse 2 § 103
Skrivelse 106

Tid för fullmäktigval 30
Lagen om införande av församlingsstyrelse 3 § 104
Reservationer 119

Skolstyrelseförslagets detaljer 31

Reservationer vid lagtexterna 119